Raymond Queneau

ZAZIE ÎN METROU

Traducere şi pseudopostfață de
Laszlo Alexandru

Prefață de
Luca Pițu

FRECVENTABILITATEA LUI QUENEAU

Cetitoriule românesc, din cîte motive te-ai mai putea da lectural la auctorele zazic? Din cel puțin trei, am răspunde noi, genitorele prefeței prezente, cu gura plină. Trei ar fi, prin urmare, rațiunile pentru care un carpatnic de etate relativ junǎ, şi nu ştudinte la Franțuză, ar merita să-şi piardă prețiosul timp de cetitură cu el. Iată-le, motivele, dragele: **1.** L-a convocat pe Urmuz în *Histoire des littératures*, ivită în colecția pleiadică a Casei Editoriale Gallimard, unde l-ar fi propulsat şi cu opera-i, la recomandarea lui Eugen Ionescu, de nu se opunea - cu îndîrjire dignă de o cauză mai nobilă - Tristan Tzara, nedornic să i se descopere precursori... **2.** A venit la premiera, din 11 mai 1950, a *Cîntăreței chele*, apoi s-a agitat pentru triumful ei definitiv şi iremediabil. **3.** În antecitatul op trivolumic din "Pléiade" l-a primit, cu intervenție de specialitate, pe Virgil Ierunca, tătînele capitolului despre literatura noastră, dadanubiană, în care, vorba cîntecului monico-lovinescian din *La apa Vavilonului*, "realist-socialiştii locali nu puteau vedea decît un sacrilegiu", cu Sadoveanu, Zaharia Stancu, Tudor Vianu şi Mihai Ralea în frunte, neuitîndu-l pe cameleonicul Camil Petrescu, zelos noocrat printre gagademicienii de serviciu ei Epocii Dejo-staliniene.

Pe urmă, să nu pierdem din vedere că, alături de fanii mondiali ai lui Francis Fukuyama, Dumitru Țepeneag, Marta Petreu şi Ion Vartic, ei, nu au cum să nu se adevereze recunoscători lui Queneau pentru că, auditor fidel şi scrib al lui Alexandre Kojève, i-a adunat şi celebrizat acestuia, după al Doilea Rezbel Mondial, ca lector editorial gallimardian, cursurile antebelice ținute la Ecole des Hautes Etudes (şi frecventate, între alții, de Raymond Aron, Georges Bataille, Roger Caillois, Jean-Paul Sartre, Jacques Lacan, Pierre Klossowski ori Walter Benjamin)... sub titulanța *Introducere în lectura lui Hegel*, aşa cum sună ea, pre vălăhie, în versiunea lui Ed. Pastenague de la Apostrof. Teoretizarea statului universal şi omogen, chiar în dimensiunea lui liberalo-capitalisto-ianchee sau în avatarul său nipon, poate că, fără strădaniile quenoiste, ar fi zăcut undeva pe la periferia filosofiei politicului, iar în anul de grație 1999 nimeni nu s-ar mai fi îngrijorat cu privire la rusul hiperinteligent, doctor în

Soloviov şi intromițător în Francia al *Fenomenologiei Spiritului*, verosimil agent sovietic şi om de înrîurire al lui Iosif Visarionovici.

Acum, necunoscătorilor de idiom frîncesc, dînşilor, le recomandăm să-i reparcurgă antologia poetică de la Editura Albatros, meşterită de Ion Caraion în 1979, ori să se perpelească o țîră cu romanele *Prietenul meu Pierrot* şi *Florile albastre*, pilotate printre noi cu măiestrie materialist-dialectică de Val Panaitescu, iaşiotul specialist în satirizarea clerului la Rabelais, admirator al lui Gagarin şi contribuitor, la Editura Junimea, cu *Umorul lui Raymond Queneau*, cărămidă doctorală prea puțin amuzantă. Ălora de-l pot ataca în original le reamintim plachetele poeticeşti ale literatorului nostru: *Les ziaux, L'instant fatal, Bucoliques, Le chien et la mandoline, Courir les rues, Battre la campagne, Fendre les flots, Morale élémentaire* ori, mai cu seamă, *La Petite cosmogonie portative*, cu titlu deloc deceptiv, *Chêne et chien*, autobiografie lirică foarte piperată (unde "soarele excrementțial" al parturiției materne afin se va dovedi cu "anusul solar" al amicului său Bataille), *Si tu t'imagines* (din care unii ştiu să cînte, cu Juliette Gréco, atît numai: *Si tu t'imagines / Si tu t'imagines / Fillette fillette / Xa va xa va xa / va durer toujours / La saison des za / La saison des za / Saison des amours / Ce que tu te goures / Fillette fillette / Ce que tu te goures...*) şi, în fine, *Cent mille milliards de poèmes*, volumaş cuprinzînd zece sonete ale căror stihuri se pot combina între ele ca să genereze fabulosul număr de unități estetice anunțat în titlul său: 10^4. Cetitoriul, franțuzesc ori ba, împerechind versurile înscrise pe lamelele cărțuliei, îşi compune astfel propriul poem, îşi alcătuieşte în felul acesta propriul sonet, îşi actualizează **eo more** textul personal, zăcător în latența celor zece de bază. În zece pagini numai, a dat Queneau cartea cea mai lungă din lume. Doar lumea e mai lungă decît ea. Cam două sute de milioane de ani lecturali i-ar trebui ciloloveculuiui, cetind multe ceasuri pe zi, ca s-o scoată la capăt cu acest îndrăzneț experiment de literatură potențială, mai îndrăzneț poate decît *Exercițiile de stil* (unde cutare banal incident de transport în comun se află relatat în nouăzeci şi nouă de feluri stilistice) şi *O poveste pe placul dumneavoastră*, grădină diegetică prea puțin borgesiană, cu poteci care se bifurcă mereu şi obligă la opțiuni lecturale.

Cu asta atingem contribuția auctorelui quenellian la Atelierul de Literatură Potențială, creat împreună cu matematicianul François Le Lionnais, care va pui şi un Ouvroir de Littérature Potentielle Policière, siglat ca Ou.li.po.po. În echipele respective or foitără poeți, oameni de ştiință, universitari, amatori luminați, traducători, dar şi destui patafizicieni, căci oblăduirea importantă, sub unghi instituțional, le venea din partea

Colegiului de Patafizică, în al cărui senat un Ionescu, un Boris Vian, un Raymond Q. ocupau invidiabilele demnități de Satrapi Transcendenți. Serioasele experimentări matematiciene şi retoriceşti de la Oulipo se vor fi adunat apoi în tomuri gallimardizate de colecția “Folio”. Numai că prea puțin i-or impresionatără pre textualiştii noştri din deceniile trecute, mai nărăviți la maoismele sollersiene şi deridările telquelie. Cît de cît l-or titilat pe Solomon Marcus, că, de, *Poetica matematică* îşi are exigențele ei, altele decît ale trendului principal din zona creativității multilateral dezvoltate şi/sau cenzurate.

Raymond Queneau, el, s-a dus să moară puțin în 1976, la un an abia după repauzarea în neființa marxiană a Marelui Cîrmaci al Chitaiului modern, Prezidentul Mao, s-o zicem p-aia dreaptă, că nu ne ademenesc în mod deosebit junețea suprarealistă, cumnăția cu André Breton ori biografemele-i picante, mai puțin însă decît cele vianeşti.

Concepțiile sale despre literalitate, lingvisticitate şi matematicitate şi le-a împrăştiat prin *Bastoane, cifre şi litere* ori în *Convorbirile cu Georges Charbonnier*, foarte puțin în *Le chant du Styrène*, severă odă închinată materiilor plastice şi înlocuitorilor. La ele avem a ne duce ca să aflăm cum gîndea el romanul euro-atlantic, relația literelor cu ştiințele ori neo-franceza, limba în care şi-a dorit să transpună cartezianul *Discours de la méthode* (dacă nu cumva a şi făcut-o, parțialmente, în romanul *Pirul*). Ştia şi el că, shakespearean vorovind, istoria universală nu are noimă, nici direcție, că noi - voi, ei, ele, Kojève, Hegel, Stalin, Sfîntul Augustin, Marx, Fukuyama sau Maica Tereza - i le dăm la o adică. Nu ignora că popo**l**ul bou iaşte şi nu are decît să rămînă tot aşa dacă asta-i vrerea dumnealui, putîndu-l duce de nas orice bonapartist, iliescian au ba, creionat sau nu de Hugo în *Napoleon cel Mic*. Ar fi co-semnat şi strigătul **Homo naturaliter fessenisticus!**, atît de actual, atît de cezar-ivănescian. Nu l-ar fi scandalizat nici lectura erotologică a relației lui Nea Nellou Ilieskow cu România populi**z**dă, bazată pe certuri şi reconcilieri ciclice, periodice, menstrale, cvadrienale sau cincinale în patru ani şi jumătate, lectură aptă să dea seama de votul vindicativ din 1996 şi infidelitățile perpet**r**ate cu lubricul țap constantinescian. Numai că empatia lui R.Q. mergea la un anumit popor: de orăşeni mărunți, de comersanți şi alți măcelari, de tîrgoveți, de mahalagii, vorbitori de neo-franceză, cetitori hegelianeşti în ocupații mărunte, neesențiale, futile, derizorii, amuzante chiar, nemaligne însă, purtate de o negativitate slăbită. Fondul lor, nerău, benign, acceptabil. La asta ne îndeamnă să cogităm motoul pus de el la romanul *Duminica vieții*, luat din Filosoful German şi ecou producînd înspre

ideologemul statului universal şi omogen, ce nivelează totul şi îndepărtează belele majore. Nişte oameni cu o bună dispoziție de iarbă verde, nişte entități cu aplecări picnicante, nu au cum să fie funciarmente nasoi sau josnici, oricît s-ar strofoca să ne convingă de contrariul inamicii literari ai lui Cehov şi ai lui Nikita Mihalkov. Ei, asemeni olandezilor şi flamanzilor din picturile de epocă veche, merg la pădure cu familionul, îşi beau aperitivul la crîşma din colț, joacă petancă ori belotă, comentează faptele diverse din gazete şi-i doare-n şpiț de rest, lăsîndu-l în seama autoreglării societale şi a gestionarilor mundani, ieşiți din alegeri libere.

Nu, nu vă propunem neaparat o cetire kojeviană a *Duminicii vieții*, nici să injectăm esența duminicală a ek-sistenței în trupul suprasolicitat al săptămînii: remarcăm totuşi că protagonistul romanului, Valentin Brû, cum o arată şi numele-i de familie fetesc, îi pasiv, interpret mai mult decît agent. Îl ispiteşte mereu o excursie la Iena, unde străbunicul său a introdus cu sabia nițcai ordine în filosofia nemțească; ştie de Napoleonul perceput la Hegel ca **Anima Mundi**, drept Spirit Universal călare, şi intuieşte sfîrşitul Istoriei Majusculizate, cu activitățile sale anexe: mutarea morților dintr-un cimitir în altul, a victoriilor militare de-aici în acolo, a materiei dintr-o parte în alta; depăşeşte fazele filosofiei şi profetismului, tentația sfințeniei ostăşeşti, cu inevitabila corvoadă closetială, ajungînd un soi de înțelept, de juisor al postistoriei, căci, la urmă de tot, după peripețiile iscate de acea **drôle de guerre** din 1939 şi ruperea Liniei Maginot, nevasta îl surprinde cum, sub pretext că vrea să ajute unele fete la urcatul pe geam în trenul superaglomerat, agent al negativității slăbite, le pune de fapt mîna la fese foarte hedonisticeşte.

Frecventabile ar mai fi şi romanele *Copiii mîlului*, unde şi-a deversat Queneau cerceturile cu privire la nebunii literari, *Zborul lui Icar, Sfîntul aşteaptă* sau ingenioasele *Opere complete ale lui Sally Mara*, atît de hipertextuante, din trei părți compuse: jurnalul intim al unei june irlandeze în curs de maturizare sexuală şi intelectuală + ficțiunea acesteia *Sîntem mereu prea buni cu femeile*, vizibil influențată de scriitura şi tematicile joyciene, şi cogitațiunile patafiziciene ale aceleiaşi, *Foutaises* titulate în prima lor versiune: aici figurează un citat din Mircea Eliade relativ la băştinoşii Khonds înțeleşi drept **cons**, dar şi mirificul gîndem despre homosexuali (ce ar fi ăi mai intelighenți dintre umani deoarece nu **déconnent jamais**, presupunînd verbul buclucaş dubla cetitură: a bate cîmpii prostiei + a te retrage din vagin). Da, da, da: interesul queneau-esc pentru psihologia tinerei perverse polimorfe în curs de coacere, cumințire şi gospodărire, el, nu e mic. Îl regăsim cam peste tot, pînă şi-n *Zazie dans le métro*. Poanta e că în prima

versiune a întîiei părți, cu statut de capcană literară, Sally Mara se ițea ca autrice, iar Queneau ca traducător al ei în neo-franțuză.

Or, curiozitatea pentru gîndirostivieţuirea nimfetei se exprimă plenitudinar în opul zazic. Ea-i tot atît de intensă, ni se pare, ca demofilia ori pedofilia subiacentă întreprinderilor dostoievskiene. Doar că pedofilul nu se cheamă, de data asta, Marc Dutroux, ci "satir", şi are varii întruchipări diegetice. Cu asta devoalăm oleacă lectura, nu ştim cît de nouă, ce ne-o îngăduim noi, admiratorii transpunerii transilvane a lui Laszlo Alexandru din cel mai popularizat (şi prin filmul regizorului Louis Malle) dintre capodopurile ficționale quenoiste, odiseic pînă la Dumnezeu. Odiseic am zis şi nu ne retractăm. Căci Zazie vine la Paris cu mama, vrea să se căruțeze cu metroul, nu izbuteşte din cauza grevei ca închidere ce nu se mai deschide, fuge pe jos, merge cu taxiul unui amic al instanței sale avunculare, nu identifică bine monumentele capitalei, trece prin tot soiul de aventuri haioase şi se reîntoarce în baştinal la toarta genitricei personale, avînd însă la purtător un **nostos** încărcat de impresii, învățăminte, cuvinte şi practici noi. Odiseic am zis: şi în înțelesul liicenesc de politropie, şi în acela dat de Queneau însuşi termenului prin discuțiunile-i cu Georges Charbonnier. Acolo, în conversațiunile respective, romanul iliadic se prezintă comprehensiunii noastre ca mînie a diverşilor Ahili personagiali, adicătelea drept ceva particular plasat într-un context istoric şi/sau mitologic foarte vast; acolo, un incident proiectează lumină asupra lumii istoriale înconjurătoare, şi reciproc, dar incidentul inteligibilizează Istoria, evenimențialul ce ne este narativizat, restul contribuind numai la suspendările, rebondismentele şi dezvoltările istoriilor nemajusculizate; acolo, importă faptul personagiilor cufundate în Istorie, interferențele dintre ea şi ele. S-ar lăsa zugrăvite ca romane iliadice *Mănăstirea din Parma, Război şi pace, Germinal, În căutarea timpului pierdut* (cu toate că, aici, bătăliile se dau în saloane, iar nucleul dur al operei îi personalitatea naratorului şi a oamenilor ce-l preocupă).

Ai, pe de altă parte şi simetric, romanul odiseic: al exploatării istoriei unui individ ce, în decursul unor tribulații policrome, ori cîştigă personalitate, ori şi-o afirmă, ori şi-o regăseşte ca atare, agrementată mereu cu experiența însumată la capătul peripețiilor sale, epopeice sau nu. Şi aici pululează exemplele: *Don Quijote, Moby Dick, Satiriconul* (ca odisee a Imperiului Roman Decadent), *Ulisele* joycian, *Bouvard şi Pécuchet* (odisee prin ştiințe, arte şi litere, cu, la final, copiştii apucîndu-se iar de copiat, aşa cum, după **nostos**, eroul grec reia guvernămîntul Itacei natale), *Gargantua şi Pantagruel, Roşu şi Negru, Jacques Fatalistul, Tom Jones, Tristram Shandy, El Buscón, Guzman de*

Alfarache, Craii de Curtea-Veche, Crimă şi pedeapsă, Wilhelm Meister, Maidanul cu dragoste, Rusoaica. De altfel, orice **Bildungsroman**, orice viață povestită, implică **nostos** - recul față de vremea trăirilor şi pătimirilor ardente: structură odiseică aşadar, de vreme ce se face dintr-un țînțar armăsar şi dintr-o gîndirostivieţuire oarecare eveniment istorial, din moment ce-i ridicată banalitatea nudă la rangul unei demnități metafiziceşti sau măcar la valoare generală, dacă nu propusă ca paradigmă.

Concluzionînd cu brio, Raymond al nostru reține că viața privată, cînd mi ți-i deranjată de Istorie, dă o micuță iliadă... şi atîta tot. Iliada şi odiseea, iată, dară, două moduri de aprehendare a irealităților imediate, două moduri majore de a le gîndi, pune în concept ori sensibiliza. Ele sînt, totodată, liiceneşte exprimîndu-ne, şi două maniere de a concepe insul, istorial ori ficțional, dezvăluibil ca ahileic sau uliseic, rectitudine comportamentală sau versatilitate. În una se dă importanță Istoriei, dar contează omul; în alta conteşte individul, căruia se cearcă a conferi importanța evenimențială cuvenită. Altfel spus, romancierul euro-atlantic vrea uneori să ne persuadeze că povestirea ventilată de el e tot atît de edificatoare cît Istoria Universală, alteori îşi închipuluieşte că-şi face dignă de interes istorieta dacă o implementează în Evenimențialul Majusculizat.

Tetralema deontologică, inconturnabilă pentru ficționarii modernității tîrzii, aceasta iaşte: să odiseieze; să iliadizeze; şi una şi alta, cercînd sinteza celor două moduri; nici una, nici alta, ispita noutății absolute, chemarea imposibilei ieşiri din fundătura homerică.

Zazie dans le métro, prin urmare, ca roman odiseic ni se impune. La finea aventurilor pariziene din exteriorul metroului (ca vid şi structură de sprijin a plinului narațional), personagiul eponim îşi regăseşte instanța maternă şi se reîntoarce, teafăr, în provincie, cu sentimentul însă de a fi îmbătrînit o țîră şi a se fi înțelepțit nițel. Aşa-i. Destinul adolescentei nu va fi fost de sticlă, ci presărat cu inumerabile tracaserii pedofilice. Tătînele încornorat se dă la ea cu unele **papouilles zozées**, îl surprinde mama şi-i crapă capul cu toporul împrumutat de la amantul măcelar, fiind achitată de jurați cu felicitări. Substitutul infelicelui soț este alungat sub acelaşi motiv, norocosul de el. Sosind să-şi petreacă uichendul cu un iubit din Capitală, Jeanne Lalochère, din aceleaşi rațiuni, nu o poate lua pe Zazie cu ea. O lasă la un frățîne al dînsei, **oncle trobriandais devant - non pas l'Eternel mais - Bronislaw Malinowski**, "unchi scandalos", ce nu i se pare primejdios pentru virtutea incipientă a fetiței, căci e "mătuşă", **tante**, **tantouse**, **pédale**, **lope**, travestit, dansator femeiesc într-un stabiliment pentru bărbați, deşi amicii şi apropiații nu-l cred poponaut. Aşa-l crede actorul cel mai insidios

din intrigă, Trouscaillon cel politrop: “satir”, polițist, proxenet, omul miilor de şiretlicuri uliseene, autodeclarat principe al acestei lumi şi al regiunilor conexe, Mefisto jalnic, Antihrist de trei parale, as al metamorfozelor ratate, Bafomet klossowskian şi, în cele din urmă, **Grand Pédophile devant l’Eternel Retour du Môme**. Mai abil decît Zazie, care-i scapă momentan printre degete cu tot cu blugi, o readuce el însuşi la uncheşul “hormosesual”, încercînd să-l îmbîrlige şi luînd-o pe cocoaşă. Versatilul nostru recurge şi la trucul nabokovian din *Lolita*, întrucît îmbrobodeşte adultele din preajma Zaziei: o văduvă proteguitoare a fetiței ori pe mătuşa Marceline, soața travestitului Gabriel, unchi mai degrabă ea, din moment ce Jeanne Lalochère, cînd i se aduce napoi progenitura, o numeşte Marcel pe aparenta ei cumnată.

Să nu ne scape nici neo-franțuza captată de Queneau prin mijlocirea actanților săi personagiali în acest roman din 1959. Spre sfîrşitul existenței, el va fi priceput că-n van s-a străduit s-o noteze altminteri decît în ortografia academică. Subapreciase impactul televedeniei, telenovelelor şi al radiourilor, capabile să impună, după ani de bombardament cultural, o limbă literară ceva mai suplă în locul celeia poporaneşti.

Nu avem vreme să supunem unei severe psitaco-analize pe papagalul Verdeață, cel ce periodic injectează în conversațional remarca **Tu causes, tu causes, c’est tout ce que tu sais faire!** Nici să punem la cîntar aticismul idiolectului acestei vietăți reperabile şi într-o povestire de Flaubert. Două vorbe om risipi însă asupra sintagmei cu care intervine dialogic Zazie, implicîndu-se în structurile argumentative ale ficției quenelliene, asupra sintagmei **mon cul!** I-o aplica şi lui Napoleon cînd era dusă cu taxiul prin fața a ceea ce i se zicea că-i Domul Invalizilor. Atari intervenții lingvistice, puse de obicei în gura unor instanțe infantile, gavroşeşti, cu statut de **empêcheurs de déconner en rond**, îşi revelă în toate culturile, dincolo de efectul conversațional garantat, locul etnologicamente fixat, misia de vector al Tradiției, țelul aleteic precis. Peste tot, genitorii savurează cuvintele piperate din gura plozilor, în care-şi văd imaginea miniaturizată, modelată hazliu, maimuțărită cu schepsis, deconstruită. Ocazie cu repetiție, prilej de a jubila prin delegație. Însuşi Del Chiaro, fostul secretar venet al Brâncoveanului, observa în cartea-i despre revoluțiile valahiceşti, popularizată de Iorga, încîntarea cu care dadanubienii îşi învață copiii să înjure şi să debiteze obscenerii, iar Cardinalul de Retz, în *Memorii*, insistă asupra plăcerii burghezilor din vremea sa de a-şi încostuma puradeii ca pe nişte adulți şi a-i familiariza, de mititei, cu toate celea, bune sau rele, fapt speculat de aristocrații decavați veniți să se împrumute la stăpînul casei.

În plus, perceperea romanescă a lumii de un copil, un marginal, un adolescent, un bufon sau un nebun, cu imperfecțiile, surprizele şi deformările ei, **ostranenie** se cheamă la Formaliştii Ruşi, Tolstoi a uzat şi abuzat de procedeul literar în cestiune, pe cînd puştiul andersenian are tupeul să spună, spre consternarea lui Constantin Noica şi a celor mari, că împăratul gol-goluț răsare şi ce-i în mînă nu-i minciună, ca martor luîndu-şi-l pe Micul Prinț saint-exupéryan.

Qui plus est, opul Transcendentului Satrap îşi intensifică structura odiseică şi pe sol ardelenesco-moldavo-bucureştean, din moment ce, în deghizarea lui Laszlo Alexandru, a făcut, de vreo zece ani încoace, turul editorilor locali. Şi-a aşteptat ea mult ivirea pe piața cetiturii şi în straie româneşti... şi, iată, grație Paralelei 45, va triumfa asupra papahagilor vremelnici şi a obstaculatorilor prilejuali, nemuriți în *Orient Expres* + alte scrisuri ale polemistului clujean fără pereche.

Iaşi, 10 iunie 2000

Luca Pițu

δ πλασας ηφαυισεν

ARISTOTEL

I

Dundeputeaşa, se întrebă Gabriel enervat. Nu să poate, ăştia nu se spală niciodată. La ziar zice că nici unşpe la sută din locuinţele Parisului n-au baie, eu nu mă mir, da poţi să te speli şi fără. La lumea din jurul meu nu-i vine peste mînă. Pă de altă parte, nu-i mişto să stai între ăi mai soioşi din Paris. N-are sens. S-au strîns aici din întîmplare. Nu poţi presupune că oamenii care aşteaptă la gara Austerlitz duhnesc mai rău decît cei care aşteaptă la gara Lyon. Nu, zău, n-are sens. Totuşi, ce putoare.

Gabriel îşi extirpă din mînecă o batistă de mătase mov şi îşi tamponă cu ea nările.

- Ce naiba pute aşa? zise o femeie cu voce tare.

Nu se gîndea la ea zicînd asta, nu era egoistă, ea se referea la parfumul care emana de la domnu de-alături.

- Asta, duduie, răspunse Gabriel la care-i funcţiona ambreiajul, îi "Gură de Canal", parfum de la "Fior".

- N-ar trebui permis să infecteze cineva lumea în halu ăsta, continuă tipa sigură de dreptatea ei.

- Dacă înţeleg bine, mătuşico, îţi închipui că parfumu tău natural îi mai ca lumea decît apa de trandafiri. Ei bine, te-nşeli, mătuşico, te-nşeli.

- L-auzi? zise femeia către un sfrijit de lîngă ea, probabil ăla de avea dreptu s-o călărească în mod legal. L-auzi cum mă jigneşte, porcoiu ăsta?

Sfrijitu examină gabaritu lu Gabriel şi-şi zise ăsta-i barosan, da barosanii îs de treabă, nu profită niciodată de puterea pe care-o au, ar fi laş din partea lor. Răcni împieptoşat:

- Tu puţi, măi gorilă.

Gabriel suspină. Iar să facă apel la violenţă. Îl scîrbea obligaţia asta. De la prima demaimuţizare, tot aşa a fost. Da mă rog, dacă trebe trebe. Nu era vina lui, a lui Gabriel, că ăia sfrijiţii calcă mereu lumea pă bătături. Să-i mai dea totuşi o şansă ţînţarului.

- Ia mai zi o dată, spuse Gabriel.

Cam mirat că solidul îi răspunde, slăbănogu apucă să-şi termine replica următoare:

- Ce să mai zic?

Îi pica bine slăbănogului formula găsită. Numa că dulapu cu oglinzi insista: se aplecă pentru a-i profera acest pentasilab monofazat:

- Ceaizismainaint...

Pe slăbănog îl prinse frica. Venise vremea, era momentul să-şi înalțe un scut verbal. Primul pe care-l găsi a fost un alexandrin:

- Dar eu nu vă permit ca să mă tutuiți.

- Căcăciosule, replică simplu Gabriel.

Şi-şi ridică brațul de parc-ar fi vrut să-i tragă un dos de labă interlocutorului său. Fără să insiste, acesta căzu singur pe jos, printre picioarele oamenilor. Abia îşi mai stăpînea lacrimile. Din fericire, iată şi trenu intrînd în gară, ceea ce schimbă peisajul. Mulțimea parfumată îşi îndreaptă numeroasele priviri către noii veniți care încep să se perinde, oamenii de afaceri sînt în frunte, cu pasul grăbit, cu mapele sub braț ca unic bagaj şi cu aerul că ei ştiu să călătorească mai bine ca oricine.

Gabriel priveşte în depărtare; ele trebuie să fie pe la coadă, femeile sînt mereu pe la coadă; dar nu, o puştoaică se şi agață de el:

- Ios Zazie, păpariu că tu eşti unchimeu Gabriel.

- Eu sînt ăla, răspunde Gabriel şlefuindu-şi tonul. Da, sînt unchiul tău.

Mucoasa se amuză. Gabriel, zîmbind politicos, o prinde în brațe, o transportă la nivelul buzelor sale, o pupă, ea îl pupă, o coboară la loc.

- Nu miroşi grozav, zice fata.

- A "Gură de Canal", parfum de la "Fior", explică uriaşul.

- O să-mi pui şi mie un pic după ureche?

- E parfum bărbătesc.

- Ăsta-i obiectul, zice Jeanne Găoază apărînd în sfîrşit. Tu ai vrut să ai grijă de ea, ei bine, uite-o.

- În regulă, zice Gabriel.

- Pot avea încredere în tine? Auzi, nu vreau să se lase violată de toată familia.

- Dar, mămico, ştii bine că data trecută ai picat la ţanc.

- Oricum, zice Jeanne Găoază, nu vreau să se mai repete.

- Poţi fi liniştită, zice Gabriel.

- Bine. Atunci ne întîlnim aici poimîine la trenul de şase şaizeci.

- Pe peronul de plecare, zice Gabriel.

- Judeci, zice Jeanne Găoază care nu fusese atentă. Apropo, nevastă-ta ce mai face?

- Mulţumesc. Nu ne faci o vizită?

- N-am vreme.

- Aşa-i cînd are un tip, zice Zazie, familia nu mai contează pentru ea.

- Te pup, draga mea. Te pup, Gaby.

Se cară.

Zazie comentează evenimentele:

- E lulea.

Gabriel ridică din umeri. Nu zice nimic. Înhaţă valizoiul lui Zazie.

Acum zice el ceva.

- Să mergem, zice.

Şi ţîşneşte, zvîrlind în dreapta şi stînga tot ce se găseşte pe traiectoria sa. Zazie galopează în urmă.

- Unchiule, strigă ea, luăm metroul?

- Nu.

- Cum adică, nu?

S-a oprit. Frînează şi Gabriel, se întoarce, pune jos valizoiul şi începe să iesplice.

- Păi da: nu. Azi n-ai cum. Îi grevă.

- Îi grevă.

- Păi da: îi grevă. Metroul, acest mijloc de transport eminamente parizian, a adormit sub pămînt, căci muncitorii cu compostorul au încetat orice activitate.

- Vai, ticăloşii, strigă Zazie, vai, boii. Să-mi facă mie asta.

- Nu numai ţie îţi fac asta, zice Gabriel perfect obiectiv.

- Mi se fîlfîie. Asta nu-nseamnă că nu mă dă peste cap şi pe mine, care eram aşa de bucuroasă, de mulţumită şi tot restu la gîndu c-o să mi-o plimb îmetro. De-acuma, plimb ursu, fi-le-ar mutra.

- Fă-ţi şi tu o idee, zice Gabriel ale cărui afirmaţii se nuanţau uneori cu un tomism uşor kantian.

Şi, trecînd pe planul cosubiectivităţii, adăugă:

- Şi p-ormă că tre s-o luăm la picior: Charles aşteaptă.

- Of! chestia asta o ştiu, iesclamă Zazie furioasă, am citit-o în Memoriile generalului Vermot.

- Nici vorbă, zice Gabriel, nici vorbă, Charles i-un amic şi are un taxiu. Mi l-am închiriat pentru noi, din cauza grevei. Ai priceput? Hai.

Înhăţă iar valizoiul c-o mînă şi cu cealaltă o tîrî pe Zazie.

Charles chiar c-aştepta citind dintr-o foaie hebdomadară cronica inimilor însîngerate. Căuta, şi încă de ani de zile, o bucăţică bună de slănină cu carne, la care să-i poată cadorisi ălea patruşcinci de flori ale primăverii lui. Dar pe cele care se plîngeau în sensu ăsta la gazetă le găsea mereu ori prea proaste, ori prea fudule. Perfide sau viclene. Adulmeca paiul printre bîrnele lamentaţiilor şi descoperea scorpia în devenire, printre păpuşile cele mai îndurerate.

- Bună, micuţo, îi zise lui Zazie fără s-o privească şi aranjîndu-şi cu grijă publicaţia sub fund.

- E de tot rahatu rabla asta, zice Zazie.

- Urcă, zice Gabriel, şi nu fi snoabă.

- Curu-i snob, zice Zazie.

- Mişto, nepoţica ta, zice Charles care apasă pe buton şi porneşte bîzîiala.

Cu o mînă uşoară dar puternică, Gabriel o expediază pe Zazie în fundul taxiului, apoi se instalează lîngă ea.

Zazie protestează.

- Mă striveşti, urlă ea nebună de furie.

- E promiţător, remarcă succint Charles cu voce paşnică.

Demarează.

Merg ce meg, apoi Gabriel arată peisajul cu un gest magnific.

- Vai! Parisul, declară el pe un ton încurajator, ce oraş frumos. Uită-te şi tu dacă nu-i frumos.

- Mi se fîlfîie, zice Zazie, eu aş fi vrut să merg cu metroul.

- Metroul! fredonează Gabriel, metroul!! dar uite-l!!!

Şi, cu degetul, arată ceva în aer.

Zazie înalță din spîncene. Nencrezătoare.

- Metroul? repetă ea. Metroul, adăugă disprețuitoare, metrou-i sub pămînt. Totuşi.

- Ăsta, zice Gabriel, ăsta-i ăla aerian.

- Atunci, ăsta nu-i metrou.

- Îț iesplic, zice Gabriel. Uneori, iese din pămînt şi p-ormă rereintră.

- Aiurea.

Gabriel simte că n-are nici o putere (gest), apoi, dornic să schimbe conversația, arată iarăşi ceva în drumul lor.

- Dar asta! urlă el, ia priveşte!! Panteonul!!!

- Fugi mă d-aici, zice Charles fără să se întoarcă.

Conducea încet pentru ca fata să poată vedea curiozitățile şi să se mai şi instruiască pe deasupra.

- Vrei să spui că nu-i Panteonul? întreabă Gabriel.

Se simte o şiretenie în întrebarea lui.

- Nu, zice Charles cu putere. Nu, nu şi nu, nu-i Panteonul.

- Şi ce-ar fi atunci, după părerea ta?

Şiretenia tonului devine aproape jignitoare pentru interlocutorul care, de altfel, se grăbeşte să-şi recunoască înfrîngerea.

- Habar n-am, zice Charles.

- Aşa. Vezi.

- Dar nu-i Panteonul.

Charles ăsta e de-a dreptul încăpățînat, la urma urmei.

- Să-ntrebăm p-un trecător, propune Gabriel.

- Trecătorii, replică Charles, sînt toți nişte tîmpiți.

- Asta-i foarte adevărat, zice Zazie cu seninătate.

Gabriel nu insistă. Descoperă un nou subiect de entuziasm.

- Şi asta, exclamă el, asta este...

Dar îi taie vorba o evrikă a lui cumnatu-său.

- Am găsit, urlă acesta. Şmecheria pe care am văzut-o mai-nainte sigur că nu era Panteonul, era gara Lyon.

- Poate, zice Gabriel cu dezinvoltură, dar acum deja ține de trecut, s-o lăsăm baltă, pe cînd asta, fetițo, ia te uită dacă nu-i mişto ca arhitectură, uite Invalizii.

- Ai picat în cap, zice Charles, n-are nici o legătură cu Invalizii.

- Ei bine, zice Gabriel, dacă asta nu-i Invalizii, spune-ne şi nouă ceofi.

- Nu prea ştiu, zice Charles, dar o fi cel mult cazarma Reuilly.

- Voi, zice Zazie cu indulgență, sînteți amîndoi nişte tipi simpatici.

- Zazie, declară Gabriel luîndu-şi un aer maiestuos găsit cu uşurință în repertoriul său, dacă îți face plăcere să vezi într-adevăr Invalizii şi mormîntul original al veritabilului Napoleon, te duc acolo.

- Curu Napoleon, replică Zazie. Nu mă-nteresează absolut deloc umflatu ăla, cu pălăria lui dă bou.

- Atunci ce te interesează?

Zazie nu răspunde.

- Da, zice Charles, cu o blîndețe neaşteptată, ce te interesează?

- Metroul.

Gabriel zice: vai. Charles nu zice nimic. Apoi, Gabriel îşi reia discursul şi zice iar: vai.

- Şi cînd se va termina odată greva aia? întreabă Zazie umplîndu-şi cuvintele de ferocitate.

- Nu ştiu, zice Gabriel, eu nu fac politică.

- Asta nu-i politică, zice Charles, îi ca să ai ce mînca.

- Şi tu, domle, îl întreabă Zazie, faci grevă cîteodată?

- Păi mda, trebe, ca să mai urce tarifu.

- Ar trebui mai degrabă să-ți coboare tarifu, cu o ruină ca asta, cum nu se poate mai grețoasă. N-ai găsit-o cumva abandonată pe malurile Marnei?

- Am ajuns îndată, zice Gabriel conciliant. Uite şi tutungeria de pe colț.

- De pe care colț? întreabă Charles ironic.

- De pe colțul străzii mele unde locuiesc eu, răspunde Gabriel cu candoare.

- Atunci, zice Charles, nu-i ăsta.

- Cum, zice Gabriel, vrei să zici că ăla nu-i ăsta?

- Vai nu, strigă Zazie, nu începeți iar.

- Nu, nu-i ăsta, îi răspunde Gabriel în timp ce maşina trece prin fața tutungeriei, n-am fost niciodată p-aici.

- Spune-mi, unchiule, întreabă Zazie, cînd bați cîmpii aşa nasol, o faci espre sau fără să vrei?

- E numai ca să te fac să rîzi, fetițo, răspunde Gabriel.

- Nu-l băga în seamă, îi zice Charles lui Zazie, n-o face espre.

- Nu-i răutăcios, zice Zazie.

- Adevărul, zice Charles, e că uneori o face espre şi alteori nu.

- Adevărul! strigă Gabriel (gest), de parcă ştii tu ceofi. De parcă cineva pe lume ştie ceofi. Toate astea (gest), toate astea-s falsuri: Panteonul, Invalizii, cazarma Reuilly, tutungeria de pe colț, toate. Da, falsuri.

Adaugă, copleşit:

- Vai, vai, ce mizerie!

- Vrei să ne oprim să tragem o duşcă? întreabă Charles.

- E o idee.

- La Pivnița?

- La Saint-Germain-des-Prés? întreabă Zazie care deja freamătă.

- Ei nu, fetițo, ce-ți închipui? E tot ce poate fi mai demodat.

- Dacă vrei cumva să insinuezi că nu-s în pas cu moda, zice Zazie, eu pot să-ți răspund că nu eşti decît un boşorog tîmpit.

- O auzi? zice Gabriel.

- Ce vrei, zice Charles, tînăra generație.

- Tînăra generație, zice Zazie, te bagă-n...

- Gata, gata, zice Gabriel, am înțeles. Ce-ar fi să mergem la tutungeria de pe colț?

- De pe adevăratul colț, zice Charles.

- Da, zice Gabriel. Iar apoi rămîi să cinezi la noi.

- Nu eram înțeleşi?

- Ba da.

- Atunci?

- Atunci, confirm.

- Nu trebe să confirmi, dacă eram înțeleşi.

- Atunci, să zicem că-ți reamintesc în caz c-ai uitat.

- N-am uitat.

- Deci rămîi să cinezi la noi.

- Rahat, zice Zazie, o bem odată, duşca aia?

Gabriel se strecoară cu îndemînare şi suplețe afară din taxiu. Toată lumea se regăseşte la o masă, pe trotuar. Chelnărița se face mai aproape cu neglijență. Îndată Zazie îşi esprimă dorința:

- O cacocalo, cere ea.

- N-am, i se răspunde.

- Ei nu, iesclamă Zazie, asta-i culmea.

E indignată.

- Pentru mine, zice Charles, vă rog un beaujolais.

- Iar pentru mine, zice Gabriel, o grenadină cu lapte. Dar tu? o întreabă pe Zazie.

- Am zis deja: o cacocalo.

- Ți-a zis că n-are.

- Io vreau o cacocalo.

- Degeaba vrei, zice Gabriel cu răbdare extremă, vezi bine că n-are.

- De ce n-ai? o întreabă Zazie pă chelnăriță.

- Păi (gest).

- Un pahar de bere cu limonadă, Zazie, propune Gabriel, ce părere ai?

- Io vreau o cacocalo şi nimnicalceva.

Toată lumea devine meditativă. Chelnărița se scarpină pe coapsă.

- Este alături, zice ea pîn la urmă. La italianu.

- Ei, zice Charles, ce s-aude cu beaujolais-ul?

Chelnărița pleacă să-l aducă. Gabriel se ridică, fără comentarii. Dispare cu iuțeală şi revine curînd cu o sticlă din al cărei gît ies două paie. Pune totul în fața lui Zazie.

- Ține, fetițo, zice el cu o voce generoasă.

Fără un cuvînt, Zazie ia sticla în mînă şi începe să tragă din pipa păcii.

- Ei, vezi, îi zice Gabriel amicului său, nu era greu. Pă copii îi destul să-i înţălegi.

II

-Aicia-i, zice Gabriel.

Zazie se uită la casă. Nu-şi comunică impresiile.

- Ei? întrebă Gabriel. Ce zici?

Zazie făcu un semn care părea să indice că nu-şi spune părerea.

- Eu, zise Charles, mă duc pîn la Turandot, tre să-i zic ceva.

- În regulă, zise Gabriel.

- Ce regulă-i asta? întrebă Zazie.

Charles coborî cele cinci trepte de la trotuar la cafeneaua-restaurant Pivnița, îmbrînci uşa şi înaintă pînă la tejgheaua de lemn de pe vremea ocupației.

- Bună ziua, domnu Charles, zise Mado Picioruş, care tocmai servea un client.

- Bună ziua, Mado, răspunse Charles fără să se uite la ea.

- Ea-i? întrebă Turandot.

- Gzact, răspunse Charles.

- Îi mai mare decît credeam.

- Şi ce?

- Asta nu-mi place. I-am zis lui Gaby, nu vreau discuții la mine-n casă.

- Hai, dă-mi un beaujolais.

Turandot îl servi în linişte, cu un aer îngîndurat. Charles uscă rapid beaujolais-ul, îşi şterse mustața cu dosul mîinii, apoi privi distrat afară. Pentru a face asta, trebuia să-ți ridici capul şi nu vedeai decît picioare, glezne, bucăți de pantalon, uneori, cu puțin noroc, un cîine întreg, un baset. Agățată lîngă ferestruică, o colivie găzduia un papagal trist. Turandot umple iar paharul lui Charles şi îşi toarnă o duşcă. Mado Picioruş vine să se pună după tejghea, alături de patron, şi rupe tăcerea.

- Domnu Charles, zice ea, tu eşti un melancolic.

- Curu melancolic, replică Charles.

- Ei nu, strigă Mado Picioruş, eşti cam necioplit azi.

- Mi se fîlfîie, zice Charles cu un aer sinistru. Aşa vorbeşte mucoasa.

- Nunțeleg, zice Turandot cam stingherit.

- Foarte simplu, zice Charles. Nu poa să scoată o vorbă puştoaica fără să-şi pună curu-n față.

- Şi şi arată cu mîna cînd vorbeşte? întrebă Turandot.

- Încă nu, răspunse cu gravitate Charles, dar va urma.

- Vai, nu, gemu Turandot, asta nu.

Se luă cu mîinile de cap şi se prefăcu degeaba că vrea să-şi smulgă părul. Apoi îşi continuă discursul în felul următor:

- Rahatu mă-sii, nu vreau în casă la mine o mică ştoarfă care să zică aşa nişte porcăciuni. De-acuma văd c-o să pervertească tot cartieru. În opt zile...

- Nu stă decît două-trei zile, zice Charles.

- Prea mult! strigă Turandot. În două-trei zile, o să aibă vreme să-şi bage mîna în şlițu fiecărui boşorog curvar care mă onorează cu clientela lui. N-am nevoie de necazuri, înțălegi, n-am nevoie de necazuri.

Papagalul care se ciugulea de-o unghie îşi coborî privirea şi, întrerupîndu-şi toaleta, interveni în conversație.

- Vorbeşti, zise Verdeață, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Are dreptate, zise Charles. De fapt, nu mie trebe să-mi spui toate astea.

- Îl bag în mă-sa, zise Gabriel afectuos, dar mă întreb de ce te-ai dus să-i spui de grosolăniile fetei.

- Eu sînt cinstit, zise Charles. Şi pe urmă, nu poți tăgădui că nepoată-ta e ciudat de prost-crescută. Răspunde-mi, tu vorbeai aşa cînd erai copil?

- Nu, răspunde Gabriel, dar eu nu eram fetiță.

- La masă, zice blînd Marceline aducînd supiera. Zazie, strigă ea blînd, la masă.

Începe să pună încet cu polonicul în farfurii.

- Vai, vai, zice Gabriel cu satisfacție, supă de carne.

- Să nu exagerăm, zice blînd Marceline.

Zazie vine în sfîrşit la masă. Se aşază privind în gol şi constatînd cu ciudă că-i e foame.

După supă, aveau caltaboş cu cartofi, iar apoi ficat de gîscă (pe care Gabriel îl aducea de la cîrciumă, nu se putea stăpîni, era înconjurat în stînga şi în dreapta cu ficat de gîscă), iar pe urmă dulciuri dintre cele mai zaharisite, iar apoi cafea băută din ceşti, cafea fincă Charles şi Gabriel lucrau amîndoi de noapte. Charles a şi întins-o îndată după surpriza aşteptată a unei grenadine cu cireşată, pe cînd serviciul lui Gabriel nu începea înainte de unşpe. Îşi întinse picioarele pe sub masă şi chiar dincolo de ea şi-i zîmbi lui Zazie înțepenită pe scaun.

- Ei, fetițo, zise el, vazică, vazică mergem la culcare?

- Cine merge? întrebă ea.

- Păi tu, bineînțeles, răspunse Gabriel căzînd în capcană. La ce oră te culcai acasă?

- Aici şi acasă îs două chestii diferite, sper.

- Da, zise Gabriel înțelegător.

- De aia m-au lăsat să stau aici, ca să nu se întîmple ca acasă. Nu?

- Ba da.

- Zici ba da numai aşa sau chiar eşti convins?

Gabriel se întoarse spre Marceline care zîmbea:

- Vezi cum îi merge mintea pentru o fetişcană de vîrsta ei? Te întrebi ce rost mai are să-i trimiți la şcoală.

- Eu, declară Zazie, vreau să merg la şcoală pînă la şaişcinci de ani.

- Pînă la şaişcinci de ani? repetă Gabriel un pic surprins.

- Da, zise Zazie, vreau să fiu învățătoare.

- Nu-i o meserie rea, zise blînd Marceline. Primeşti şi pensie.

Adăugă asta automat pentru că ea cunoştea bine limba franceză.

- Curu pensie, zise Zazie. Eu nu pentru pensie vreau să fiu învățătoare.

- Nu, bineînțeles, zise Gabriel, aşa ne gîndeam şi noi.

- Atunci de ce? întrebă Zazie.

- O să ne iesplici tu.

- Nu-ți pică fisa, ai?

- E dat dracului tineretul de azi, îi zise Gabriel lui Marceline.

Şi lui Zazie:

- Ei? de ce vrei să te faci învățătoare?

- Ca să-i bag în boli pe mucoşi, răspunse Zazie. Pe ăia care o să fie de vîrsta mea peste zece ani, peste douăzeci de ani, peste cinzeci de ani, peste o sută de ani, peste o mie de ani, o droaie de plozi pe care să-i calc pe nervi.

- Ei da, zise Gabriel.

- Voi fi cea mai a dracului cu ei. O să-i pun să lingă parchetu. O să-i oblig să mănînce buretele de la tablă. O să-i înțep cu compasu-n fund. O să le trag şuturi în cur cu cizmele. Fincă o să port cizme. Iarna. Lungi pînă aici (gest). Cu nişte pinteni imenşi ca să le ciuruiesc dosu.

- Ştii, zise Gabriel calm, după cum scriu ziarele, educația modernă nu se îndreaptă deloc în direcția asta. Ba chiar dimpotrivă. Se tinde către blîndețe, înțelegere, amabilitate. E adevărat, Marceline, că aşa zice la ziar?

- Da, răspunse blînd Marceline. Dar cu tine, Zazie, s-au purtat urît la şcoală?

- Atîta le-ar fi trebuit.

- De altfel, zise Gabriel, în douăzeci de ani nu vor mai exista învățătoare: vor fi înlocuite de cinema, televizor, electronică, şmecherii din astea. Tot în ziarul de zilele trecute scria. Nu-i aşa, Marceline?

- Da, răspunse blînd Marceline.

Zazie se gîndi o clipă la acest viitor.

- Atunci, declară ea, mă fac astronaut.

- Aşa, zise Gabriel aprobativ. Aşa, trebuie să fii în pas cu vremea.

- Da, continuă Zazie, mă fac astronaut ca să mă duc să-i bag în boli pe marțieni.

Gabriel entuziasmat se lovi peste coapse:

- Îi umblă mintea, fetiței.

Era încîntat.

- Ar trebui totuşi să meargă la culcare, zise blînd Marceline. Nu eşti obosită?

- Nu, răspunse Zazie căscînd.

- E obosită fetița, reluă blînd Marceline adresîndu-i-se lui Gabriel, ar trebui să se culce.

- Ai dreptate, zise Gabriel care începu să rumege o frază imperativă şi, pe cît posibil, fără replică.

Înainte de a avea timp s-o formuleze, Zazie îl întreba dacă n-au televizor.

- Nu, zise Gabriel. Prefer cinemascopul, adăugă el ipocrit.

- Atunci, m-ai putea duce la un cinemascop.

- E prea tîrziu, zise Gabriel. Şi apoi n-am timp, îmi încep slujba la unşpe.

- Ne descurcăm şi fără tine, zise Zazie. Mătuşa şi cu mine vom merge singure.

- Asta nu mi-ar face plăcere, zise Gabriel încet cu un aer feroce.

O fixă pe Zazie drept în ochi şi adăugă răutăcios:

- Marceline nu iese niciodată fără mine.

Adăugă:

- Nu e cazul să-ți explic, fetițo, e o poveste prea lungă.

Zazie îşi întoarse capul şi căscă.

- Sînt obosită, zise, mă duc la culcare.

Se ridică. Gabriel îi întinse obrazul. Îl pupă.

- Ai pielea fină, remarcă ea.

Marceline o însoţeşte în camera ei, iar Gabriel îşi scoate o frumoasă trusă din piele de porc marcată cu iniţialele sale. Se instalează, îşi toarnă un pahar mare de grenadină pe care o diluează cu puţină apă şi începe să-şi vopsească unghiile; adora asta, se pricepea foarte bine şi prefera să-şi facă singur manichiura. Începu să fredoneze un refren obscen apoi, terminînd cu vitejiile celor trei meşteri făurari, fluieră, nu prea tare ca să n-o trezească pe fetiţă, cîteva cîntece militare de demult cum ar fi stingerea, salutul la drapel, caporalul bouboubou etc.

Marceline revine.

- Nu i-a trebuit mult să adoarmă, zice ea blînd.

Se aşază şi îşi toarnă un pahar de cireşată.

- Un îngeraş, comentează Gabriel pe un ton neutru.

Îşi admiră unghia pe care tocmai a terminat-o, cea de la degetul mic, şi trece la inelar.

- Oare ce-o să ne facem cu ea toată ziua? întreabă blînd Marceline.

- Nu-i chiar aşa o problemă, zice Gabriel. Mai întîi, am s-o duc sus pe turnul Eiffel. Mîine după masă.

- Dar mîine dimineaţă? întreabă blînd Marceline.

Gabriel păleşte.

- Mai ales, zice el, mai ales că n-ar trebui să mă trezească.

- Vezi, zice blînd Marceline. E o problemă.

Gabriel păru din ce în ce mai neliniştit.

- Copiii se scoală devreme dimineața. Nu mă va lăsa să dorm... să recuperez... Mă cunoşti. Eu trebuie să recuperez. Cele zece ore de somn sînt esențiale pentru mine. Pentru sănătatea mea.

O priveşte pe Marceline.

- Nu te-ai gîndit l-asta?

Marceline îşi coborî ochii.

- N-am vrut să te-mpiedic să-ți faci treaba, zise ea blînd.

- Îți mulțumesc, zise Gabriel pe un ton grav. Da ce dracu am putea născoci să n-o aud dimineața?

Începură să se gîndească.

- Am putea, zice Gabriel, să-i dăm un somnifer să doarmă cel puțin pînă la prînz sau şi mai bine pînă la patru după masa. Cred că există supozitoare la fix care-ți permit să obții asemenea rezultat.

- Cioc cioc cioc, făcu discret Turandot în lemnul uşii.

- Intră, zice Gabriel.

Turandot intră însoțit de Verdeață. Se aşază neinvitat şi pune colivia pe masă. Verdeață priveşte sticla de grenadină cu o poftă memorabilă. Marceline îi toarnă un pic în cutie. Turandot refuză oferta (gest). Gabriel care şi-a terminat degetul mijlociu începe cu arătătorul. Ocupați cu toate astea, nimeni n-a zis încă nimic.

Verdeață şi-a sorbit grenadina. Îşi şterge ciocul de stinghie, apoi ia cuvîntul în felul următor:

- Vorbeşti, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Curu vorbesc, răspunde Turandot jignit.

Gabriel îşi întrerupe munca şi se uită cu răutate la musafir.

- Ia mai repetă o dată ce-ai zis, zice el.

- Am zis, zice Turandot, am zis: curu vorbesc.

- Şi ce insinuezi cu asta? Dacă pot să zic aşa.

- Insinuez că nu-mi place că puştoaica a venit aici.

- Că ți-o plăcea-o ori că n-o ți-o plăcea-o, înțelegi? mă doare-n şpiț.

- Pardon. Eu ți-am dat aici în chirie fără copii şi acum ai unul fără autorizarea mea.

- Autorizarea ta, ştii ce fac cu ea?

- Ştiu, ştiu, nu mai lipseşte mult să mă dezonorezi vorbind ca nepoată-ta.

- N-are voie nimeni să fie aşa de neinteligent ca tine, ştii ce înseamnă cuvîntul "neinteligent", tîmpitule?

- Gata, zice Turandot, te-a apucat.

- Vorbeşti, zice Verdeață, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Ce m-a apucat? întreabă Gabriel în mod clar amenințător.

- Începi să t-esprimi într-un fel scîrbos.

- Ăsta începe să mă calce pe nervi, îi zice Gabriel lui Marceline.

- Nu t-enerva, zice blînd Marceline.

- N-am nevoie de o ştoarfă mică la mine-n casă, zice Turandot cu intonații patetice.

- Mă pupi în cur, urlă Gabriel. Înțelegi, mă pupi în cur.

Trînteşte un pumn în masa care se desface în locul obişnuit. Colivia cade pe covor urmată de sticla de grenadină, cea de cireşată, păhărele, trusă de manichiură, Verdeață protestează brutal, siropul curge pe marochinărie, Gabriel trage un strigăt de disperare şi se aruncă pentru a ridica obiectul poluat. Între timp, îşi buşeşte scaunul de pămînt. Se deschide o uşă.

- Da ce moaşă-sa, nu se mai poate dormi în casa asta?

Zazie e în pijama. Cască şi apoi îl priveşte pe Verdeață cu ostilitate.

- E o adevărată menajerie aici, declară ea.

- Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeață, atîta ştii să faci.

Cam enervată, nu-l bagă în seamă pe animal pentru Turandot, în legătură cu care îl întreabă pe unchi-său:

- Şi ăsta cine mai e?

Gabriel ştergea trusa cu un colț al feței de masă.

- Rahat, şopteşte el, nu mai e bună de nimic.

- Îți cumpăr eu alta, zice blînd Marceline.

- Drăguț din partea ta, zice Gabriel, dar atunci aş prefera să nu fie din piele de porc.

- De care ți-ar plăcea mai mult? De vițel?

Gabriel se strîmbă.

- De rechin?

Strîmbătură.

- Piele rusească tăbăcită?

Strîmbătură.

- Sau de crocodil?

- Va fi scumpă.

- Dar ține mult şi e şic.

- Aşa e, o să mi-o cumpăr eu.

Gabriel, cu un zîmbet larg, se întoarse către Zazie.

- Vezi, mătuşă-ta este foarte drăguță.

- Tot nu mi-ai spus cine-i ăsta?

- Propetaru, răspunse Gabriel, un propetar ecepțional, un amic, patronul crîşmei de jos.

- Al Pivniței?

- Gzact, zise Turandot.

- Se şi dansează în pivnița ta?

- Asta nu, zise Turandot.

- Nasol, zise Zazie.

- Nu-ți bate capu, zise Gabriel, se descurcă el bine.

- Dar la Senjermendepre, zise Zazie, ce de biştari ar face, scrie în toate ziarele.

- Eşti foarte drăguță că te ocupi de afacerile mele, zise Turandot cu un aer de superioritate.

- Curu drăguță, răspunse Zazie.

Turandot trage un scîncet de triumf.

- Vai, vai, îi zice lui Gabriel, n-o să mă mai poți contrazice, am auzit-o cu curu ei.

- Nu vorbi porcăciuni, zice Gabriel.

- Dar nu eu, zice Turandot, ea.

- E turnător, zice Zazie. Ce scîrbos.

- Gata, ajunge, zice Gabriel. E timpul să plec.

- Cred că nu-i prea mişto să fii paznic de noapte, zice Zazie.

- Nici o muncă nu-i mişto, zice Gabriel. Du-te la culcare.

Turandot recuperează colivia şi zice:

- Mai vorbim noi.

Şi adaugă cu un aer şmecheresc:

- De cur vorbim.

- E prost, zice blînd Marceline.

- Asta-i situația, zice Gabriel.

- Ei bine, noapte bună, zice Turandot mereu amabil, am petrecut o seară agreabilă, nu mi-am pierdut vremea.

- Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeață, atîta ştii să faci.

- E drăguț, zice Zazie privind animalul.

- Du-te la culcare, zice Gabriel.

Zazie iese pe o uşă, musafirii serii pe alta.

Gabriel aşteaptă să se potolească totul pentru a ieşi la rîndul lui. Coboară scările fără zgomot, ca un locatar cuminte.

Dar Marceline a văzut un obiect care a rămas pe comodă, îl ia, aleargă să deschidă uşa, se apleacă pentru a striga blînd pe scări:

- Gabriel, Gabriel.

- Ce-i? Ce s-a-ntîmplat?

- Ți-ai uitat rujul de buze.

III

Într-un colț al încăperii, Marceline instalase un fel de cabinet de toaletă, o masă, un lighean, o oală de noapte, ca într-un sat izolat. Astfel Zazie nu s-ar fi simțit dezorientată. Dar Zazie era dezorientată. Folosea de obicei chiuveta şi cunoştea din

experiență personală multe alte minuni ale artei sanitare. Îngrozită de acest primitivism, îşi dădu cu un pic de apă pe ici pe colo şi cu un pieptene prin păr într-o doară.

Privi în curte: nu se întîmpla nimic. În apartament de asemenea părea că nimic nu se întîmplă. Cu urechea lipită de uşă, Zazie nu distingea nici un zgomot. Ieşi în linişte din camera ei. Salonusufragerie era întunecat şi tăcut. Punîndu-şi un picior în fața celuilalt, ca la cine calcă primul pe cine, pipăind zidul şi obiectele, e şi mai amuzant dacă închizi ochii, ajunse la cealaltă uşă pe care o deschise cu precauții considerabile. Încăperea de alături era la fel de întunecată şi tăcută, cineva dormea liniştit. Zazie închise la loc, porni în marşarier, ceea ce e totdeauna amuzant, şi după o vreme extrem de îndelungată, ajunse la a treia uşă pe care o deschise cu precauții nu mai mici decît adineauri. Se pomeni la intrarea luminată slab de o ferestruică împodobită cu sticlă roşie şi albastră. Încă o uşă de deschis şi Zazie descoperă ținta escursiei sale: veceul.

Fincă era englezesc, Zazie se instalează temeinic în civilizație pentru a petrece acolo un sfert de ceas plăcut. Găseşte locul nu numai util, dar şi hazliu. E foarte curat, lăcuit în culori țipătoare. Hîrtia mătăsoasă se şifonează vesel între degete. În acel moment al zilei, apare şi o rază de soare: o dîră luminoasă coboară pe ferestruică. Zazie meditează îndelung, se întreabă dacă să tragă apa sau nu. Asta cu siguranță va provoca un haos. Ezită, se hotărăşte, trage, cataracta curge, Zazie aşteaptă, dar nimic nu pare să se mişte, e casa frumoasei din pădurea adormită. Zazie se reaşează pentru a-şi spune povestea respectivă intercalînd în ea gros-planuri cu actori celebri. Se rătăceşte puțin prin legendă, dar, pînă la urmă, recuperîndu-şi spiritul critic, sfîrşeşte prin a-şi declara că sînt ciudat de tîmpite poveştile cu zîne şi se hotărăşte să iasă.

Din nou la intrare, reperează o altă uşă care probabil trebuie să dea pe palier, Zazie învîrte cheia lăsată dintr-o iluzorie precauție în broască, asta-i, iat-o pe Zazie pe palier. Închide uşa după ea încetişor, apoi coboară încetişor. La unu, face o pauză: nu mişcă nimic. Iat-o la parter; iată şi culoarul, uşa de la stradă e deschisă, un dreptunghi de lumină, iată, Zazie a reuşit, e afară.

E o stradă liniştită. Maşinile trec pe-aici aşa de rar că ai putea juca şotron în drum. Sînt cîteva magazine pentru nevoile curente şi cu aspect provincial. Cîteva persoane trec cu paşi mărunți. Cînd traversează, ele privesc mai întîi în stînga, apoi în dreapta, însoțind civismul cu ecscesul de prudență. Zazie nu e deloc decepționată, ştie că e chiar la Paris,

că Parisul e un sat mare şi că nu tot Parisul seamănă cu strada asta. Doar că pentru a-ți da seama şi a fi absolut sigur, trebuie să mergi mai departe. Ceea ce şi începe să facă, luîndu-şi un aer degajat.

Dar Turandot iese brusc din cîrciuma lui şi, din josul scărilor, îi strigă:

- Hei, fetițo, unde te duci aşa?

Zazie nu-i răspunde, se mulțumeşte să lungească pasul. Turandot urcă scările:

- Hei, fetițo, insistă el şi continuă să strige.

Zazie dintr-o dată adoptă pasul de gimnastică. Ia o curbă în trombă. Cealaltă stradă este în mod clar mai animată. Zazie fuge de-acum în toată legea. Nimeni n-are vreme şi grijă de ea. Dar şi Turandot galopează. Se năpusteşte chiar. O ajunge, o ia de braț şi, fără un cuvînt, cu o mînă grea, o întoarce cu forța. Zazie nu ezită. Începe să zbiere:

- Ajutor! Ajutor!

Acest strigăt nu întîrzie să atragă atenția menajerelor şi a cetățenilor prezenți. Îşi lasă baltă ocupațiile sau neocupațiile personale pentru a se interesa de incident.

După acest prim rezultat destul de mulțumitor, Zazie reia:

- Nu vreau să merg cu nenea, nu-l cunosc pe nenea, nu vreau să merg cu nenea.

Ş.a.mî.dî.

Turandot, sigur de noblețea cauzei, nu bagă în seamă aceste proferări. Îşi dă seama foarte repede că a greşit, constatînd că se află în centrul unui cerc de moralişti severi.

În fața acestui public select, Zazie trece de la considerații generale la acuzații particulare, precise şi circumstanțiate.

- Nenea ăsta, zice ea, mi-a zis lucruri porcoase.

- Ce ți-a zis? întreabă o muiere pofticioasă.

- Doamnă! strigă Turandot, această fetiță a fugit de acasă, o duceam înapoi la părinții ei.

Cercul rînjeşte cu un scepticism deja solid ancorat.

Muierea insistă; se apleacă spre Zazie.

- Hai, micuțo, nu-ți fie frică, spune-mi ce ți-a zis nenea ăsta bădăran?

- E prea porcos, murmură Zazie.

- Ți-a cerut să faci nişte prostii?

- Aşa-i, tanti.

Zazie strecoară cu voce joasă cîteva amănunte în urechea femeii. Aceasta se înalță şi-l scuipă în obraz pe Turandot.

- Porcule, îi mai strigă ea în plus ca supliment.

Şi-l mai scuipă o dată în plină mutră.

Un tip se informează:

- Ce i-a zis să facă?

Femeia strecoară amănuntele zazice în urechea tipului:

- Vai! face tipu, niciodată nu m-aş fi gîndit la asta.

Reia aşa, mai degrabă gînditor:

- Nu, niciodată.

Se întoarce spre un alt cetățean:

- Ei nu, ascultați aici... (amănunte). Nui de crezut.

- Chiar căi complect ticălos, zice ălălalt cetățean.

Între timp, amănuntele se propagă în mulțime. O femeie zice:

- Nunțeleg.

Un bărbat îi esplică. Scoate o bucată de hîrtie din buzunar şi-i face un desen cu pixul.

- Ei da, zice femeia visător.

Şi adaugă:

- Şi e practic?

Se referă la pix.

Doi amatori discută:

- Eu, declară unu, am auzit că... (amănunte).

- Asta nu mă miră, replică ălălalt, mie mi s-a zis că... (amănunte).

Scoasă din minți de curiozitate, o precupeață scapă cîteva mărturisiri:

- Io care vă zic, bărbată-miu, într-o zi cum nu-i vine ideia să... (amănunte). De unde şi-o fi luat pandaliile astea, tare aş vrea să ştiu.

- Poate a citit vreo carte deocheată, sugerează unu.

- Poate. În orce caz, io care vă zic, i-am zis-o lu bărbată-miu, vrei să? (amănunte). Cotu! i-am răspuns. Du-te la ăia colorații dacă ți-o trebe şi nu mă mai bate la cap cu sadomazlîcurile tale. Asta i-am răspuns lu bărbată-miu care voia să... (amănunte).

I se dă dreptate, pe rînd.

Turandot n-a ascultat. Nu-şi face iluzii. Profitînd de interesul tehnic suscitat de acuzațiile lui Zazie, a tăiat-o scurt. Trece de colțul străzii ştergînd peretele şi intră urgent în cîrciuma lui, se strecoară după tejgheaua de lemn de pe vremea ocupației, îşi toarnă un păhăroi de beaujolais pe care-l uscă dintr-o mişcare, reiterează. Îşi tamponează fruntea cu obectu de-i serveşte ca batistă.

Mado Picioruş care curăța cartofi îl întreabă:

- Ai pățit ceva?

- Ce să-ți spun. Aşa un morcov n-am avut în viața mea. Mă luau de satir, toți boii ăia. Dacă mai stăteam pe-acolo, mă făceau arşice.

- Asta te va învăța minte să mai faci pe buldogu, zice Mado Picioruş.

Turandot nu răspunde. Îşi porneşte minitelevizorul din cerebel, ca să revadă la actualitățile personale scena pe care tocmai a trăit-o şi care era să-l facă să intre dacă nu în istorie, măcar în faptidiversialitate. Îl apucă tremuriciu la ideia că ce era să pățească. Sudoarea îi curge din nou pe obraz.

- Vaidoamne, vaidoamne, bîlbîie.

- Vorbeşti, zice Verdeață, vorbeşti, atîta ştii să faci.

Turandot se şterge, îşi toarnă al treilea beaujolais.

- Vaidoamne, repetă el.

Este expresia care i se pare cea mai potrivită pentru emoția care îl tulbură.

- Dar ce-i, zice Mado Picioruş, doar n-ai murit.

- Te vedeam eu pe tine.

- Asta nunseamnă nimic: “te vedeam eu pe tine”. Eu sînt eu şi tu eşti tu.

- Uf! nu mai vorbi, nam chef acuma.

- Şi nu crezi car trebui anunțați ăilalți?

Asta-i adevărat, rahat, nu se gîndise. Îşi lasă deoparte al treilea pahar încă plin şi țîşneşte.

- Ia te uită, zice blînd Marceline, c-un tricou în mînă.

- Ftița, zice Turandot sufocat, ftița, hă, mda, s-a cărat.

Marceline nu răspunde, merge direct în cameră. Gzact. Mucoasantinso.

- Am văzut-o, zice Turandot, am încercat s-o prind. Hați! (gest).

Marceline intră în camera lui Gabriel, îl scutură, e greu, abia de-l mişcă, şi mai greu e să-l trezeşti, îi place asta, să doarmă, suflă şi se agită, cînd doarme doarme, nu-l scoți din ale lui.

- Ce, ce, strigă pînă la urmă.

- Zazie a şters-o, zice blînd Marceline.

Se uită la ea. Nu comentează. Înțelege repede Gabriel. Nu-i prost. Se scoală. Se duce pînă-n camera lui Zazie. Îi place lui Gabriel să se convingă singur cum stau lucrurile.

- Poate s-a-ncuiat la veceu, zice cu optimism.

- Nu, răspunde blînd Marceline, Turandot a văzut-o cînd s-a cărat.

- Ce-ai văzut de fapt? îl întreabă pe Turandot.

- Am văzut-o cînd se căra, atunci am prins-o şi am vrut să ți-o aduc înapoi.

- Aşa! bine, zice Gabriel, eşti un amic de treabă.

- Da, numa că micuța a asmuțit lumea, zbiera că i-am propus to' felu' de chestii.

- Şi nu-i adevărat? întreabă Gabriel.

- Sigur că nu.

- Nu se ştie niciodată.

- Aşa-i, nu se ştie niciodată.

- Păi vezi.

- Lasă-l să continue, zice blînd Marceline.

- Deci se strîng în juru meu toți oamenii care se pregătesc să-mi rupă gura. Mă luau de satir, boii.

Gabriel şi Marceline se-ndoaie de rîs.

- Dar cînd am văzut la un moment dat că nu mă bagă-n seamă, am întins-o.

- Ți-a bîțîit curu?

- Mie-mi zici. Aşa un morcov n-am avut în viața mea. Nici la bombardament.

- Eu, zice Gabriel, nu m-am temut niciodată la bombardament. Din moment ce erau englejii, mă gîndeam că bombele lor nu erau pentru mine ci pentru friți, că doar eu îi aşteptam cu brațele deschise pă engleji.

- Era un raționament stupid, remarcă Turandot.

- Totuşi nu m-am temut niciodată şi nici n-am încasat-o vreodată, chiar dacă era lată rău. Frițomanii să căcau pă ei, se uşcheau în adăposturi cu viteza curentului, eu mă amuzam, rămîneam afară să mă uit la focul de artificii, bang în plin, un depozit de muniții zboară, gara făcută praf, uzina în bucăți, oraşul în flăcări, un spectacol mişto.

Gabriel conchise şi suspină:

- De fapt, nu trăiam rău.

- Ei bine io, zice Turandot, cu războiu nu mă pot felicita. Cu marfa la negru m-am învîrtit ca un pămpălău. Nuş cum făceam da tot timpu încasam amenzi, îmi şterpeleau lucrurile, statu, fiscu, controalele, îmi închideau şandramaua, în iunie 44 abia dac-aveam un pic de aur pus de-o parte din fericire fincă taman atuncea pică o bombă şi p-ormă nimic. Ceasu rău. Noroc c-am moştenit coşmelia asta p-aici, că fără asta.

- Nu tre să te plîngi, zice Gabriel, la urma urmei, dacă nu curge pică, ai o meserie de băgător de seamă.

- Te văd eu pe tine. Îi curată rupere de oase meseria mea, şi şi nesănătoasă pă deasupra.

- Ce-ai zice atunci dac-ar trebui să lucrezi de noapte ca mine. Şi să dormi ziua. Să dormi ziua îi teribil de obositor, chiar dacă nu pare. Nu mai zic cînd eşti trezit la o oră imposibilă ca azi... N-aş vrea să pățesc aşa în fiecare dimineață.

- Tre' închisă cu cheia mucoasa, zice Turandot.

- Mă întreb de ceofi şterso, murmură gînditor Gabriel.

- N-a vrut să facă gălăgie, zice blînd Marceline, ş-atunci ca să nu te trezească, s-a dus să să plimbe.

- Da nu vreau să să plimbe singură, zice Gabriel, strada îi şcoala viciului, toată lumea ştie asta.

- Poate că a făcut ceea ce ziarele numesc o escapadă, zice Turandot.

- N-ar fi grozav, zice Gabriel, ar trebui alertați curcanii, probabil. Oare ce mutră aş face?

- Nu crezi, zice blînd Marceline, c-ar trebui să încerci s-o regăseşti?

- Eu, zice Gabriel, eu unu mă duc fix înapoi la culcare.

O taie în direcția plăpumii.

- Nu ți-ai face decît datoria recuperînd-o, zice Turandot.

Gabriel rînjeşte. Miaună imitînd vocea lui Zazie:

- Curu datoria, declară el.

Adaugă:

- Se descurcă ea şi singură.

- Şi dacă, zice blînd Marceline, şi dacă dă peste un satir?

- Ca Turandot? întreabă Gabriel în glumă.

- Nu găsesc că e amuzant, zice Turandot.

- Gabriel, zice blînd Marceline, ar trebui să faci un mic efort ca s-o regăseşti

- Du-te tu.

- Eu am albiturile pe foc.

- Ar trebui să-ți dai rufele la şmecheriile automate americane, îi zice Turandot lui Marceline, ai mai scăpa de lucru, eu aşa fac.

- Dar, zice Gabriel cu finețe, dacă-i face plăcere să-şi spele rufele în familie? Ai? de ce te amesteci? Vorbeşti, vorbeşti, atîta ştii să faci. Mă doare aici de şmecheriile americane.

Şi se loveşte peste cur.

- Ia te uită, zice Turandot ironic, şi eu care te credeam americanofil.

- Americanofil! esclamă Gabriel, foloseşti cuvinte la care nu le ştii sensu. Americanofil! de parcă asta te-ar împiedica să-ți speli rufele murdare în familie. Marceline şi cu mine nu numai că sîntem americanofili, dar mai mult decît atît, nătăfleţule, şi în acelaşi timp, înțelegi, nătăfleţule, ÎN ACELAŞI TIMP, sîntem rufofili. Ai? ce mai ai de zis (pauză), nătăfleţule?

Turandot nu găseşte nici un răspuns. Se întoarce la problema concretă şi prezentă, la cămaşa jegoasă care nu-i aşa uşor de spălat.

- Ar trebui s-o ştergi după puştoaică, îl sfătuieşte pe Gabriel.

- Ca să pățesc ca tine? să mă las linşarupt de mulțimea de Pecus?

Turandot ridică din umeri.

- Şi tu, zice cu un ton dispreţuitor, vorbeşti, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Du-te, îi zice blînd Marceline lui Gabriel.

- Amîndoi mă călcaţi pă nervi, bombăne Gabriel.

Se întoarce în cameră, se îmbracă metodic, îşi trece cu tristeţe mîna peste bărbia pe care n-a avut timp s-o depileze, suspină, reapare.

Turandot şi Marceline sau mai degrabă Marceline şi Turandot discută despre meritele şi nemeritele maşinii de spălat. Gabriel o sărută pe Marceline pe frunte.

- Adio, îi zice el grav, plec la datorie.

Strînge puternic mîna lui Turandot; emoţia care-l sugrumă nu-l lasă să pronunţe alte cuvinte decît "plec la datorie", dar privirea i se împăienjeneşte de melancolia proprie indivizilor pe care îi aşteaptă un destin măreţ.

Ceilalţi păstrează un moment de reculegere.

Iese. A ieşit.

Afară stă să adulmece. Nu simte decît mirosurile obişnuite şi mai ales pe cele care emană dinspre Pivniţă. Nu ştie dacă să meargă spre nord sau spre sud, căci strada e astfel orientată. Dar un apel transvectorează ezitarea sa. E pantofarul Gridoux, care îi face semne din ghereta lui. Gabriel s-apropie.

- O cauţi pă fetiţă, pun pariu.

- Da, mormăie Gabriel fără entuziasm.

- Ştiu unde s-a dus.

- Tu ştii totdeauna tot, zice Gabriel cu oarecare proastă dispoziţie.

Ăsta unu, îşi zice cu mica lui voce interioară, de fiecare dată cînd vorbesc cu el îmi egzagerează inferioritatea de complex.

- Nu te interesează? întreabă Gridoux.

- De bună seamă că mă interesează.

- Deci îţ povestesc?

- Şmecheri pantofarii ăştia, răspunde Gabriel, muncesc întruna, de parcă le-ar plăcea la nebunie, şi ca să arate că nu stau degeaba se pun într-o vitrină pentru a fi admiraţi. Ca şi remaiezele.

- Da tu, replică Gridoux, unde te vîri ca să fii admirat?

Gabriel se scarpină în cap.

- Nicăieri, zice moale, ios artist. Nu fac nimic rău. Şi pormă că nu-i cazu să vorbeşti aşa, îi urgentă povestea cu mucoasa.

- Vorbesc aşa fincaşa-mi place, răspunde Gridoux calm.

Îşi ridică nasul de pe munca lui.

- Deci, întreabă el, palavragiu împuțit ce eşti, vrei safli ceva au ba?

- Dacăț zic căi urgent.

Gridoux zîmbeşte.

- Turandot ți-a povestit începutu?

- A povestit ce-a vrut el.

- În orce caz, te interesează ce s-a-ntîmplat pormă.

- Da, zice Gabriel, ce s-a-ntîmplat pormă?

- Pormă? Începutu nu-ți ajunge? Puştoaica a plecat într-o escapadă. O escapadă!

- Mişto, murmură Gabriel.

- Tre s-anunți poliția.

- Asta nu-mi spune nimic, zice Gabriel cu o voce foarte slăbită.

- Nu se-ntoarce singură.

- Nu se ştie.

Gridoux ridică din umeri.

- De fapt, ce să zic io, mi se fîlfîie.

- Şi mie, zice Gabriel, în fond.

- Tu ai un fond?

Gabriel la rîndul lui ridică din umeri. Ăsta pă deasupra mai era şi obraznic. Fără un cuvînt, se-ntoarse acasă la reculcare.

IV

Pînă concetățenii şi cumetrele mai discutau evenimentul, Zazie se eclipsă. O luă pe prima stradă la dreapta, apoi pe cea din stînga şi tot aşa pînă ajunse la una din porțile oraşului. Minunații zgîrie-nori cu patru sau cinci etaje se întindeau de-a lungul unei alei somptuoase pe ale cărei trotuare se înghesuiau superbe jeguri de vînzare. O mulțime deasă şi violetă se scurgea din toate părțile. O vînzătoare de baloane, o muzică de manej

îşi adăugau notele pudice la virulenţa demonstraţiei. Uimită, Zazie avu nevoie de cîtva timp pentru a-şi da seama că, nu departe de ea, o operă barocă din fier forjat plantată pe trotuar era completată cu inscripţia METROU. Uitînd imediat de spectacolul străzii, Zazie se apropie de gură, avînd-o pe a sa uscată de emoţie. Ocolind cu paşi mărunţi o balustradă de protecţie, descoperi în sfîrşit intrarea. Dar grila era trasă. Pe o bucată de tablă era o inscripţie cu cretă pe care Zazie o descifră cu uşurinţă. Greva continua. Un miros de praf feruginos şi deshidratat urca încet din prăpastia interzisă. Mîhnită, Zazie începu să plîngă.

Văzu că-i place aşa de mult încît se duse să se aşeze pe o bancă pentru a-şi trage nasul mai comod. După puţin timp, de altfel, a fost deranjată din durerea ei de perceperea unei prezenţe învecinate. Aşteptă plină de curiozitate ce se va întîmpla. S-au întîmplat nişte cuvinte, emise de o voce bărbătească în falset, aceste cuvinte formînd următoarea frază interogativă:

- Ei, fetiţo, te doare ceva?

În faţa tîmpitei ipocrizii a acestei întrebări, Zazie spori volumul lacrimilor sale. Atîtea hohote păreau că se înghesuie în pieptul ei încît parcă nu avea timp să le oprească pe toate.

- E chiar aşa de grav? fu întrebată.

- Vai daaa, domnu.

Hotărît lucru, era vremea să vadă mutra satirului. Trecîndu-şi peste faţă o mînă care transformă torentele de lacrimi în rîuleţe noroioase, Zazie se întoarse către tip. Nu-şi putu crede ochilor. Era împopoţonat cu o mustăţoaie neagră, joben, umbrelă şi pantofi imenşi. Nusăpoate, îşi zicea Zazie cu mica ei voce interioară, nusăpoate, ăsta-i un actor hoinar, de modă veche. A uitat şi să rîdă de el.

Acesta trase un fel de strîmbătură amabilă şi-i întinse fetei o batistă de o uimitoare curăţenie. Zazie, luînd-o, depuse în ea un pic de jeg umed care-i băltea pe obraji şi completă această ofrandă cu o doză copioasă de muci.

- Ei, haide, zicea tipu pe un ton încurajator, ce-ai păţit? Te bat părinţii? Ai pierdut ceva şi ţi-e frică să nu te certe?

Se apucase de făcut ipoteze. Zazie îi înapoie batista foarte umedă. Celălalt nu manifestă nici un dezgust vîrînd porcăria asta în buzunar. Continua:

- Trebuie să-mi spui tot. Nu-ți fie frică. Poți avea încredere în mine.

- De ce? întrebă Zazie bîlbîind prefăcută.

- De ce? repetă tipu descumpănit.

Începu să zgîrie asfaltul cu umbrela.

- Da, zise Zazie, de ce-aş avea încredere în tine?

- Păi, răspunse tipu oprindu-se din zgîriatu trotuarului, fincă iubesc copiii. Fetițele. Şi băieții.

- Eşti un porc bătrîn, da.

- Absolut deloc, declară tipu cu o vehemență care o uimi pe Zazie.

Profitînd de acest avantaj, domnu-i oferi o cacocalo, acolo, la prima crîşmă, cu subînțelesul: în plină zi, în fața tuturor, o propunere foarte cinstită, ce mai.

Nevrînd să-şi arate entuziasmul la ideea că-l tapează de o cacocalo, Zazie începu să privească plină de gravitate mulțimea care, de cealaltă parte a şoselei, se canaliza printre două rînduri de mărfuri.

- Ce mă-sa fac toți ăştia? întrebă ea.

- Se duc la talcioc, zise tipu, sau mai degrabă talciociu merge la ei, căci aici începe.

- A, talciocu, zise Zazie cu aerul unuia care nu vrea să se lase impresionat, acolo se găsesc rembranzi la prețuri mici, pe urmă îi revinzi la vreun american şi ştii că n-ai stat degeaba.

- Nu-s numai rembranzi, zice tipu, sînt şi branțuri de pantofi, cuie, levănțică şi chiar geci nepurtate.

- Sînt şi surplusuri americăneşti?

- Te cred. Şi mai sînt cartofi prăjiți de vînzare. Buni. Făcuți pe loc.

- Sînt mişto surplusurile americăneşti.

- Dacă vrei, sînt chiar şi scoici. Bune. Neotrăvitoare.

- Au şi blugi, la surplusurile ălea?

- Fii convinsă. Şi busole care merg pe-ntuneric.

- Mă doare-n şpiț de busole, zice Zazie. Dar blugii (linişte).

- Putem merge să vedem, zice tipu.

- Şi pormă? zice Zazie. N-am un chior să mi-i cumpăr. Numai dacă nu şterpelesc o pereche.

- Să-i vedem totuşi, zice tipu.

Zazie îşi terminase sticla de cacocalo. Îl privi pe tip şi-i zise:

- Te văd eu cum ştii să rapidumbli.

Adăugă:

- Mergem?

Tipu plăteşte şi se amestecă amîndoi în mulțime. Zazie se fofilează, fără să bage de seamă gravorii de plăci de bicicletă, suflătorii de sticlă, scamatorii de noduri de cravată, arabii care oferă ceasuri, țiganii care oferă orice. Tipu-i pe urmele ei, este la fel de subtil ca şi Zazie. Pentru moment, ea n-are chef să-l lase în drum, dar bagă de seamă că nu va fi comod. Fără îndoială, e un specialist.

Ea se opri scurt în fața unei gherete cu surplusuri. Deodată, sențepeneşte. Sențepeneştecomplect. Tipu frînează brusc, fix în spatele ei. Negustoru începe conversația.

- Busola v-ar plăcea? întreabă el cu aplomb. Torța electrică? barca pneumatică?

Zazie tremură de dorință şi nelinişte, căci nu e deloc sigură că tipu are într-adevăr intenții necinstite. Nu îndrăzneşte să pronunțe cuvîntul monosilabic şi anglo-saxon care ar vrea să spună ce vrea ea să spună. Tipu-l pronunță.

- N-ai cumva blugi pentru fetiță? îl întreabă pe revînzător. Asta ți-ar plăcea, nu?

- Vai, daaa, dădăieşte Zazie.

- Dacă am blugi, zice talciocaru, da cum să nu. Am chiar blugi care-s în mod sigur inuzabili.

- Mda, zice tipu, dar îți dai seama c-o să mai crească. Anu viitor n-o să-şi mai poată lua pă ea chestia asta, ş-atunci ce ne facem?

- Rămîne păntru frățioru sau păntru surioara.

- N-are.

- Pînă-ntr-un an poate apărea (rîde).

- Nu glumi cu aşa ceva, zice tipu cu un aer lugubru, sărmana ei mamă a murit.

- Vai! scuzați.

Zazie se uită o clipă la satir cu curiozitate, ba chiar cu interes, dar astea-s amănunte de aprofundat mai tîrziu. Pe dinăuntru, îi vine să dea din picioare, nu se mai stăpîneşte, întreabă:

- Aveți numărul meu?

- Sigur, domşoară, răspunde precupețu boiereşte.

- Şi cît costă?

Tot Zazie a pus întrebarea asta. Automat. Fincă ea-i econoamă, dar nu zgîrcită. Celălalt spune cît costă. Tipu clatină din cap. Nu pare să considere că-i foarte scump. Cel puțin asta conchide Zazie din comportamentul lui.

- I-aş putea încerca? întreabă ea.

Tejghetaru rămîne blocat: căcăcioasa asta crede că-i la "Fior". Trage un zîmbet frumos cu toți dinții ca să zică:

- N-are rost. Ia priviți aici.

Desface pantalonii şi îi atîrnă în fața ei. Zazie se strîmbă. Ar fi vrut să-i încerce.

- N-or fi prea mari? mai întreabă ea.

- Priviți! Nu vă vin mai jos de pulpe şi ia uitați-vă dacă nu-s strîmți, numai cît să încăpeți în ei, domşoară, deşi sînteți tare slăbuță, nu-i vorba d-asta.

Zazie are gîtul uscat. Blugi. Din ăştia. La prima ei ieşire pariziană. Asta da chestie.

Tipu deodată face o mutră gînditoare. S-ar zice că acum nu se mai gîndeşte la ce se-ntîmplă lîngă el.

Negustoru o ia de la capăt.

- N-o să vă pară rău, haideți, insistă el, sînt inuzabili, absolut sigur inuzabili.

- Ți-am mai zis că mi se fîlfîie dacă-s inuzabili, răspunde distrat tipu.

- Totuşi nu-i fitece inuzabilitatea, insistă comerciantul.

- Dar, zice brusc tipu, de fapt, apropo, mi se pare, dacă-nțeleg bine, ăştia-s de la surplusurile americane, blugii ăştia?

- Fireşte, răspunde talciocaru.

- Atunci, poate-mi esplici şi mie: aveau şi puştoaice prin armata lor, americanii?

- Aveau de toate, răspunde talciocaru sigur de el.

Tipu nu păru convins.

- Păi ce, zice revînzătoru care n-are chef să rateze o afacere din cauza istoriei universale, îți trebe de toate la război.

- Şi ăştia? întreabă tipu, cît fac?

Ochelari de soare. Şi-i încalecă pe nas.

- Sînt pe gratis pentru orice cumpărător de blugi, zice ambulantu care crede c-a şi făcut tîrgu.

Zazie nu-i chiar aşa de sigură. De ce nu se mai hotărăşte odată? Ce aşteaptă? Ce crede? Ce-i trebe? Cu siguranță că-i un ticălos, nu un scîrbos fără apărare, ci un ticălos sadea. Bagădeseamă, bagădeseamă, bagădeseamă. Da, dar şi blugii...

În sfîrşit, gata. Îi plăteşte. Marfa-i împachetată şi tipu vîră pachetu sub braț, sub brațu lui personal. Zazie, în sinea ei, începe să să-nfurie pă bune. Deci n-a terminat încă?

- Şi-acum, zice tipu, o să halim ceva.

Merge înainte, sigur de el. Zazie după el, cu ochii la pachet. O duce aşa pînă la o cafenea-restaurant. Se aşază amîndoi. Pachetu-i pus pe un scaun mai îndepărtat de Zazie.

- Ce vrei? întreabă tipu. Scoici sau cartofi prăjiți?

- Amîndouă, răspunde Zazie care simte că-nnebuneşte de furie.

- Adu-i totuşi scoici fetei, zice tipu liniştit către chelnăriță. Pentru mine, un vin muscat cu două cuburi de zahăr.

Aşteptînd haleala, nu-şi vorbesc. Tipu fumează paşnic. Scoicile o dată servite, Zazie se aruncă pe ele, plonjează în sos, se bălăceşte în zeamă, se mînjeşte cu ea. Cochiliile care au rezistat la coacere sînt forțate cu o ferocitate merovingiană. Puştoaica aproape că le zdrobeşte între dinți. Cînd a lichidat totul, ei bine, nu refuză nici cartofii prăjiți. Bun, zice tipu. El îşi degustă amestecătura cu înghițituri mici, de parc-ar fi lichior fierbinte. Sînt aduşi cartofii. Sînt extraordinar de fierbinți. Zazie, vorace, se arde la degete, nu şi la gură.

Cînd totul e gata, îşi termină dintr-o sorbitură halba de bere cu sirop, trage trei rîgîieli mici şi se lasă pe scaun, epuizată. Chipul ei pe care au trecut umbre aproape antropofage se luminează. Se gîndeşte mulțumită că tot s-a ales cu un cîştig. Apoi se întreabă dacă n-ar fi cazul să-i zică ceva amabil tipului, da ce? Cu un mare efort găseşte asta:

- Cam durează pînă să-ți dai pe gît paharu. Tăticu ar fi uscat deja vreo zece, între timp.

- Bea mult tăticu-tău?

- A băut, să recunoaştem. A murit.

- Ai fost foarte amărîtă cînd a murit?

- Îți dai seama (gest). N-am avut timp, cu toate cîte se-ntîmplau (gest).

- Şi ce se-ntîmpla?

- Aş mai bea o halbă, dar fără sirop, o halbă adevărată cu bere adevărată.

Tipu comandă pentru ea şi cere o linguriță. Vrea să recupereze zahărul rămas pe fundul paharului. În timp ce se dedică acestei operații, Zazie linge spuma de pe halba ei, apoi răspunde:

- Nu citeşti ziarele?

- Uneori.

- Îți aminteşti de croitoreasa de la Saint-Montron care i-a crăpat lui bărba-su capu c-o lovitură de topor? Ei bine, era mămica. Şi bărba-su, fireşte, era tăticu.

- Vai! zice tipu.

- Nu-ți aminteşti?

Nu pare foarte sigur. Zazie e indignată.

- La naiba, totuşi a făcut mare vîlvă. Mama avea un avocat venit de la Paris espre, o celebritate, care nu vorbeşte ca tine şi ca mine, un bou, ce mai. Fapt e că a scos-o achitată, aşa (gest), cît ai zice peşte. Ba chiar lumea o aplauda pă mămica, aproape c-au dus-o triumfal. S-a făcut un tîrg celebru, în ziua aia. Numai o singură chestie o bîzîia pe mămica, parizianu, avocatu, nu se mulțumea cu mizilicuri. A fost un mîncău, tîmpitu. Noroc că era Georges p-acolo la o adică.

- Şi cine era Georges ăsta?

- Un cîrnățar. Roz la mutră. Şmecheru lu mama. El ne vînduse toporu (linişte) ca să tăiem lemnu (rîs uşor).

Înghite o gură de bere, cu distincție, numai că nu-şi ridică degetul mic.

- Şi asta nu-i tot, adaugă, io de mă vezi cu ochii tăi, ei bine, am fost martoră la proces, şi-ncă cu uşile închise.

Tipu nu reacționează.

- Nu mă crezi?

- Sigur că nu. Nu-i legal ca un copil să depună mărturie împotriva părinților săi.

- Mai întîi, părinți nu mai erau decît unu, primo, şi pormă că habar n-ai. Ar trebui să vii la noi la Saint-Montron şi ți-aş arăta un caiet în care am lipit toate articolele din ziare unde-i vorba de mine. Şi-ncă Georges, în timp ce mămica era la răcoare, de Crăciun, m-a lăsat la Argusul Presei. Ai auzit de Argusul Presei? Ăia de-ți aleg toate articolele din presă unde-i vorba de tine!

- Nu, zice tipu.

- Groaznic. Şi mai vrei să stai de vorbă cu mine.

- De ce zici că ai depus mărturie cu uşile închise?

- Te interesează, ai?

- Nu în mod deosebit.

- Faci pă parşivu.

Şi înghite o gură de bere, cu distincție, numai că nu-şi ridică degetul mic. Tipu nu se clinteşte (linişte).

- Haide, zice pînă la urmă Zazie, nu te mai bosumfla aşa. O să-ți povestesc întîmplarea.

- Ascult.

- Iată. Tre să-ți zic că mămica nu-l putea înghiți pă tăticu şi asta l-a întristat şi a-nceput să tragă la măsea. Ce le mai golea la sticloanțe! Apoi, cînd ajungea în halu ăla, trebuia să te păzeşti de el, că belea şi mîțu. Fix ca-n cîntecu ăla. Îl ştii?

- Înțeleg, zice tipu.

- Cu atît mai bine. Deci zic mai departe: într-o zi, într-o duminică, mă-ntorceam de la un meci de fotbal, era Stadionul Sanctimontronez cu Steaua Roşie din Neuflize, în divizia de onoare, nu orice. Îți place sportu?

- Da. Meciurile de catch.

Privind gabaritul mediocru al omulețului, Zazie rînjeşte.

- La categoria spectatori, zice ea.

- Ăsta-i un banc vechi, răspunde tipu cu răceală.

De furie, Zazie îşi goleşte halba, apoi tace.

- Haide, zice tipu, nu te mai bosumfla. Continuă-ți povestea.

- Te interesează povestea mea?

- Da.

- Atunci minţeai mai-nainte?

- Hai, continuă.

- Nu te enerva. N-ai mai putea să-mi apreciezi povestea.

V

Tiputăcu şi Zazie îşi reluă discursu în felu următor:

- Tăticu era deci singur acasă, aştepta de unu singur, nu aştepta nimic special, aştepta totuşi şi era singur singurel, sau mai degrabă se credea singur, stai puţin, o să-nţelegi. Deci eu mă întorc acasă, tre să spun că era întuneric ca naiba, tăticu începe deci să mă pupe ceea ce era normal fincă era tăticu, dar iată că se apucă să mă pipăieporcos, atunci eu zic ei nu pen că înţelegeam unde vrea sajungă ticălosu, da cînd zic ei nu asta niciodată, el sare la uşă şi o-ncuie şi bagă cheia-n buzunar şi-şi învîrte ochii făcînd vai vai vai fix ca la cinema, era ţais. Te-ncep eu acuma, declama, te-ncep eu acuma, îi şi curgeau balele un pic cînd profera ameninţările astea murdare şi pîn la urmă a sărit la mine. Nu mi-a fost greu să mă dau la o parte. Fincă era criţă, îşi buşeşte mecla dă parchet. Săscoală. Ncepe iar să mă fugărească, pe scurt, o adevărată coridă. Şi iată că pîn la urmă mă prinde. Şi iar mă pipăieporcos. Dar, în clipa aia, uşa se deschide încetişor, că trebe să-ţi spun că mămica îi zisese aşa, eu plec, mă duc să cumpăr spaghete şi costiţă, da nu era adevărat, voia numa să-l fenteze, se pitise în spălătorie unde chiar că îşi dosise toporu şi venise înapoi pîş pîş şi normal că avea la ea legătura de chei. Îi umbla mintea, ai?

- Păi da, zice tipu.

- Deci vasăzică deschide uşa-ncetişor şi intră liniştită, tăticu se gîndea la alceva, vai de capu lui, nu era atent, ce mai, şi aşa s-a pomenit cu bostanu crăpat. Trebe să recunosc, mămica sărise niţel peste cal. Nu era frumos de văzut. Ba de-a dreptul scîrbos. Chiar că putea să-mi dea complexe. Şi aşa a fost achitată. Degeaba am avut grijă să spun că Georges îi dăduse toporul, n-a avut importanţă, au zis că dacă ai un bărbat care-i aşa un ticălosordinar nu poţi face decît un singur lucru, sălbeleşti. Ţi-am zis c-au şi felicitat-o. Culmea, nu crezi?

- Oamenii... zice tipu... (gest).

- După aia, a zbierat la mine, mi-a zis vacă-mpuțită, de ce naiba le-ai zis povestea cu toporu? Păi da, ce, i-am răspuns, nu era adevărat? Vacă-mpuțită, a repetat şi voia să-mi ardă cîteva, în bucuria generală. Dar Georges a potolit-o şi pormă era aşa de mîndră c-au aplaudat-o oameni pe care nu-i cunoştea de nu se mai gîndea la alceva. Cel puțin o vreme, în orce caz.

- Şi pormă? întrebă tipu.

- Păi pormă Georges s-a apucat să se țină după mine. Atunci mămica a zis aşa că nu putea oricum să-i omoare pă toți, pîn la urmă şi-ar face o reputație cam ciudată, atunci l-a dat dracului afară, s-a lipsit de gagiu' ei din cauza mea. Nu-i bine aşa? Nu-i o mamă bună?

- Asta da, zise tipu împăciuitor.

- Numa că, nu de mult, şi-a găsit un altu şi asta a făcut-o să vină la Paris, fuge după el, iar pă mine, ca să nu mă lase singură pradă la toți satirii, şi-s mulți, îs mulți, m-a încredințat lu unchiu Gabriel. Se pare că la el nu tre să mă tem de nimic.

- Şi de ce?

- Asta habar n-am. Am ajuns numa ieri şi n-am apucat să-mi dau seama.

- Şi cu ce se ocupă unchiu Gabriel?

- E paznic de noapte, nu se scoală niciodată mai repede de unu după prînz.

- Şi tu ai întins-o pînă le mai soilea el.

- Aşai.

- Şi unde locuieşti?

- Paici (gest).

- Şi de ce plîngeai mai-nainte pe bancă?

Zazie nu răspunde. Începe s-o enerveze tipu.

- Te-ai rătăcit, ai?

Zazie ridică din umeri. Chiar că-i un ticălos.

- Ai putea să-mi spui adresa lu unchiu Gabriel?

Zazie îşi ține mari discursuri cu mica sa voce interioară: ei nu, nici chiar aşa, ce-şi închipuie, el şi-a căutat-o, vede el ce pățeşte imediat.

Brusc, se ridică, pune mîna pe pachet şi uşcheala! Se aruncă în mulțime, se strecoară printre oameni şi dughene, o taie drept înainte în zigzag, apoi coteşte scurt cînd la dreapta, cînd la stînga, fuge şi pormă umblă, se grăbeşte şi pormă încetineşte, reia alergatu, face ocoluri şi ocolişuri.

Se pregătea să rîdă de omuleț şi de mutra pe care probabil c-o făcea cînd înțelese că se bucură prea repede. Cineva mergea alături de ea. Nu era nevoie să ridice ochii pentru a şti că era tipu, totuşi îi ridică, nu se ştie niciodată, poate era altu, dar nu, era tot ăla, nu părea să considere că se întîmplase ceva anormal, umbla aşa, foarte liniştit.

Zazie nu zise nimic. Cu privirea în jos, egzamină împrejurimile. Ieşiseră din mulțime, se găseau acum pe o stradă de lărgime medie fregventată de oameni de treabă cu căpățîni de dobitoci, tați de familie, pensionari, femei cinstite care-şi plimbau plozii, un public de aur, ce mai. Ca pe tavă, îşi zise Zazie cu mica ei voce interioară. Îşi trase respirația şi deschise gura ca să lanseze strigătul de luptă: ajutor, satirul! Da nici tipu nu era prins cu undița. Smulgîndu-i pachetu cu răutate, începu s-o scuture proferînd energic următoarele cuvinte:

- Nu ți-i ruşine, bagaboando, pe cînd eram cu spatele.

Pe urmă făcu apel la mulțimea care se strîngea:

- Ei! tîlhoața, iote cea vrut săm şparleascâ!

Şi agita pachetu deasupra capului.

- O pereche dă blugi, zbiera el. O pereche dă blugi a vrut sămşparleascâ, mucoasa.

- Nenorocita, comentează o menajeră.

- Neam prost, zice alta.

- Ticăloasa, zice a treia, nimeni nu i-a zis ăsteia că propetatea-i lucru sfînt?

Tipu continua s-o ocărască pe puştoaică.

- Ei, dacă te duc la comisariat? Ai? La comisariatu dă poliție? Te-ar băga la-nchisoare. La-nchisoare. Şi ai ajunge în fața tribunalului pentru minori. Casa de corecție, p-ormă. Căci ai fi condamnată. Condamnată la magsimum.

O doamnă din înalta societate care trecea din greşeală prin zonă în direcția unor bibelouri rare catadicsi să se oprească. Se interesă prin mulțime de cauza scandalului şi cînd, nu fără greutate, a înțeles, a vrut să facă apel la sentimentele de umanitate care

eventual puteau să existe la acest individ bizar, care cu joben, mustăți negre şi ochelari fumurii nu părea să atragă uimirea populației.

- Domle, îi zise ea, fie-ți milă de această fetiță. Nu ea e de vină pentru educația proastă pe care poate că a primit-o. Foamea a împins-o fără îndoială să comită acest gest urît, dar nu te supăra prea tare pe ea, am zis bine "prea". Nu ți-a fost niciodată foame (linişte), domle?

- Mie, doamnă? răspunse tipu cu amărăciune (la cinema nu reuşesc ăia mai bine, îşi zicea Zazie), mie? dacă mi-a fost foame? Dar eu sînt copil orfan de la Asistența publică, doamnă...

Mulțimea freamătă într-un murmur de compasiune. Tipu, profitînd de efectul produs, o despică, mulțimea, şi o duce pe Zazie cu el, declamînd în stil tragic: vedem noi ce zic părinții tăi.

Apoi tăcu din gură, puțin mai încolo. Merseră cîteva clipe în linişte şi, deodată, tipu zice:

- Ia te uită, mi-am uitat umbrela la crîşmă.

Îşi vorbea lui însuşi şi cu jumătate de voce, dar lui Zazie nu-i fu greu să tragă nişte concluzii din această observație. Nu era un satir care se preface că-i un fals polițai, ci un adevărat polițai care se preface că-i un fals satir care se preface că-i un adevărat polițai. Dovada-i că-şi uitase umbrela. Acest raționament părîndu-i-se incontestabil, Zazie se întrebă dacă n-ar fi o viclenie savuroasă să-l confrunte pe unchiu cu polițaiu, cu unu adevărat. De aia, cînd tipu a declarat că nu terminase cu ea, unde locuieşte, îi dădu fără să ezite adresa. Viclenia era efectiv savuroasă: Gabriel, după ce a deschis uşa şi a strigat "Zazie", o auzi anunțîndu-l veselă "unchiule, uit-un polițai care vrea svorbească cu tine", sprijinindu-se de perete se făcu verde. E adevărat că putea fi lumina, era aşa de întuneric în holu ăla, totuşi tipu se făcu şi el că nu observă nimic, Gabriel îi zise intrați vă rog cu voce dezechilibrată.

Intrară deci în sufragerie şi Marceline se aruncă pe Zazie manifestînd cea mai mare bucurie că a regăsit-o. Gabriel îi zise: serveşte-l cu ceva pă domnu, dar celălalt le făcu semn că nu voia să ingurgiteze nimic, nu era ca şi Gabriel care ceru să i se aducă litrul de grenadină.

Tipu se aşezase din proprie inițiativă, în timp ce Gabriel îşi turna o porție sănătoasă de sirop amestecat cu un pic de apă proaspătă.

- Chiar nu vreți să beți ceva?

- (gest).

Gabriel înghiți băutura, puse paharul pe masă şi aşteptă, cu privirea fixă, dar tipu nu părea că vrea să pălăvrăgească. Zazie şi Marceline, în picioare, îi pîndeau.

Asta probabil c-a durat mult.

Pînă la urmă, Gabriel găsi ceva pentru a începe conversația.

- Deci, zice Gabriel, deci sînteți polițai?

- Nici vorbă, strigă celălalt pe un ton cordial, nu sînt decît un biet vînzător de talcioc.

- Să nu-l crezi, zice Zazie, e un biet polițai.

- Ar trebui să ne punem de-acord, zice Gabriel moale.

- Fata glumeşte, zice tipu cu o bonomie constantă. Sînt cunoscut sub numele de Pedro-surplus şi mă puteți vedea la talcioc sîmbătă, duminică şi luni, împărțind la populație obiectele mărunte pe care armata americană le-a părăsit în urma ei, în cursul eliberării teritoriului.

- Şi le împarți gratuit? întrebă Gabriel uşor interesat.

- Cred că glumeşti, zice tipu. Le schimb pe bani buni (liniște). În afară de cazu de față.

- Ce vrei să spui? întrebă Marceline.

- Nu vreau să spun decît că fata (gest) mi-a şterpelit o pereche de blugi.

- Dacă-i numai atît, zice Gabriel, o să ți-i dea înapoi.

- Ticălosu, zice Zazie, mi i-a şi luat.

- Atunci, zice Gabriel către tip, de ce te plîngi?

- Mă plîng, atîta tot.

- Blugii sînt ai mei, zice Zazie. El mi i-a şterpelit. Da. Şi, în plus de asta, i-un polițai. Bagă de seamă, unchiule Gabriel.

Gabriel, nesigur pe el, îşi turnă un alt pahar de grenadină.

- Toate astea nu-s clare, zice el. Dacă eşti polițai, nu văd de ce faci scandal, şi dacă nu eşti, n-ai nici un motiv să-mi pui întrebări.

- Pardon, zice tipu, nu eu pun întrebări, ci tu.

- Asta-i adevărat, recunoscu Gabriel cu obiectivitate.

- Gata, zice Zazie, te laşi dus de nas.

- Poate că-i rîndu meu acuma să pun întrebări, zice tipu.

- Nu răspunde decît în prezența avocatului, zice Zazie.

- Lasă-mă dracu-n pace, zice Gabriel. Ştiu eu ce-am de făcut.

- O să te facă să spui tot ce vrea el.

- Ea crede că-s tîmpit, zice Gabriel adresîndu-se tipului cu amabilitate. Aşa-s copiii de azi.

- Nu mai au respect pentru cei mari, zice tipu.

- E greţos să auzi atîtea tîmpenii, declară Zazie la care i-a venit o idee. Prefer să mă car.

- Foarte bine, zice tipu. Dacă persoanele de al doilea sex ar putea să se retragă un moment.

- Şi-ncă cum, zice Zazie şi rînjeşte.

Ieşind din cameră, recuperează discret pachetu uitat de tip p-un scaun.

- Vă lăsăm, zice blînd Marceline plecînd la rîndul ei.

Închide blînd uşa în urmă.

- Deci, zice tipu (linişte), vazică trăieşti din prostituția minorelor?

Gabriel parcă vrea să se ridice pentru un gest de protest teatral, dar se chirceşte imediat.

- Eu, domle? murmură el.

- Da! răspunde tipu, da, tu. Doar n-o să-mi zici că nu-i aşa?

- Ba da, domle.

- Ştii că ai tupeu? Flagrant delict. Fetița făcea pe curva la talcioc. Măcar sper că n-o vinzi la arabi.

- Asta niciodată, domle.

- Nici la polonezi?

- Nici lor, domle.

- Numai la francezi şi la turiştii cu bani?

- Numai deloc.

Grenadina începea să-şi facă efectul. Gabriel recupera.

- Vazică negi? întrebă tipu.

- Şi-ncă cum.

Tipu zîmbi diabolic, ca la cinema.

- Ia spune-mi, vlăjganule, şopteşte el, care ți-i meseria sau profesia în spatele căreia îți ascunzi activitățile delictuoase.

- Îți repet că n-am activități delictuoase.

- Lasă poveştile. Profesia?

- Artist.

- Tu? artist? Fata mi-a zis că eşti paznic de noapte.

- Ce ştie ea. Şi pormă nu le spunem copiilor totdeauna adevărul. Nu-i aşa?

- Mie mi se spune.

- Dar tu nu eşti copil (zîmbet amabil). O grenadină?

- (gest).

Gabriel îşi pune un alt pahar de grenadină.

- Deci, reia tipu, ce fel de artist?

Gabriel îşi coboară ochii cu modestie.

- Dansatoare de cabaret, răspunde el.

VI

- Ce tot pălăvrăgesc? întrebă Zazie terminînd de îmbrăcat blugii.

- Vorbesc prea-ncet, zise blînd Marceline cu urechea lipită de uşa camerei. Nu reuşesc să-nțeleg.

Mințea blînd Marceline, căci ea îl auzea foarte bine pe tipu care zicea aşa: Deci asta este, de-aia ți-a încredințat-o maică-sa pe fată, fincă eşti pedală? şi Gabriel răspundea: Dar ți-am spus că nu-s. De-acord, îmi fac numărul îmbrăcat în femeie într-un birt de homalăi, dar asta nu-nseamnă nimic. E numai ca să distrez lumea. Înțelegi, din cauza staturii mele de uriaş, se prăpădesc de rîs. Da eu, personal, nu-s d-ăla. Dovada-i că-s însurat.

Zazie se privea în oglindă salivînd de admirație. De stat bine, se putea spune că blugii îi stăteau bine. Îşi trecu mîinile peste fesele mici, mulate cît trebuie şi perfect unite şi suspină profund, grozav de satisfăcută.

- Chiar n-auzi nimic? întreabă. Absolut nimic?

- Nu, răspunde blînd Marceline la fel de mincinos, căci tipu zicea: Asta nu-nseamnă nimic. În orce caz, n-o să negi că maică-sa ți-a încredințat-o fincă te consideră ca pe-o mătuşă; şi Gabriel trebuia să recunoască. Şidasta, şidasta, admitea el.

- Cum îmi stau? zicea Zazie. Nu-s mişto?

Marceline, oprindu-se din trasul cu urechea, se uită la ea.

- Aşa se-mbracă fetele acum, zice ea blînd.

- Nu-ți place?

- Ba da. Dar, ascultă, eşti sigură că individu n-o să zică nimic că i-ai luat pachetu?

- Dacă-ți spun că-s ai mei. O să facă o mutră cînd o să-i vadă pă mine!

- Fincă ai de gînd să te arăți înainte să plece el?

- Da, vreau, zice Zazie. N-am chef să lîncezesc aici.

Traversă camera pentru a-şi lipi urechea de uşă. Îl auzi pe tip că zicea: Ia te uită, unde mi-am pus pachetu.

- Auzi, tuşă Marceline, zice Zazie, faci mişto de mine sau chiar eşti surdusă cu pluta de-o ureche? Se aude foarte bine ce zic ăştia.

- Ei bine, ce zic?

Renunțînd pentru moment să aprofundeze problema eventualei surzenii a mătuşă-sii, Zazie îşi îndesă iar urechea în lemnul uşii. Tipu zicea aşa: Păi, ia să vedem, sper că nu mi-a şterpelit fata pachetu. Şi Gabriel sugera: poate că nici nu-l aveai. Ba da, zicea tipu, dacă mi l-a şterpelit puştoaica, o să cam dea de dracu.

- Mă, da urît mai face, zise Zazie.

- Nu se mai cară? întrebă blînd Marceline.

- Nu, zise Zazie. Uite că acum îl bate la cap pă unchiu în legătură cu tine.

La urma urmei, zicea tipu, poate că nevastă-ta mi-a şterpelit pachetu. Poate că are şi ea chef să poarte blugi. Ea sigur nu, zicea Gabriel, cu siguranță nu. Ce ştii tu? răspundea tipu, poate i-a venit ideia asta lîngă un soț cu obiceiuri de hormosesual.

- Ce-i aia hormosesual? întrebă Zazie.

- E un bărbat care poartă blugi, zice blînd Marceline.

- Vrei să mă duci de nas, zice Zazie.

- Gabriel ar trebui să-l dea afară, zice blînd Marceline.

- Asta-i o ideie țuț, zice Zazie.

Apoi, neîncrezătoare:

- Are atîta tupeu?

- O să vezi.

- Stai un pic, intru eu prima.

Deschise uşa şi pronunță tare şi răspicat următoarele cuvinte:

- Ei, unchiule Gabriel, ce zici de blugii mei?

- Scoate-i rapid, strigă înspăimîntat Gabriel, şi dă-i-napoi lu domnu imediat.

- Curu-i dau-napoi, declară Zazie. Ca ce chestie? Îs ai mei.

- Nu-s foarte sigur, zise Gabriel stingherit.

- Da, zise tipu, dă-i jos şi-ncă urgent.

- Ia mai dă-l afară de-aici, îi zise Zazie lui Gabriel.

- Văd că-l iubeşti la nebunie, zise Gabriel. Îmi spui că-i polițai şi pormă ai vrea să-l iau la poceală.

- Tocmai fincăi polițai trebe să te fereşti de el, zise Zazie grandilocventă. E un tip scîrbos care mi-a făcut propuneri porcoase ş-atunci o să-l ducem în fața judecătorilor cît îi el de polițai, şi pe judecători îi cunosc eu, le plac fetițele, aşa că polițaiu scîrbos va fi condamnat la moarte şi ghilotinat şi eu o să-i iau capu din coşu cu tărîțe şi o să scuip în mutra lui porcoasă, îhî.

Gabriel îşi închise ochii cutremurat la evocarea acestor atrocități. Se întoarse către tip:

- Auzi, îi zice. Te-ai gîndit bine? Vezi că-s teribili copiii ăştia.

- Unchiule Gabriel, strigă Zazie, îți jur că-s ai mei blugii. Tre să maperi, unchiule Gabriel. Tre să maperi. Ce-o să zică mămica dacă află că mă laşi insultată de un coate goale, un pîrlit şi poate chiar un şofer de duminică.

- Rahat, adăugă ea pe cont propriu cu mica ei voce interioară, îs la fel de tare ca Michèle Morgan în *Dama cu camelii*.

Efectiv impresionat de patetismul acestei invocații, Gabriel îşi manifestă încurcătura în aceşti termeni măsurați pe care-i pronunță mezza voce şi aşa zicînd in petto:

- Totuşi e nasol să-ți faci de lucru c-un țăcănit.

Tipu rînjeşte.

- Cred că eşti pă invers cu rîsu, zice Gabriel roşind.

- Ei nu, chiar nu vezi ce te paşte? zice tipu cu un aer tot mai împuțit mefistofelic: prosenetism, prădarea clientului, hormosesualitate, eonism, hipospadie balanică, una peste alta pînă la zece ani de muncă forțată.

Apoi se-ntoarce spre Marceline:

- Şi doamna? Aş vrea să iau cîteva date şi despre doamna.

- Ce fel de date? întrebă blînd Marceline.

- Nu vorbi decît în prezența avocatului, zice Zazie. Unchiu n-a vrut să m-asculte, vezi că acum s-a făcut de căcat.

- Nu taci odată? îi zice tipu lui Zazie. Da, reia el, doamna mi-ar putea spune ce profesie are?

- Menajeră, răspunde Gabriel feroce.

- În ce constă asta? întreabă ironic tipu.

Gabriel se-ntoarce spre Zazie şi-i face cu ochiul, să se pregătească pentru spectacolul care va urma.

- În ce constă asta? zice el anaforic. De exemplu, în a arunca gunoiul.

Îl prinde pe tip de gulerul hainei, îl trage pe palier şi-l proiectează spre regiunile inferioare.

Se face zgomot: un zgomot înfundat.

Pălăria urmează acelaşi drum. Face mai puțin zgomot, deşi e joben.

- Ce mişto, esclamă Zazie entuziasmată, în timp ce jos tipu se aduna şi-şi punea la loc mustața şi ochelarii fumurii.

- Ce să fie? îl întrebă Turandot.

- O tărie de să m-arunce-n sus, răspunse tipu cu apropou.

- Sînt o droaie de tipuri.

- Mi-i tot aia.

Plecă să se aşeze în fundul încăperii.

- Oare ce naiba să-i dau? mormăie Turandot. Un fernet alb?

- Nu-i băubil, zice Charles.

- Cred că tu nici nu l-ai gustat. Nu-i chiar aşa de rău şi-i grozav pentru stomac. Ar trebui să-l încerci.

- Pune-mi un pic pe fundul paharului, zice Charles împăciuitor.

Turandot îi toarnă din belşug.

Charles îşi moaie buzele, scoate un mic plescăit, repetă, degustă gînditor şi mişcîndu-şi buzele, înghite, mai ia o gură.

- Ei, întreabă Turandot.

- Nu-i rău.

- Încă un pic?

Turandot umple din nou paharul şi pune la loc sticla pe etajeră. Mai cotrobăie şi descoperă altceva.

- Mai am şi tărie de archebuză, zice el.

- Asta-i demodată. În zilele noastre, se foloseşte tăria atomică.

Această evocare a istoriei universale îi amuză pe toţi.

- Ei bine, strigă Gabriel, intrînd în crîşmă zor nevoie, ei bine, văd că n-aveţi bătaie de cap p-aici. Nu ca mine. Ce poveste. Dă-mi o grenadină babană, nu prea sifonată, îmi trebuie o tărie să m-arunce-n sus. Dac-aţi şti prin ce-am trecut.

- Ne povesteşti îndată, zice Turandot cam jenat.

- Ia te uită, salut, îi zice Gabriel lui Charles. Rămîi să mănînci la noi?

- Nu aşa ne-am înţeles?

- Îţi reamintesc numai.

- Nu tre să-mi reaminteşti. N-am uitat.

- Atunci să zicem că-ţi confirm invitaţia.

- Nu tre să mi-o confirmi, din moment ce-am fost de-acord.

- Deci rămîi să mănînci la noi, conchise Gabriel care voia să aibă ultimul cuvînt.

- Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeaţă, atîta ştii să faci.

- Bea odată, îi zice Turandot lui Gabriel.

Gabriel îi urmează sfatul.

- (suspin) Ce poveste. Aţi văzut-o pă Zazie întorcîndu-se împreună c-un tip?

- Daaa, dădăiră Turandot şi Mado Picioruş cu discreţie.

- Io am sosit dup-aia, zice Charles.

- De fapt, zice Gabriel, nu l-aţi văzut plecînd pă gagiu?

- Ştii, zice Turandot, n-am avut timp să-l filez prea bine, deci nu-s foarte sigur că-l recunosc, da poate că-i tipu aşezat în spatele tău, în fundu crîşmei.

Gabriel se-ntoarse. Tipu era acolo p-un scaun, aşteptîndu-şi răbdător tăria.

- Vaidoamne, zice Turandot, aşa-i, scuzaţi, v-am uitat.

- Nu face nimic, zice politicos tipu.

- Ce-aţi zice de-un fernet alb?

- Dacă asta mă sfătuiţi.

În clipa aia, Gabriel, înverzit, alunecă-ncet pe jos.

- Două fernet alb, zice Charles ridicîndu-l pe amicul lui de jos.

- Două fernet alb, două, răspunde mecanic Turandot.

Enervat de evenimente, nu reuşeşte să umple paharele, îi tremură mîna, toarnă alături nişte bălţi maronii care emit pseudopode care se scurg mergînd să păteze barul de lemn de pe vremea ocupaţiei.

- Dă-o-ncoace, zice Mado Picioruş, smulgînd sticla din mîinile patronului emoţionat.

Turandot se şterge pe frunte. Tipu-şi soarbe paşnic tăria în sfîrşit servită. Ţinîndu-l pe Gabriel de nas, Charles îi toarnă printre dinţi lichidul. Care gîlgîie încetişor de-a lungul comisurilor labiale. Gabriel se-neacă.

- Afurisitu naibii, zice Charles afectuos.

- Slab de înger, remarcă tipu care s-a recuperat.

- Nu-i chiar aşa, zice Turandot. A dovedit-o din plin. În război.

- Ce-a făcut? întreabă celălalt neglijent.

- Esteo-ul, răspunde crîşmarul turnînd roată noi doze de fernet.

- A! făcu tipu cu indiferenţă.

- Poate că nu-ţi mai aminteşti, zice Turandot. Se uită cam repede, totuş. Munca forţată. În Germania. Nu-ţi aminteşti?

- Asta nu dovedeşte neapărat o natură puternică, remarcă tipu.

- Şi bombele, zice Turandot. Ai uitat de bombe?

- Şi ce făcea cu bombele vlăjganu? Le prindea în braţe ca să nu explodeze?

- Îi nesărat bancu ăsta, zice Charles care-ncepe să s-enerveze.

- Nu vă certaţi, şopteşte Gabriel care reia legătura cu peisajul.

Cu un pas cam prea şovăitor pentru a fi adevărat, merge să se prăvălească la o masă care se nimereşte a fi cea a tipului. Gabriel îşi scoate un mic cearşaf mov din buzunar şi-şi tamponează faţa, umplînd crîşma cu miros de ambră şi musc argintat.

- Puah, face tipu. Îţi pute lenjeria.

- Sper că nu-ncepi iar să mă calci pă nervi? întreabă Gabriel cu un aer îndurerat. Totuşi, parfumu ăsta-i de la "Fior".

- Înţelege şi tu lumea, îi zice Charles. Sînt ţărănoi la care nu le plac chestiile rafinate.

- Rafinate, mă faci să rîd, zice tipu, o fi rafinată într-o rafinărie de căcat, sigur.

- Nu credeai că nimereşti mai bine, esclamă Gabriel fericit. Se pare că se pune şi dintr-ăsta cîte-un pic, în produsele celor mai bune firme.

- Chiar şi-n parfum? întreabă Turandot care s-apropie timid de grupul select.

- Dar greu eşti de cap, zice Charles. Nu-ţi dai seama că Gabriel repetă orice tîmpenie fără s-o-nţeleagă, ajunge dac-a auzit-o odată.

- Trebe totuşi să le auzi ca să le repeţi, o-ntoarse Gabriel. Ai reuşit vreodată să scoţi pe gură o tîmpenie care să-ţi aparţină numai ţie?

- Să nu egzagerăm, zice tipu.

- Ce să egzagerăm? întreabă Charles.

Tipu nu se enervează.

- Tu nu zici niciodată tîmpenii? întreabă insidios.

- Le ţine numa pentru el, le zice Charles la ceilalţi doi. E un încrezut.

- Toate astea, zice Turandot, nu-s clare.

- De unde-am plecat? întreabă Gabriel.

- Îţi ziceam că nu eşti în stare să inventezi singur toate tîmpeniile pe care le scoţi pe gură, zice Charles.

- Ce tîmpenii am scos pe gură?

- Nu mai ştiu. Prea-s multe.

- În cazu ăsta, nu ți-ar fi prea greu să-mi citezi una.

- Eu, zice Turandot care habar n-avea despre ce-i vorba, vă las cu vorbăria voastră. Am lume.

Veneau prînsupiştii, unii cu sufertaşele lor. Se auzea Verdeață care lansa obişnuitul vorbeşti, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Da, zice Gabriel gînditor, despre ce vorbeam?

- Despre nimic, răspunse tipu. Despre nimic.

Gabriel îl privi cu un aer dezgustat.

- Păi, zice el. Păi atunci eu ce dracu caut aici?

- Ai venit după mine, zice Charles. Îți aminteşti? Mănînc la tine şi după aia o ducem pe fetiță la turnu Eiffel.

- Atunci hai.

Gabriel se ridică şi, urmat de Charles, plecă fără să-l salute pe tip.

Tipu o chemă (gest) pe Mado Picioruş.

- Dacă tot îs aici, zice, rămîn să prînzesc.

Pe scară Gabriel se opri pentru a-l întreba pe amicul Charles:

- Nu crezi c-ar fi fost politicos să-l invit şi pe el?

VII

Gridoux prînzea la lucru, aşa evita să piardă vreun client, dacă apărea cumva; e adevărat că la or-asta nu venea nimeni. Mîncatul la servici prezenta un dublu avantaj fincă dacă tot n-apărea vun client, Gridoux putea să halească liniştit. Haleala era în general o farfurie de tocăniță fierbinte cu cartofi de-ai lui Parmentier, pe care Mado Picioruş i-o aducea după ora de vîrf, pe la unu.

- Credeam că azi aveți mîncare de burtă, zice Gridoux întinzîndu-se după litroiul de roş pitit într-un colț.

Mado Picioruş ridică din umeri. Mîncare de burtă? Aiurea! Şi Gridoux ştia că nu-i aşa.

- Da tipu? întrebă Gridoux, ce mai învîrte?

- Termină haleala. Nu vorbeşte.

- Nu-ntreabă nimic?

- Nimic.

- Şi Turandot nu-i vorbeşte?

- Nu-ndrăzneşte.

- Nu-i curios.

- Nu că nu-i curios, da nu-ndrăzneşte.

- Mda.

Gridoux atacă tocănița care revenise între timp la o temperatură rezonabilă.

- Şi după? întrebă Mado Picioruş, ce fel de brînză? Brie? Camembert?

- E bună aia brie?

- Mai durează un pic.

- Atunci din aialaltă.

Fincă Mado Picioruş se îndepărta, Gridoux o întrebă:

- Şi el? ce-a halit?

- Ca şi matale. Gzact.

Străbătu repejor cei zece metri care despărțeau ghereta de Pivniță. N-ar mai fi putut răspunde cu detalii. Gridoux considera într-adevăr informația oferită ca net insuficientă, totuşi îşi hrăni meditația cu ea pînă la apariția unui zgîrci de brînză împreună cu chelnărița revenită.

- Ei? întrebă Gridoux. Tipu?

- Îşi termină cafeaua.

- Şi ce mai zice?

- Tot nimic.

- A mîncat bine? Cu poftă?

- Mai degrabă. Nu doarme la masă.

- Ce-a luat ca antreu? Delicioasele sardele sau salata de roşii?

- Ca matale, ți-am zis, tomna ca matale. N-a luat nici un antreu.

- Şi ce-a băut?

- Vin roşu.

- Un sfert? O jumate?

- O jumate. A şi gîlgîit-o.

- Vai, vai! făcu Gridoux vădit interesat.

Înainte de a ataca brînza, cu o manevră abilă, îşi extirpă gînditor cîteva fire de carne de vită, oprite în mai multe locuri, prin dantura sa.

- Da la veceu? întrebă iar. Nu s-a dus la veceu?

- Nu.

- Nici măcar să să pişe?

- Nu.

- Nici măcar să să spele pă ghioambe?

- Nu.

- Ce mutră are acuma?

- Nici una.

Gridoux muşcă dintr-o tartă uriaşă cu brînză, pe care a pregătit-o metodic, refulînd învelişul spre extremitatea cea mai îndepărtată, lăsînd astfel ce-i mai bun la urmă.

Mado Picioruş se uită la el cu un aer distrat, acum ea nu se mai grăbeşte, deşi mai are încă de lucru, mai sînt clienți care vor să plătească, tipu ăla de exemplu. Se sprijini de gheretă şi, profitînd că Gridoux nu mai putea trăncăni cu gura plină, abordă problemele ei personale.

- Îi un tip serios, zice ea. Un bărbat cu meserie. O meserie bună, căci e bine ca taximetrist, nu?

- (gest).

- Nu prea bătrîn. Nu prea tînăr. Sănătos. Voinic. Cu bani la ciorap. Are dă toate Charles. Numa o chestie: îi prea romantic.

- Mde, recunoscu Gridoux între două înghițituri.

- Cît mă poate enerva cînd îl văd luînd la bani mărunți cronica inimilor singuratice sau poşta redacției de la revistele pentru femei. Cum poți să crezi, îi zic, cum poți să crezi că-ți vei găsi p-acolo porumbița mult visată? Dacă ar fi fost aşa grozavă porumbița, şi-ar fi găsit deja singură cuibul, nu?

- (gest).

Gridoux a ajuns la ultima înghițitură. Şi-a terminat tarta, dă pe gît încetişor un pahar de vin, îşi pune la loc sticla.

- Şi Charles? întreabă el, ce-ţi răspunde la asta?

- Răspunde cu nişte chestii neserioase cum ar fi: da pentru porumbiţa ta ai găsit de multe ori un cuib? Bancuri, ce mai (suspin). Nu vrea să mănţăleagă.

- Tre să-i spui.

- M-am gîndit şi eu, da niciodată n-apuc. De egzemplu, mă-ntîlnesc cu el cîteodată pă scări. Atuncia ne zbenguim acolo pă trepte. Numa că-n clipele alea nu pot să-i spun ce trebe, nu mă gîndesc la asta (linişte) - să-i spun ce trebe (linişte). Ar trebui să-l invit într-o seară la cină. Crezi c-o să accepte?

- Oricum, n-ar fi drăguţ din partea lui să refuze.

- Păi da, dar el nu-i mereu drăguţ, Charles.

Gridoux făcu un gest de împotrivire. În pragul uşii lui, patronul striga: Mado!

- Vine! răspunse ea cît putu de tare, pentru ca strigătul să străpungă aerul cu viteza şi intensitatea dorite. În orice caz, adăugă ea către Gridoux pe un ton mai moderat, mă întreb ce crede el c-ar avea mai grozav decît mine gagica aia de-ar găsi-o prin ziar: fofoloancă de aur, sau ce?

Noile răcnete ale lui Turandot nu-i permit să emită alte ipoteze. Ia veséla şi Gridoux se pomeneşte de unu singur cu pantofii lui şi cu strada. Nu s-apucă imediat să lucreze. Îşi răsuceşte încet una din cele cinci ţigări zilnice şi începe să fumeze liniştit. Aproape că s-ar putea spune că se pare că are aerul că se gîndeşte la ceva. Cînd ţigara e pe terminate, stinge chiştocul şi-l pune cu grijă într-o cutie de gloanţe, un obicei de pe vremea ocupaţiei. Apoi cineva-l întreabă n-ai cumva un şiret de pantofi c-al meu tomna s-a rupt. Gridoux ridică privirea şi ar fi putut să pună pariu, era tipu care continuă în felul următor:

- E destul de enervant, nu-i aşa?

- Nu ştiu, răspunde Gridoux.

- Galbene îmi trebuie. Eventual maro, dar nu negre.

- Să văd ce am, zice Gridoux. Nu-ţi garantez că am toate culorile pe care mi le ceri.

Nu se clinteşte şi se uită mai departe la interlocutorul lui. Acesta se preface că nu bagă de seamă.

- Totuşi nu-mi trebuie d-ălea sclipicioase.

- De care?

- De culoarea curcubeului.

- Ăstea îmi lipsesc pentru moment. Şi nici de alte culori n-am.

- Şi-n cutia aia de-acolo nu-s şireturi de pantofi?

Gridougîlgîie:

- Auzi aici, nu-mi place să-şi bage lumea nasu în lucrurile mele.

- Totuşi n-o să refuzi să vinzi un şiret de pantofi cuiva care are nevoie. E ca şi cum ai refuza o bucată de pîine unui flămînd.

- Lasă, nu-ncerca să mă-nduioşezi.

- Dar o pereche de pantofi? Ai refuza să vinzi o pereche de pantofi?

- Ei nu! esclamă Gridoux, eşti tîmpilacap.

- Da de ce?

- Eu sînt pantofar, nu negustor de pantofi. Ne sutor ultra crepidam, cum ziceau anticii. Înțelegi pe latineşte? Usque non ascendam anch'io son pittore adios amigos amen et toc. Da de fapt aşa-i, tu nu poți aprecia, nu eşti popă, eşti polițai.

- De unde ştii asta, mă rog frumos?

- Polițai sau satir.

Tipu ridică liniştit din umeri şi zise fără convingere sau amărăciune:

- Insulte, iată toate mulțumirile pe care le primeşti cînd aduci înapoi un copil rătăcit la părinții săi. Insulte.

Şi adaugă după un mare suspin:

- Dar ce părinți.

Gridoux îşi dezlipi fundul de pe scaun, pentru a întreba cu un aer amenințător:

- Ce-i cu părinții? Ce nu-ți convine la ei?

- Vai! nimic (zîmbet).

- Dar spune, hai, spune.

- Unchiulețul este o mătuşică.

- Nu-i adevărat, urlă Gridoux, nu-i adevărat, îți interzic să spui asta.

- Nu poți să-mi interzici nimic, dragul meu, nu primesc ordine de la tine.

- Gabriel, proferă Gridoux solemn, Gabriel este un cetățean cinstit, un cetățean cinstit şi onorabil. De altfel, toată lumea îl iubeşte în cartier.

- O seducătoare.

- De fapt mă plictiseşti, cu aerele tale de superioritate. Îți repet că Gabriel nu-i homo, ai înțeles, da sau nu?

- Dovedeşte-mi-o, zise ălalalt.

- Nu-i greu, răspunse Gridoux. E însurat.

- Asta nu dovedeşte nimic, zise ălalalt. Uite, Henric al Treilea, de exemplu, era însurat.

- Şi cu cine? (zîmbet).

- Louise de Vaudémont.

Gridoux rînjeşte.

- S-ar şti dacă femeia ar fi fost regina Franței.

- Se ştie.

- Ai auzit tu la televizor (strîmbătură). Chiar crezi tot ce zic ăia acolo?

- Oricum, e scris în toate cărțile.

- Chiar şi în Cartea de telefon?

Tipu nu ştiu ce să răspundă.

- Păi vezi, conchise Gridoux cu bunătate.

Adăugă aceste cuvinte înaripate.

- Crede-mă, nu trebe să-i judeci pe oameni aşa de repede. Gabriel dansează într-un birt de homalăi deghizat în seviliancă, aşai. Dar ce dovedeşte asta, hă? Ce dovedeşte asta. Uite, dă-mi pantofu, o să-ți pun un şiret.

Tipu se descălță şi, aşteptînd terminarea operației de schimbare, rămase într-un picior.

- Asta nu dovedeşte nimic, continua Gridoux, decît că-i amuză pe nătăfleți. Un uriaş îmbrăcat în toreador te face să zîmbeşti, dar un uriaş îmbrăcat în seviliancă îi distrează la nebunie pe spectatori. De fapt, nu-i numai atît, dansează şi *Moartea lebedei* ca la operă. În tutu. La faza asta, se-ndoaie lumea de rîs. O să-mi vorbeşti despre prostia oamenilor, aşai, dar îi o meserie ca oricare alta, de fapt, nu?

- Ce meserie, se mulțumi să spună tipu.

- Ce meserie, ce meserie, replică Gridoux zbătîndu-şi joc. Da tu eşti mîndru de meseria de-o ai?

Tipu nu răspunse.

(linişte dublă)

- Poftim, reluă Gridoux, poftim pantoful, cu şiret nou nouț.

- Cît îți datorez?

- Nimic, zise Gridoux.

Adăugă:

- Totuşi, nu eşti prea vorbăreț.

- Aici te înşeli, eu am intrat în vorbă cu tine.

- Da, dar nu răspunzi la întrebările care ți se pun.

- Care, de exemplu?

- Îți place pireul de spanac?

- Cu crutoane îl suport, da nu mă-nnebunesc după el.

Gridoux rămase gînditor o clipă, apoi trase o salvă de dumnezeiimăsii proferați cu voce joasă.

- Ce nu-ți convine? întrebă tipu.

- Ce n-aş da să aflu de ce-ai venit paici.

- Am venit s-aduc un copil rătăcit acasă la părinții lui.

- Pîn la urmă o să mă faci să te şi cred.

- Şi din cauza asta am avut o mulțime de necazuri.

- Ei! zice Gridoux, nu prea grave.

- Nu mă refer la povestea cu regele seguidillei şi prințesa cu ginşi albaştri (linişte). Mai rău.

Tipu terminase de-ncălțat pantoful.

- Mai rău, repetă el.

- Ce? întrebă Gridoux impresionat.

- Am adus-o înapoi pe fetiță la părinții ei, dar m-am rătăcit eu.

- O! dar asta-i simplu, zise Gridoux înseninat. Faci pe stradă la stînga şi dai de metrou un pic mai jos, nu-i greu, după cum vezi.

- Nu-i vorba de asta. Pe mine m-am rătăcit.

- Nunțeleg, zise Gridoux iarăşi cam neliniştit.

- Întreabă-mă, întreabă-mă, o să-nțelegi.

- Dar tu nu răspunzi la-ntrebări.

- Cîtă nedreptate! de parcă n-am răspuns pentru pireul de spanac.

Gridoux se scărpină în cap.

- Ei bine, de exemplu...

Dar nu putu să continue, foarte stînjenit.

- Spune, insistă tipu, hai spune.

(linişte) Gridoux coboară privirea.

Tipu-l ajută.

- Poate vrei să ştii numele meu de egzemplu.

- Da, zice Gridoux, aşai, numele tău.

- Ei bine, nu-l ştiu.

Gridoux ridică privirile.

- Faci mişto, zice el.

- Ei nu, nu-l ştiu.

- Cum aşa?

- Cum aşa? Aşa. Nu l-am învățat pe de rost.

(linişte)

- Îți bați joc de mine, zice Gridoux.

- Dar de ce?

- E nevoie să-ți înveți pe de rost numele?

- Tu, zice tipu, cum te numeşti?

- Gridoux, răspunse Gridoux fără vreo bănuială.

- Vezi că ştii pe de rost numele tău de Gridoux.

- Chiar că-i adevărat, şopti Gridoux.

- Dar culmea în cazul meu, reluă tipu, e că nu ştiu nici măcar dacă aveam unul mai-nainte.

- Un nume?

- Un nume.

- Nu e cu putință, şopti Gridoux copleşit.

- Cu putință, cu putință, ce-nseamnă "cu putință", cînd asta este?

- Deci n-ai avut niciodată un nume?

- Aşa se pare.

- Şi n-ai avut necazuri din cauza asta?

- Nu prea multe.

(linişte)

Tipu repetă:

- Nu prea multe.

(linişte)

- Şi vîrsta, întrebă brusc Gridoux. Te pomeneşti că nu ştii nici ce vîrstă ai?

- Nu, răspunse tipu. Fireşte că nu.

Gridoux examină cu atenție capul interlocutorului său.

- Probabil că ai vreo...

Dar se întrerupse.

- E greu de spus, şopti.

- Aşa-i? Deci, cînd mă-ntrebi de meseria mea, înțelege că nu din rea-voință nu-ți răspund.

- Fireşte, consimți Gridoux neliniştit.

Un zgomot de motor înfundat îl făcu pe tip să se-ntoarcă. Trecu un taxiu hodorogit, avîndu-i la bord pe Gabriel şi Zazie.

- Merg la plimbare, zice tipu.

Gridoux nu face nici un comentariu. Ce n-ar da ca şi ăstalalt să plece la plimbare.

- Nu-mi mai rămîne decît să-ți mulțumesc, reluă tipu.

- Pentru nimic, zice Gridoux.

- Şi metroul? Deci dau de el pe-acolo? (gest)

- Aşai. Pacolo.

- E o informație utilă, zice tipu. Mai ales cînd e grevă.

- Măcar poți să te uiți pe hartă, zice Gridoux.

Începu să lovească foarte puternic o talpă şi tipu se cară.

VIII

- Vai, Parisul! strigă Gabriel cu un entuziasm gurmand. Uite, Zazie, adăugă el brusc arătînd ceva în depărtare, priveşte!! metroul!!!

- Metroul? făcu ea.

Încruntă din sprîncene.

- Ăla aerian, fireşte, zice Gabriel cu bunătate.

Înainte ca Zazie să fi avut timp să protesteze, esclamă iar:

- Dar asta! acolo!! priveşte!!! Panteonul!!!!

- Nu-i Panteonul, zice Charles, îi Invalizii.

- Nu-ncepeți iar, zice Zazie.

- Ei nu, strigă Gabriel, vrei să zici că nu-i Panteonul?

- Nu, îi Invalizii, răspunse Charles.

Gabriel se întoarse spre el şi-l privi în corneea ochilor.

- Eşti sigur, îl întrebă, eşti chiar atît de sigur?

Charles nu răspunse.

- Cum de eşti absolut sigur? insistă Gabriel.

- Am găsit, urlă atunci Charles, şmecheria aia nu-i Invalizii, îi Sacré-Coeur.

- Şi tu, zice Gabriel jovial, nu eşti cumva sacrul bou?

- Bancurile astea vechi şi slabe ca voi, zice Zazie, mă plictisesc.

Priviră atunci în linişte orama lui Pan, apoi Zazie examină ce se întîmplă la vreo trei sute de metri mai jos, urmînd firul cu plumb.

- Nu-i chiar aşa de înalt, remarcă Zazie.

- Totuşi, zice Charles, abia se văd oamenii.

- Da, zice Gabriel adulmecînd, abia se văd şi totuşi put.

- Mai puțin decît în metrou, zice Charles.

- Tu nu-l iei niciodată, zice Gabriel. Nici eu, de altfel.

Dorind să ocolească acest subiect dureros, Zazie îi zice unchiului ei:

- Tu nu te uiți. Apleacă-te şi tu, e amuzant.

Gabriel încercă să arunce o privire în adîncime.

- Rahat, zice dîndu-se înapoi, mă prinde amețeala.

Se şterse pe frunte şi-şi răspîndi parfumul.

- Eu, adăugă, cobor. Dacă nu v-ați săturat, vă aştept la parter.

A plecat înainte ca Zazie şi Charles să-l fi putut opri.

- N-am mai urcat de peste douăj dă ani, zice Charles. Şi totuşi, ce de lume am adus aici.

Lui Zazie i se fîlfîie de asta.

- Nu rîzi prea des, îi zice ea. Ce vîrstă ai?

- Cîți îmi dai?

- Păi, nu eşti tînăr: treij dă ani.

- Şi-ncă cinşpe.

- Păi atunci nu pari bătrîn. Şi unchiu Gabriel?

- Treijdoi.

- Păi el arată de mai mult.

- Dar să nu-i spui, l-ar amărî asta.

- Dar de ce? Fincă practică hormosesualitatea?

- Asta de unde-ai scos-o?

- Tipu-i zicea aşa lu unchiu Gabriel, tipu care m-a adus acasă. Aşa zicea tipu, că poți ajunge la răcoare pentru hormosesualitate. Ce-i asta?

- Nu-i adevărat.

- Ba da, i-adevărat c-aşa a zis, replică Zazie, indignată că se poate pune la îndoială vreun cuvînt de-al ei.

- Nu asta vreau să zic. Vreau să zic că, pentru Gabriel, nu-i adevărat ce zicea tipu.

- Că-i hormosesual? Da ce-nseamnă asta? Că se parfumează?

- Aşa-i. Ai înțeles.

- Pentru asta nu te bagă la puşcărie.

- Sigur că nu.

Visară o clipă în linişte, uitîndu-se la Sacré-Coeur.

- Da tu? întrebă Zazie. Eşti şi tu hormosesual?

- Arăt eu a pedală?

- Nu, fincă eşti şofer.

- Păi vezi.

- Nu văd nimic.

- Sper că nu vrei să-ți fac un desen.

- Desenezi frumos?

Charles, întorcîndu-se pe cealaltă parte, se scufundă în contemplarea turnurilor de la Sainte-Clotilde, opera lui Gau şi Ballu, apoi propuse:

- Ce-ar fi să coborîm?

- Spune-mi, întrebă Zazie fără să se clintească, de ce nu te-ai însurat?

- Aşa-i viaţa.

- De ce nu te însori?

- N-am găsit pă nimeni să-mi placă.

Zazie fluieră admirativ.

- Mare snob mai eşti, zice ea.

- Ai dreptate. Dar spune-mi, tu cînd o să fii mare, crezi că vei găsi chiar aşa de mulţi oameni cu care să vrei să te măriţi?

- O clipă, zice Zazie, noi despre ce vorbim? Despre bărbaţi sau despre femei?

- E vorba de femei pentru mine şi de bărbaţi pentru tine.

- Nu se compară, zice Zazie.

- Aşa-i.

- Eşti amuzant, zice Zazie. Nu ştii niciodată prea bine ce gîndeşti. Cred că-i epuizant. De asta îţi iei aşa de des un aer serios?

Charles catadicsi să zîmbească.

- Dar eu, zice Zazie, ţi-aş plăcea?

- Tu eşti o puştoaică.

- Sînt fete care se mărită la cinşpe ani, ba chiar la paişpe. Unii bărbaţi le preferă aşa.

- Dar eu? ţi-aş plăcea?

- Sigur că nu, răspunse Zazie cu simplitate.

După ce a degustat acest adevăr esenţial, Charles reluă cuvîntul în felul următor:

- Ai nişte idei ciudate, ştii, pentru vîrsta ta.

- I-adevărat, mă întreb chiar de unde le scot.

- Nu eu ţi-aş putea spune.

- De ce spunem unele lucruri şi nu altele?

- Dacă n-am spune ceea ce vrem să spunem, nu ne-am putea înţelege.

- Iar tu spui mereu ceea ce vrei să spui, ca să te faci înțeles?

- (gest).

- Totuşi, nu eşti obligat să spui tot ce spui, ai putea spune altceva.

- (gest).

- Dar răspunde-mi totuşi!

- Îmi răcesc gura de pomană. Astea nu-s întrebări.

- Ba da, îs întrebări. Numai că-s întrebări la care nu ştii să răspunzi.

- Cred că încă nu-s pregătit să mă-nsor, zice Charles gînditor.

- Ei! ştii ce, zice Zazie, nu toate femeile pun întrebări ca mine.

- Toate femeile, auzi la ea, toate femeile. Da tu nu eşti decît o mucoasă.

- Ba pardon, m-am rotunjit deja.

- Gata. Fără indecențe.

- Dar nu-i nimic indecent. Aşa-i viața.

- Viața e curată.

Se ciupea de mustață, chiorîndu-se iar morocănos la Sacré-Coeur.

- Viața, zice Zazie, trebuie s-o cunoşti. Se pare că în meseria ta vezi multe ciudățenii.

- De unde ai scos-o p-asta?

- Am citit-o în *Sanctimontronezul de duminică*, o fițuică la modă chiar şi în provincie, şi în care găseşti iubiri celebre, astrologie şi de toate, ei bine, ziceau acolo că şoferii de taxi au văzut sesualitate de toate felurile şi formele. Începînd cu clientele care vor să plătească în natură. Ți s-a-ntîmplat des?

- Hei! gata, gata.

- Atîta ştii să spui: "gata, gata". Cred că eşti un refulat.

- Mă calci pă nervi.

- Hai, nu mai zbiera, mai bine povesteşte-mi complexele tale.

- Nici să nu te gîndeşti la asta.

- Ți-i frică de femei, ai?

- Eu cobor. Am amețeli. Nu pentru asta (gest). Pentru o mucoasă ca tine.

Se îndepărtează şi peste cîtva timp iată-l la numai cîțiva metri deasupra nivelului mării. Gabriel, cu privirea pierdută, aştepta, cu mîinile puse pe genunchii larg îndepărtați. Observîndu-l pe Charles fără nepoată-sa, țîşni şi fața lui luă culoarea verde-speriat.

- Totuşi, n-ai făcut aşa ceva, strigă el.

- Ai fi auzit-o căzînd, răspunde Charles care se aşază copleşit.

- Asta n-ar fi nimic. Dar s-o laşi singură.

- O aştepți la ieşire. N-o să zboare.

- Da, dar de-aici pîn-acolo o să-mi mai facă o groază de necazuri. (suspin) Dac-aş fi ştiut.

Charles nu reacționează.

Gabriel priveşte atunci turnul cu atenție, îndelung, apoi comentează:

- Mă întreb de ce e reprezentat oraşul Paris ca o femeie. Cu aşa o chestie. Înainte s-o fi construit, poate. Dar acum. E ca şi cu femeile care devin bărbați făcînd sport. Citeşti de ele în ziare.

- (linişte).

- Ei bine, ai amuțit. Ce părere ai?

Charles trage atunci un nechezat lung şi îndurerat şi se ia de cap cu două mîini gemînd:

- Şi el, zice gemînd, şi el... mereu aceeaşi chestie... mereu sesualitatea... mereu despre ea... mereu... tot timpu... scîrboşenie... putrefacție... Numai la asta se gîndesc...

Gabriel îl bate pe umăr cu bunăvoință.

- Nu te simți prea bine, zice el. Ce s-a-ntîmplat?

- Nepoată-ta... curva de nepoată-ta...

- Hei! bagă de seamă, strigă Gabriel trăgîndu-şi mîna pentru a o ridica la cer, nepoată-mea-i nepoată-mea. Măsoară-ți cuvintele că de nu, afli şi tu o droaie de lucruri despre bunică-ta.

Charles face un gest de disperare, apoi se ridică brusc.

- Uite, zice el, eu mă car. Prefer să n-o mai văd pe puştoaică. Adio.

O taie către rabla lui.

Gabriel fuge după el:

- Cum facem să ne-ntoarcem?

- Iei metroul.

- Bravo, eşti tare, mormăí Gabriel oprindu-se din urmărire.

Taxiul se îndepărta.

În picioare, Gabriel medită, apoi pronunță aceste cuvinte:

- Ființa sau neantul, iată problema. Să urci, să cobori, să mergi, să vii, atîtea face omul că pînă la urmă dispare. Un taxi l-aduce, un metrou îl duce, turnul nu-l bagă-n seamă, nici Panteonul. Parisul nu-i decît o himeră, Gabriel nu-i decît un vis (drăguț), Zazie himera unui vis (sau al unui coşmar) şi toată povestea asta himera unei himere, visul unui vis, nu mai mult decît un delir bătut la maşină de un romancier idiot (vai! pardon). Acolo, mai departe - un pic mai departe - de piața Republicii, mormintele se umplu de parizieni care au existat, au urcat şi au coborît scările, s-au dus şi au venit pe străzi şi care atîtea au făcut că pînă la urmă au dispărut. Un forceps i-a adus, un dric îi duce, iar turnul rugineşte şi Panteonul crapă mai repede decît se dizolvă oasele morților atît de prezenți, în humusul oraşului îmbibat de griji. Dar eu sînt viu şi în acest punct se opreşte cunoaşterea mea căci despre taximetristul fugit cu rabla lui ambulantă sau despre nepoată-mea atîrnată la trei sute de metri în atmosferă sau despre nevastă-mea, blînda Marceline, rămasă la căminul nostru, nu ştiu exact în această clipă şi chiar aici decît următorul lucru, în mod alexandrin: iată-i aproape morți pentru că sînt absenți. Dar ce văd eu pe deasupra bostanilor flocoşi ai simpaticilor oameni care mă-nconjoară?

Călătorii stăteau în cerc în jurul lui, luîndu-l drept un ghid complementar. Întoarseră capetele în direcția privirii sale.

- Şi ce vedeți? întrebă unul dintre ei mai priceput în limba franceză.

- Da, aprobă altul, ce-i de văzut?

- Într-adevăr, adăugă al treilea, ce trebuie să vedem?

- Ceidevăzut? întrebă al patrulea, ceidevăzut? ceidevăzut? ceidevăzut?

- Ceidevăzut? răspunse Gabriel, păi (gest larg), Zazie, nepoată-mea Zazie, care iese din turn şi vine spre noi.

Camerele țăcăne, apoi fata e lăsată să treacă. Ea rînjeşte.

- Ei, unchiule? îmi faci reclamă?

- După cum vezi, răspunse Gabriel cu mulțumire.

Zazie ridică din umeri şi privi publicul. Nu-l văzu nicăieri pe Charles şi remarcă asta.

- S-a cărat, zice Gabriel.

- De ce?

- De nimic.

- De nimic nu-i un răspuns.

- Păi bine, a plecat aşa.

- Avea un motiv.

- Îl ştii pe Charles. (gest)

- Nu vrei să-mi spui?

- Ştii la fel de bine ca mine.

Un călător interveni:

- Male bonas horas collocamus si non dicis isti puellae the reason why this man Charles went away.

- Bătrîne, îi răspunse Gabriel, nu-ți băga nasu-n ciorba mea. She knows why and she bothers me quite a lot.

- Ei nu! strigă Zazie, ia te uită că acum ştii să vorbeşti şi-n limbi străineze.

- N-am făcut-o espre, răspunse Gabriel coborîndu-şi modest privirile.

- Most interesting, zise unul dintre călători.

Zazie reveni la punctul de plecare.

- Toate astea nu-mi spun deceantinsocharles.

Gabriel se enervă.

- Fincă-i ziceai nişte şmecherii pe care nu le-nțelegea. Chestii care nu-s pentru vîrsta lui.

- Şi tu, unchiule Gabriel, dacă ți-aş zice nişte chestii pe care nu le-ai înțelege şi care nu-s pentru vîrsta ta, ce-ai face?

- Încearcă, zice Gabriel pe-un ton speriat.

- De egzemplu, continuă Zazie nemiloasă, dacă te-aş întreba eşti un hormosesual sau nu? ai înțelege? Ar fi o întrebare pentru vîrsta ta?

- Most interesting, zise un călător (acelaşi ca mai-nainte).

- Bietul Charles, suspină Gabriel.

- Răspunzi, da sau rahat, zbieră Zazie. Înțelegi cuvîntul ăsta: hormosesual?

- Sigur, urlă Gabriel, vrei să-ți fac un desen?

Mulțimea interesată aprobă. Unii aplaudară.

În clipa aceea îşi făcu apariția Feodor Balanovici.

- Hai, pe cai! începu el să răcnească. Schnell! Schnell! în autobuz şi-ncă urgent.

- Where are we going now?

- La Sainte-Chapelle, răspunse Feodor Balanovici. O bijuterie a artei gotice. Hai, pe cai! Schnell! Schnell!

Dar lumea ne se pecălea, foarte interesată de Gabriel şi nepoată-sa.

- Vezi, îi zicea ultima primului care nu desenase nimic, vezi că n-ai tupeu.

- Ce stresantă poți fi, zicea primul.

Feodor Balanovici, urcînd plin de încredere la bordul lui, observă că nu fusese urmat decît de trei sau patru tîmpiți.

- Da ce-i asta? urlă el, nu-i mai disciplină? Ce mă-sa fac ăştia, domle?

Clacă-sună de cîteva ori. Nu se mişcă nimeni. Numai un polițai, pus să păzească liniştea publică, se uită la el fioros. Fincă Feodor Balanovici nu dorea să angajeze un conflict vocal cu un personaj de teapa ăluia, coborî iar din ghereta lui şi se îndreptă spre grupul pe care-l administra, pentru a-şi da seama ce putea să-i îndemne la insubordonare.

- Dar asta-i Gabriella, esclamă el. Ce naiba cauți aici?

- Şştt, şştt, făcu Gabriel în timp ce cercul admiratorilor săi se entuziasma naiv la spectacolul acestei întîlniri.

- Ei nu, continua Feodor Balanovici, doar n-o să le faci figura cu *Moartea lebedei* în tutu?

- Şşt, şşt, făcu iar Gabriel în pană de discurs.

- Şi ce-i cu puştoaica pe care o tîrăşti după tine? unde-ai găsit-o?

- E nepoată-mea şi încearcă să-mi respecți familia, chiar dacă-i minoră.

- Şi ăsta cine-i? întrebă Zazie.

- Un amic, zise Gabriel. Feodor Balanovici.

- Vezi, îi zise Feodor Balanovici lui Gabriel, nu mai fac pă bai-nait-istul, am urcat în ierarhia socială şi-i duc pe toți boii la Sainte-Chapelle.

- Ai putea să ne-ntorci acasă. Cu greva asta a tranşmecherilor în comchestii, nu mai poți face nimic din ce te taie capu. Nu s-arată nici un taxiu la orizont.

- Nu ne-ntoarcem aşa repede, zice Zazie.

- Oricum, zice Feodor Balanovici, tre să trecem întîi pă la Sainte-Chapelle înainte să să-nchidă. Pormă, adăugă el de dragu lui Gabriel, s-ar putea să te-ntorc acasă.

- Şi-i interesant la Sainte-Chapelle? întrebă Gabriel.

- Sainte-Chapelle! Sainte-Chapelle! acesta fu răcnetul turistic şi cei care-l sloboziră, răcnetul turistic, îl duseră cu ei pe Gabriel spre autobuz, într-un elan irezistibil.

- Le-a picat cu tronc, îi zise Feodor Balanovici lui Zazie, rămasă ca şi el în urmă.

- Totuşi, zise Zazie, să nu-ți închipui c-o să mă las trambalată cu toți dobitocii ăştia.

- Mie, zise Feodor Balanovici, mi se fîlfîie.

Şi urcă în fața volanului şi a microfonului, folosind îndată acest din urmă instrument.

- Hai pe cai! le microfona jovial. Schnell! Schnell!

Admiratorii lui Gabriel îl instalaseră deja confortabil şi dotați cu aparatele adecvate, măsurau luminozitatea, pentru a-i face portretul cu efecte de semiîntuneric. Deşi toate aceste atenții îl flatau, se preocupă între timp de soarta nepoată-sii. Aflînd de la Feodor Balanovici că sus-numita refuza să urmeze mişcarea, se smulge din cercul vrăjit al xenofonilor, coboară şi se aruncă asupra lui Zazie, pe care o apucă de un braț şi o duce spre autobuz.

Camerele țăcăne.

- Mă doare, scheuna Zazie, nebună de furie.

Dar şi ea a fost dusă către Sainte-Chapelle, de vehicolul cu grele cauciucuri.

IX

- Căscați-vă bine ochelarii, gaşcă de gagii, zice Feodor Balanovici. Pă dreapta o să vedeți gara d'Orsay. Nu-i fitece ca arhitectură şi vă poate consola de Sainte-Chapelle, în caz c-ajungem prea tîrziu şi asta vă paşte cu toate afurisitele de-ncurcături din cauza grevei ăsteia-mpuțite.

Aprobînd într-o neînțelegere unanimă şi totală, călătorii rămaseră gură-cască. Cei mai fanatici dintre ei nici nu băgaseră de seamă, de altfel, mormăielile difuzorului şi, cățărați de-a-ndoaselea pe scaunele lor, îl contemplau cu emoție pe arhighidul Gabriel. El le zîmbi. Atunci, ei prinseră speranțe.

- Sainte-Chapelle, încercau să spună. Sainte-Chapelle...

- Da, da, zise el amabil. Sainte-Chapelle (linişte) (gest) o bijuterie a artei gotice (gest) (linişte).

- Nu-ncepe iar să bați cîmpii, zise acru Zazie.

- Continuă, continuă, strigară călătorii, acoperind vocea fetei. Vrem s-auzim, vrem s-auzim, adăugară ei cu un mare efort berlitzscoolian.

- Sper că nu te laşi prostit, zise Zazie.

Îi apucă o bucățică de carne prin stofa pantalonului, între unghii, şi răsuci cu răutate. Durerea a fost atît de mare, încît lacrimi mari începură să curgă de-a lungul obrajilor lui Gabriel. Călătorii care, în ciuda vastei lor experiențe de cosmopoliți, nu văzuseră încă niciodată un ghid plîngînd, se neliniştiră; analizînd acest comportament ciudat, unii după metoda deductivă, alții după cea inductivă, conchiseră că-i nevoie de-un bacşiş. A fost făcută o chetă, care a fost pusă pe genunchii bietului om, al cărui chip redeveni zîmbitor, de altfel mai degrabă din cauza încetării suferinței decît ca semn de recunoştință, căci suma nu era considerabilă.

- Toate astea trebuie să vă pară foarte neobişnuite, le zice timid călătorilor.

O francofonă destul de distinsă esprimă opinia comună:

- Şi Sainte-Chapelle?

- Vai, vai, zise Gabriel şi făcu un gest mare.

- O să ne spună, le zise femeia poliglotă congenerilor ei în idiomul lor înnăscut.

Unii, încurajați, urcară pe banchete, să nu piardă nimic din discurs şi mimică. Gabriel tuşi ca să-şi dea încredere. Dar Zazie iar începu.

- Au, zise Gabriel în mod clar.

- Bietul om, strigă femeia.

- Tîmpito, murmură Gabriel, frecîndu-şi coapsa.

- Eu, îi şopti Zazie în cornetul urechii, o şterg la primul stop pe roşu. Tu n-ai decît să faci ce vrei, unchiule.

- Da pormă cum făcém de s-ajungém acasă? zice Gabriel gemînd.

- Dacă-ți spun că n-am chef să mă-ntorc.

- Dar ăştia o să să țină după noi...

- Dacă nu coborîm, zice Zazie cu ferocitate, le spun că eşti hormosesual.

- Unu la mînă, zice liniştit Gabriel, că nu-i adevărat şi doi la mînă, că n-or să-nțeleagă.

- Atunci, dacă nu-i adevărat, de ce ți-a zis aşa satiru?

- Ei, pardon (gest). Nu s-a dovedit deloc că-i satir.

- Păi de ceai nevoie?

- De ceam nevoie? De fapte!

Şi făcu din nou un gest larg cu un aer iluminat care-i impresionă puternic pe călătorii fascinați de misterul acestei conversații care însoțea dificultatea vocabularului cu atîtea asociații de idei exotice.

- De altfel, adăugă Gabriel, cînd l-ai adus, ne-ai spus că-i polițai.

- Da, dar acum spun că-i satir. Şi pormă că habar nai.

- A, pardon (gest), ştiu eu ce-i aia.

- Ştii tu ce-i aia?

- Perfect, răspunse Gabriel jignit, a trebuit adesea să resping asalturile tipilor ăstora. Te miri?

Zazie începu să rîdă în hohote.

- Nu mă mir deloc, zise femeia francofonă care înțelegea vag că erau la capitolul complexelor. Vai! nu!! deloc!!!

Şi-l sorbea din ochi pe uriaş cu o anumită langoare.

Gabriel roşi şi-şi strînse nodul la cravată, după ce-a verificat cu un deget rapid şi discret că avea şlițul bine-ncheiat.

- Măi să fie, zise Zazie, care se săturase de rîs, eşti un adevărat unchi de familie. Ei, o ştergem?

Îl pişcă din nou cu severitate. Gabriel sări în sus strigînd au. Sigur c-ar fi putut să-i trîntească un dos de palmă de să-i zboare doi sau trei dinți mucoasei, dar ce-ar fi zis admiratorii săi? Prefera să dispară din cîmpul lor de viziuni decît să le lase imaginea buboasă şi scîrboasă a unui călău de copii. Apărînd o îmbulzeală apreciabilă de maşini,

Gabriel, urmat de Zazie, coborî liniştit făcîndu-le călătorilor descumpăniți mici semne de complicitate, manevră ipocrită pentru a-i duce de nas. Într-adevăr, respectivii călători plecară mai departe înainte de a fi putut să-şi ia măsurile adecvate. Cît despre Feodor Balanovici, plimbările Gabriellei îl lăsau cu totul rece şi nu se îngrijea decît să-şi conducă mieluşeii la locul dorit înainte de ora la care paznicii muzeului pleacă la băut, o astfel de lacună în program fiind de nereparat, căci a doua zi călătorii plecau la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta era itinerarul lor.

După ce s-a uitat la ei cum se îndepărtează, Zazie pufni în rîs, apoi, după un obicei deprins rapid, apucă prin stofa pantalonului cu unghiile o bucată din coapsa unchiului şi-i imprimă o mişcare helicoidală.

- Paştele mă-tii, răcni Gabriel, nu-i deloc amuzant jocu ăsta, ce naiba, n-ai înțeles odată?

- Unchiule Gabriel, zise Zazie liniştită, încă nu mi-ai esplicat dacă eşti sau nu hormosesual, unu la mînă, şi doi la mînă, de unde-ai pescuit toate minunățiile alea în limbi străineze pe care le turuiai adineauri? Răspunde.

- Ai ceva consecvență în idei pentru o mucoasă, observă Gabriel linguşitor.

- Răspunde odată, şi-i arse un şut zdravăn în gleznă.

Gabriel începu să sară într-un picior strîmbîndu-se de durere.

- Ai, ai, zicea, mă doare, vai, vai.

- Răspunde, zise Zazie.

O burgheză care bîntuia prin zonă se apropie de copil ca să-i spună aceste cuvinte:

- Dar se poate, micuțo, nu vezi că-l doare pe săracu nenea? Nu-i voie să-i brutalizezi în halu ăsta pe oamenii mari.

- Curu oameni mari, replică Zazie. Nu vrea să răspundă la întrebările mele.

- Ăsta nu-i un motiv. Violența, draga mea, trebuie să fie totdeauna evitată în raporturile umane. Ea este eminamente condamnabilă.

- Curu condamnabilă, replică Zazie, nu te-am întrebat cît îi ceasu.

- Şaişpe şi cinşpe, spune burgheza.

- De ce n-o lăsați în pace pe fetiță, zice Gabriel care s-a aşezat pe o bancă.

- Dumneata mi se pare că eşti un educator tare ciudat, zice femeia.

- Curu educator, acesta a fost comentariul lui Zazie.

- Dovada-i că nu trebuie decît s-o auzi cum vorbeşte (gest), cu cîtă grosolănie, zice femeia manifestînd toate semnele unui viu dezgust.

- Ce-ar fi să-ţi vezi de fundu matale? zise Gabriel. Eu am ideile mele despre educație.

- Care-s alea? întrebă femeia punîndu-şi-l p-al ei pe bancă lîngă Gabriel.

- Mai întîi, unu la mînă, înțelegerea.

Zazie se aşează de cealaltă parte a lui Gabriel şi-l pişcă nu prea tare.

- Şi-ntrebarea mea? întrebă ea drăgălaş. Nu-mi răspunzi?

- De-aş putea s-o arunc în Sena, murmură Gabriel frecîndu-şi coapsa.

- Fii înțelegător, zise burgheza, cu zîmbetul ei cel mai fermecător.

Zazie se aplecă pentru a-i spune:

- Îi mai faci mult curte lu unchiu? Să ştii că-i însurat.

- Domşoară, insinuările dumitale sînt nedemne de o femeie văduvă.

- De-aş putea s-o şterg, murmură Gabriel.

- O să răspunzi înainte de asta, zise Zazie.

Gabriel privea albastrul cerului mimînd dezinteresul cel mai desăvîrşit.

- Nu pare să vrea, remarcă obiectiv femeia văduvă.

- N-are-ncotro.

Şi Zazie se prefăcu iar că vrea să-l pişte. Unchiul sări în sus, înainte de a fi fost atins. Cele două persoane de sex feminin se distrară de minune. Cea mai în vîrstă, potolindu-şi rîsul, formulă următoarea întrebare:

- Şi ce-ai vrea să-ți spună?

- Dacă e sau nu hormosesual.

- El? întrebă burgheza (un timp). Fără-ndoială.

- Fără-ndoială: ce? întrebă Gabriel pe un ton destul de amenințător.

- Că eşti d-ăla.

Ei i se părea atît de amuzant încît se sufocă de rîs.

- Hei, nici chiar aşa, zise Gabriel, trăgîndu-i una scurt peste spate, ceea ce o făcu să-şi scape poşeta.

- Nu se poate glumi cu tine, zise văduva strîngînd diferite obiecte răspîndite pe asfalt.

- Nu eşti drăguţ cu doamna, zise Zazie.

- Şi nu evitînd răspunsul la întrebările unui copil poți să-i faci educația, adăugă văduva revenind să se aşeze lîngă el.

- Trebuie să fii mai înțelegător, adăugă Zazie ipocrit.

Gabriel scrîşni din dinți.

- Hai, spune-ne dacă eşti sau nu.

- Nu, nu şi nu, răspunse Gabriel ferm.

- Toate spun aşa, remarcă femeia deloc convinsă.

- În fond, zise Zazie, aş vrea şi eu să aflu ceofi asta.

- Ce?

- Ceofi un hormosesual.

- Fincă nu ştii?

- Îmi cam închipui, da vreau să-mi zică el.

- Şi ce-ți închipui?

- Unchiule, ia scoate-ți un pic batista.

Gabriel, suspinînd, se supuse. Toată strada se umplu de miros.

- Ai înțeles? o întrebă Zazie cu finețe pe văduva care remarcă încetişor:

- "Gură de Canal", de la "Fior".

- Foarte corect, zice Gabriel, punîndu-şi la loc batista în buzunar. Parfum bărbătesc.

- E adevărat, zice văduva.

Şi lui Zazie:

- N-ai ghicit absolut nimic.

Zazie, teribil de jignită, se întoarce spre Gabriel:

- Atunci de ce te-a acuzat tipu de asta?

- Care tip? întrebă femeia.

- Pe tine te acuza că faci trotuaru, replică Gabriel către Zazie.

- Care trotuar? întrebă femeia.

- Aiii, strigă Gabriel.

- Nu egzagera, micuțo, zise femeia cu o indulgență prefăcută.

- N-am nevoie de sfaturile tale.

Şi Zazie îl pişcă iar pe Gabriel.

- Sînt adorabili copiii, murmură distrat Gabriel, asumîndu-şi martirajul.

- Dacă nu-ți plac copiii, zise burgheza, de ce te mai ocupi de educația lor?

- Asta, zise Gabriel, i-o-ntreagă poveste.

- Povesteşte-mi-o, zise femeia.

- Mersi, zise Zazie, eu o cunosc.

- Dar eu, zise văduva, n-o cunosc.

- Ni se fîlfîie de asta. Ei, unchiule, ce-i cu răspunsul?

- Parcă ți-am zis că nu, nu şi nu.

- Are ceva consecvență în idei, observă femeia care credea că-i originală.

- Un adevărat mic catîr, zise Gabriel cu tandrețe.

Femeia făcu apoi această remarcă nu mai puțin judicioasă decît precedenta:

- Nu pari s-o cunoşti prea bine pe fata asta. S-ar zice că abia acum îi descoperi diferitele calități.

Rotunji cuvîntul calități între ghilimele.

- Curu calități, mormăí Zazie.

- Eşti o şpioană de viitor, zise Gabriel. Aşa-i, n-o am pe cap decît de ieri.

- Văd.

- Ce vede? întrebă Zazie.

- Ce ştie ea? zise Gabriel ridicînd din umeri.

Neglijînd această paranteză mai degrabă peiorativă, văduva adăugă:

- Şi-i nepoată-ta?

- Gzact, răspunse Gabriel.

- Iar el e mătuşă-mea, adăugă Zazie, care credea că zice un banc nou, dar a fost scuzată, avînd în vedere vîrsta ei fragedă.

- Hello! strigă mulțimea care cobora dintr-un taxi.

Cei mai pătimaşi dintre călători, cu femeia francofonă în frunte, treziți din uimire, veneau după arhighidul lor prin labirintul lutețian şi prin magma îmbulzelilor şi cu o baftă chioară tocmai puseseră mîna pe el. Manifestau o mare bucurie, căci nu erau ranchiunoşi şi nici măcar nu le trecea prin minte c-ar fi avut motive să fie. Înhățîndu-l pe Gabriel şi cu strigătele de La Sainte-Chapelle adunarea! îl tîrîră pînă la vehicolul lor, îl

inserară nu fără îndemînare şi se-nghesuiră peste el ca să nu poată dispărea înainte de-a le fi arătat monumentul preferat în toate detaliile. Nu-şi bătură deloc capul s-o ia pe Zazie cu ei. Femeia francofonă îi făcu doar un mic semn prietenesc şi de ironică pseudocomplicitate, pe cînd demara maşina, în timp ce cealaltă femeie, de altfel nu mai puțin francofonă, dar văduvă, țopăia pe loc răcnind ca din gură de şarpe. Cetățenii şi cetățenele care erau la oraia prin zonă se repliară pe poziții mai puțin expuse la bătaie de cap.

- Dacă mai urli în halu ăsta, mîrîi Zazie, ş-un polițist îi în stare s-apară.

- Proastă mică, zise văduva, de asta şi strig: ghidnapării, ghidnapării!

În sfîrşit, se prezintă un curcan alertat de zbieretele babei.

- Ce săntîmplă paici? întreabă el.

- Nu te-am chemat, zice Zazie.

- Faceți totuşi un scandal monstru, zice curcanu.

- Un bărbat tocmai a fost răpit, zise femeia gîfîind. Era chiar un bărbat frumos.

- 'R-aş al dracu, murmură polițaiu cu ciudă.

- E mătuşă-mea, zise Zazie.

- Dar el? întrebă polițaiu.

- El e mătuşă-mea, prostănacule.

- Şi-atunci ea?

O arăta pe văduvă.

- Ea? nu e nimic.

Sticletele tăcu pentru a băga la cap aspectu situației. Femeia, stimulată de epitetul zazic, făcu îndată un proiect îndrăzneț.

- Să fugim după ghidnapări, zise ea, şi la Sainte-Chapelle îl eliberăm.

- Cam mult de fugit, remarcă sergentul în mod burghez. Io unu nu-s campion la cros.

- Doar n-ai vrea să luăm un taxi şi să-l plătesc eu.

- Are dreptate, zise Zazie care era o zgîrie-brînză. Nu-i chiar aşa de proastă cum credeam.

- Îți mulțumesc, zise femeia încîntată.

- N-ai de ce, răspunse Zazie.

- Totuşi, e drăguț din partea ta, insistă femeia.

- Ei, lasă, lasă, zise Zazie cu modestie.

- Ce-ar fi să terminați cu salamalecurile, zise polițaiu.

- Nu ți-am cerut nimic, zise femeia.

- Aşa-i cu femeile, esclamă sergentul. Cum adică, nu mi-ați cerut nimic? Mi-ați cerut pur şi simplu să-l urmăriți cu poliția, da. Dacă asta-i nimic, atunci eu chiar că nu mai înțeleg nimic.

Adăugă cu un aer nostalgic:

- Cuvintele nu mai au acelaşi sens ca odinioară.

Şi suspină, privindu-şi vîrfurile bocancilor.

- Cu atîta nu-l recuperăm pe unchi-meu, zise Zazie. Iar o să spună c-am vrut să fac o escapadă şi nu-i adevărat.

- Nu te nelinişti, fata mea, zise văduva. Voi fi lîngă tine, ca să depun mărturie pentru bunăvoința şi nevinovăția ta.

- Cînd eşti cu adevărat nevinovat, zise sergentul, n-ai nevoie de nimeni.

- Ticălosu, zise Zazie, văd c-a venit să sforăie vorbe. Toți îs la fel.

- Deci îi cunoşti chiar aşa de bine, sărmană fetiță?

- Ce să mai vorbim, sărmană doamnă, răspunde Zazie sclifosindu-se. Închipuie-ți că mămica i-a crăpat capu cu toporu lu tăticu. Ş-apoi curcani, după chestia asta, îți dai seama cîți am văzut, scumpa mea.

- Aşa ceva, zice sergentu.

- Şi-ncă curcanii nu-s nimic, zice Zazie. Dar judecătorii. Ăia chiar că...

- Toți îs nişte porci, zice sergentul cu imparțialitate.

- Păi da, judecătorii ca şi polițiştii, zice Zazie, mă doare de toți. Aici (gest).

Văduva o privea uimită.

- Şi de mine, zice sergentu, unde te doare?

Zazie îl examină.

- Mi se pare, zice ea, că ți-am mai văzut mutra p-undeva.

- M-aş mira, zice polițaiu.

- Dar de ce? De ce nu puteam să te mai văd p-undeva?

- Aşa-i, zice văduva. Are dreptate fata.

- Mulțumesc, doamnă, zice Zazie.

- N-ai pentru ce.

- Ba da, ba da.

- Astea-şi bat joc de mine, şopti sergentul.

- Ei? zice văduva. Numai de-atîta eşti în stare? Da mişcă-te odată.

- Eu, zice Zazie, sînt sigură că l-am mai văzut p-undeva.

Dar văduva îşi trecuse brusc admirația asupra sticletelui.

- Arată-ne ce ştii, îi zise însoțind aceste cuvinte de o ocheadă afrodisiacă şi vulcanizantă. Un frumos agent de poliție ca tine trebe să ştie nişte şmecherii. În limitele legalității, fireşte.

- Îi bou, zice Zazie.

- Ba nu, zice femeia. Tre să-l încurajăm. Tre să fim înțelegătoare.

Şi din nou îl privi cu ochii umezi şi termogeni.

- Ia stați, zice polițaiu, intrînd în acțiune deodată, o să vedeți ce n-ați văzut. O să vedeți de ce-i în stare Trouscaillon.

- Îl cheamă Trouscaillon! strigă Zazie entuziasmată.

- Ei bine, pe mine, zise văduva roşind un pic, mă cheamă doamna Mouaque. Ca pe toată lumea, adăugă ea.

X

Din cauza grevei funicularelor şi a metroleelor, pe stradă se scurgea o cantitate sporită de diverse vehicule, în timp ce, de-a lungul trotuarelor, pietoni sau pietoane obosiți sau nerăbdătoare făceau autostopul, bazîndu-şi principiul reuşitei pe solidaritatea neobişnuită pe care trebuiau s-o provoace printre fraieri greutățile situației.

Trouscaillon se propti şi el pe marginea şoselei şi, scoțînd un fluier din buzunar, expedie cîteva sunete sfîşietoare.

Maşinile care treceau îşi urmară drumul. Bicicliştii lăsară în urmă cîteva strigăte vesele şi plecară, lipsiți de griji, spre destinul lor. Două roți motorizate îşi crescură decibelitatea vacarmului şi nu se opriră. De altfel, nu lor li se adresa Trouscaillon.

A fost o pauză. Fără-ndoială că o îmbulzeală radicală înghețase pe undeva toată circulația. Apoi, o maşină izolată şi foarte banală îşi făcu apariția. Trouscaillon gînguri din fluier. De astă dată, vehicolul frînă.

- Ce-i? îl întrebă şoferul agresiv pe Trouscaillon care se apropia. N-am făcut nimic. Eu cunosc regulile de circulație. Nu le calc niciodată. Şi am acte-n regulă. Aşa că ce-i? Mai bine v-ați duce să dați drumu la metrou, decît să-i bateți la cap pe cetățenii cinstiți. Ce nu vă convine? Ce vă mai trebe?

Pleacă.

- Bravo Trouscaillon, strigă de departe Zazie, luîndu-şi un aer foarte serios.

- Nu tre să-l umileşti chiar aşa, zice văduva Mouaque, o să-i tai avîntul.

- Am zis eu bine că-i bou.

- Nu ți se pare că-i frumuşel?

- Adineauri, zise Zazie severă, îți plăcea de unchi-meu. Pe toți îi vrei?

O cascadă de sunete ascuțite le atrase din nou atenția asupra isprăvilor lui Trouscaillon. Erau neglijabile. Îmbulzeala se destupase probabil pe undeva, un şuvoi de vehicule se scurgea încet prin fața polițaiului, dar fluierul lui pîrlit nu părea să impresioneze pe nimeni. Apoi iarăşi, valul se subție, o nouă coagulare s-o fi produs în locul X.

O maşină foarte banală îşi făcu apariția. Trouscaillon gînguri din fluier. Vehicolul se opri.

- Ce-i? îl întrebă conducătorul agresiv pe Trouscaillon care se apropia. N-am făcut nimic. Am permisu la mine. Nu calc niciodată regulile. Şi am acte-n regulă. Aşa că ce-i? Mai bine v-ați duce să dați drumu la metrou, decît să-i bateți la cap pe cetățenii cinstiți. Ce nu vă convine? Ei, futu-vă marocanii încă azi şi mîine.

- Vai! făcu Trouscaillon şocat.

Dar tipulaşterso.

- Bravo Trouscaillon, strigă Zazie în culmea entuziasmului în care înoată cu încîntare.

- Îmi place din ce în ce mai mult, zice văduva Mouaque cu jumătate de voce.

- Asta-i complet țăcănită, zice Zazie tot aşa.

Trouscaillon, lehămețit, începea să se-ndoiască de virtutea uniformei şi a fluierului său. Se pregătea să scuture numitul obiect, pentru a scoate toată saliva pe care o revărsase în el, cînd o maşină foarte banală veni singură să se oprească în faţa lui. O căpățînă depăşi caroseria şi pronunță următoarele cuvinte încurajatoare:

- Scuzați, domnu agent, n-ați putea să-mi indicați drumu ăl mai scurt către Sainte-Chapelle, această bijuterie a artei gotice?

- Ei bine, răspunse automat Trouscaillon, iată. Tre s-o luați mai întîi la stînga ş-apoi pă urmă la dreapta ş-apoi cînd ați ajuns într-o piațetă cu dimensiuni reduse, o luați p-a treia stradă la dreapta, apoi p-a doua la stînga, iarăşi un pic la dreapta, de trei ori la stînga şi în sfîrşit drept înainte vreo cinzăşcinci dă metri. Fireşte, printre toate astea vor fi cîteva sensuri interzise, care nu vă vor uşura afacerea.

- N-o s-ajung în veci, zice şoferu. Io care-am venit de la Saint-Montron espre păntru asta.

- Nu te descuraja, zice Trouscaillon. Ce-ar fi să te conduc eu?

- Probabil c-aveți alte probleme de rezolvat.

- Să nu crezi asta. Îs liber k pasărea. Dar să faci bine să le vehiculezi şi pă persoanele ăstea două (gest).

- Mie nu-mi pasă. Numa s-ajung înainte de ora închiderii.

- Pă cuvînt, zise văduva de departe, s-ar zice că a reuşit să rechiziționeze o maşinuță.

Trouscaillon trase un galop scurt în direcția lor şi le zise fără eleganță:

- Mişcați-vă rapid! Tipu ne ia.

- Haide, zise văduva Mouaque, să-i prindem pă ghidnapări!

- Culmea, io uitasem de ăştia, zise Trouscaillon.

- Poate ar fi mai bine să nu-i zicem de ei lu tipu, zise văduva cu diplomație.

- Deci aşa, întrebă Zazie, ne duce la capela respectivă?

- Dar mişcați-vă odată!

Luînd-o fiecare pe Zazie de-un braț, Trouscaillon şi văduva Mouaque țîşniră spre rabla foarte banală în care o aruncară.

- Nu-mi place să fiu tratată aşa, urla Zazie nebună de furie.

- Parc-ați fi nişte kidnapări, zice sanctimontronezul în glumă.

- Este o simplă aparență, zice Trouscaillon aşezîndu-se lîngă el. Putem pleca dacă vrei s-ajungem înainte de închidere.

Maşina demarează. Pentru a-i ajuta deplasarea, Trouscaillon se apleca afară şi fluiera cu frenezie. Asta avea oarece efect. Țărănoiul era încîntat.

- Acum la stînga, ordonă Trouscaillon.

Zazie făcea mutre.

- Ei, zise văduva Mouaque ipocrită, nu eşti mulțumită că-l vezi iar pe unchi-tău?

- Curu unchiu, zise Zazie.

- Ia te uită, zise şoferul, da asta-i fata lui Jeanne Găoază. N-o recunoscusem, deghizată în băiat.

- O ştii? întrebă văduva Mouaque indiferentă.

- Da cum, zise tipu.

Şi se întoarse spre a completa identificarea, numai bine cît să izbească maşina din fața lui.

- Rahat, zise Trouscaillon.

- Chiar că-i ea, zise sanctimontronezu.

- Eu una nu te cunosc, zise Zazie.

- Ce moaş-ta nu ştii să conduci, zice buşitul coborît de la volan ca să schimbe cîteva înjurături țepene cu buşitorul său. Ei! da nici nu mă mir... un țărănoi... În loc să-ncurci lumea pă străzile Parisului, mai bine ți-ai vedea dă vacilemătiidăbou.

- Dar domle, zice văduva Mouaque, ne ții în loc cu cuvintele astea mustrătoare. Noi sîntem în misiune, la ordin! Mergem să eliberăm p-un ghidnapat!

- Cum, cum? zice sanctimontronezul, eu nu mă clintesc de-aici. N-am venit la Paris să mă joc de-a couboaiul.

- Dar matale? zise ălălalt şofer, adresîndu-se lui Trouscaillon, ce mai aştepți ca să faci constatarea?

- Nu-ți bate capu, îi răspunse Trouscaillon, am constatat, am constatat. Poți avea încredere în mine.

Şi făcea pe curcanu care mîzgăleşte nişte chestii într-un carnețel vechi şi ferfenițit.

- Ai talonul?

Trouscaillon se făcea că-l examinează.

- N-ai paşaport diplomatic?

- (negare speriată).

- Ajunge atît, zice truscaiul, poți să pleci.

Buşitul urcă la loc gînditor în maşină şi-şi reia drumul. Dar sanctimontronezul nu se urnea.

- Gata! zise văduva Mouaque, ce mai aştepți?

În spate, zbierau claxoanele.

- Dar v-am zis că nu vreau să mă joc de-a couboaiul. Poți încasa urgent un glonte rătăcit.

- Ăia de la mine din sat, zise Zazie, nu-s aşa de căcăcioşi.

- Lasă, zise tipu, pe tine te ştiu eu. Poți băga zîzanie şi-ntre doi munți.

- Asta-i o minciună gogonată, zise Zazie. De ce vrei să-mi faci o reputație scîrboasă?

Claxoanele urlau tot mai tare, o adevărată furtună.

- Dar demarează odată! strigă Trouscaillon.

- Nu vreau să-mi risc pielea, o ține pe-a lui sanctimontronezul.

- Nu-ți fă griji, zice văduva Mouaque mereu cu diplomație, nu-i nici un pericol. E doar o glumă.

Tipu se-ntoarse s-o vadă mai în detaliu pe babă. Rezultatul observațiilor îl îndemnă spre încredere.

- Îmi promiteți? întrebă el.

- Dacă-ți spun.

- Nu-i o poveste politică, cu tot felu de consecințe răhățeşti?

- Nici vorbă, e doar o glumă, te asigur.

- Atunci să mergem, zise tipu fără să fie totuşi complet liniştit.

- Dacă zici că mă cunoşti, zice Zazie, n-ai văzut-o cumva pă maică-mea? Şi ea-i la Paris.

Tocmai parcurseseră o distanță de cîțiva paşi cînd bătu de patru în turnul unei biserici din apropiere, biserică în stil neoclasic, de altfel.

- Gata distracția, zise sanctimontronezul.

Frînă iar, ceea ce provocă în spatele lui o nouă explozie de avertismente sonore.

- Nu mai are rost, adăugă. De-acuma s-a-nchis.

- Un motiv în plus să te grăbeşti, zise văduva Mouaque rezonabilă şi strategică. Nu-l mai găsim altfel pe ghidnapatul nostru.

- Mi se rupe-n paişpe, zise tipu.

Dar ceilalți claxonau aşa de tare în spatele lui că n-avu încotro şi trebui să pornească iar, împins oarecum de vibrațiile de aer agitat de enervarea unanimă a celor stopați.

- Haide, zise Trouscaillon, nu mai fă mutra asta. Aproape c-am ajuns. Aşa o să le poți spune celor din satul tău că, dacă n-ai putut să vezi Sainte-Chapelle, măcar nu ți-a lipsit mult. Pe cînd dacă rămîi aici...

- Ştie să vorbească, dacă vrea, remarcă Zazie cu imparțialitate, apropo de discursul curcanului.

- Îmi place tot mai mult, murmură văduva Mouaque cu voce atît de joasă încît n-o auzi nimeni.

- Dar maică-mea? îl întrebă iar Zazie pe tip, dacă zici că mă cunoşti, n-ai văzut-o cumva?

- Domle, zise sanctimontronezul, chiar că n-am baftă. Cu atîtea maşini, a trebuit s-o alegeți chiar p-a mea.

- N-am făcut-o espre, zise Trouscaillon. Nu, de egzemplu, cînd îs într-un oraş pe care nu-l cunosc, mi să-ntîmplă şi mie să-ntreb pă unde să merg.

- Da, zise sanctimontronezul, dar şi Sainte-Chapelle?

- Aici ai dreptate, zise Trouscaillon care, în această elipsă simplă, utiliza hiperbolic cercul vicios al parabolei.

- Bun, zise sanctimontronezul, am plecat.

- Să-i prindem pe ghidnapări, strigă văduva Mouaque.

Iar Trouscaillon, scoțîndu-şi capul din caroserie, fluiera pentru a-i îndepărta pe cei din drum. Înaintau încetişor.

- Chestia asta, zise Zazie, îi mizerabilă. Mie nu-mi place decît în metrou.

- N-am călcat niciodată p-acolo, zise văduva.

- Mare snoabă mai eşti, zise Zazie.

- Dacă am bani destui...

- Dar mai-nainte nu voiai să plăteşti un taxiu.

- Dacă n-avea sens. Ca dovadă.

- Merge bine, zise Trouscaillon întorcîndu-se către pasagere, pentru a le cere o confirmare.

- Daa, zise văduva Mouaque extaziată.

- Să nu egzagerăm, zise Zazie. Pînă cînd om ajunge, unchiu o să se care de-acolo de multişor.

- Fac şi eu ce pot, zise sanctimontronezul care, trecînd pe altă linie moartă, esclamă: vai! dacă am avea un metrou la Saint-Montron! nu-i aşa, fetiţo?

- Ei nu, zise Zazie, astea-s tîmpeniile care mă calcă pă nervi în primu rînd. De parc-ar putea egzista un metrou în sătucu nostru.

- O s-apară într-o zi, zise tipu. Cu progresu. O să fie metrou peste tot. O să fie chiar ultramişto. Metrou' şi helicopteru', ăsta-i viitoru transporturilor urbane. O să luăm metrou' ca să mergem la Marsilia ş-o să ne-ntoarcem cu helicopteru'.

- De ce nu invers? întrebă văduva Mouaque, a cărei pasiune în devenire nu-i obnubilase încă de tot cartezianismul înnăscut.

- De ce nu invers? zise tipu anaforic. Din cauza vitezei vîntului.

Se întoarse un pic pentru a aprecia efectele acestei mari viclenii, ceea ce-l ajută să izbească din faţă un autocar staţionînd pe banda a doua. Ajunseseră. Într-adevăr, Feodor Balanovici îşi făcu apariţia şi începu să debiteze discursul şablon:

- Ce moaş-ta? Nu ştii să conduci? Ei! da nici nu mă mir... un ţărănoi... În loc să-ncurci lumea pă străzile Parisului, mai bine ţi-ai vedea dă vacilemătiidăbou.

- Ia te uită, strigă Zazie, dar ăsta-i Feodor Balanovici. Nu l-ai văzut pă unchiu-meu?

- Să-l prindem pă unchi, zise văduva Mouaque, extrăgîndu-se din carlingă.

- Ei, da nu-i vorba numa de-atît, zise Feodor Balanovici. Ia uitaţi-vă, priviţi aici, mi-aţi stricat instrumentu muncii.

- Te-ai oprit pe banda a doua, zise sanctimontronezul, aşa ceva nu-i voie.

- Nu vă certaţi, zise Trouscaillon, coborînd la rîndul lui. Aranjez eu totul.

- Nu-i corect, zise Feodor Balanovici, erai cu el în maşină. O să ţii cu el.

- Atunci descurcați-vă, zise Trouscaillon care o şterse îngrijorat s-o regăsească pe văduva Mouaque, care dispăruse pe urmele mucoasei.

XI

Pe terasa cafenelei Deux Palais, Gabriel, sugîndu-şi a cincea grenadină, perora în fața unei adunări a cărei atenție părea cu atît mai mare cu cît componenții ei erau de o francofonie mai dispersată.

- De ce, zicea el, de ce n-am suporta viața, din moment ce ajunge o nimica toată să ne scăpăm de ea? un nimic o aduce, un nimic o animează, un nimic o minează, un nimic o duce. Fără asta, cine ar suporta loviturile sorții şi umilințele unei cariere frumoase, înşelătoriile băcanilor, prețurile măcelarilor, apa lăptarilor, enervarea părinților, mînia profesorilor, răcnetele plutonierilor, mîrşăvia bogătaşilor, gemetele disperaților, liniştea spațiilor infinite, mirosul de conopidă sau pasivitatea căluşeilor de bîlci, dacă n-am şti că infecta şi proliferanta conduită a unor celule infime (gest) sau traiectoria unui glonț, trasată de un anonim involuntar iresponsabil va veni pe neaşteptate să ne spulbere toate aceste griji în albastrul cerului. Io care vă vorbesc mi-am bătut capu foarte des cu problemele ăstea în timp ce îmbrăcat în tutu le arăt la nişte tipi de teapa voastră coapsele mele în mod natural destul de păroase, să recunosc, dar depilate cu profesionalism. Tre să adaug că dacă aveți chef, puteți asista la acest spectacol diseară.

- Hurra! strigară călătorii încrezători.

- Dar, i-auzi, unchiule, te pricepi tot mai mult la reclamă.

- A, ai apărut şi tu, zise Gabriel liniştit. Ei bine, vezi că mai sînt încă în viață şi chiar în plină prosperitate.

- Le-ai arătat Sainte-Chapelle?

- Am avut baftă, tocmai voiau să închidă, abia am apucat să trecem vreo sută de metri prin fața vitraliilor. De altfel, vitraliile-s aşa (gest). Sînt încîntați (gest) ăştia. Aşa-i my gretchen lady?

Turista aleasă aprobă din cap, încîntată.

- Hurra! strigară ceilalți.

- Prindeți-i pe ghidnapări, adăugă văduva Mouaque urmată îndeaproape de Trouscaillon.

Curcanul s-apropie de Gabriel şi, înclinîndu-se respectuos în fața lui, se informă de starea sănătății sale. Gabriel răspunse pe scurt că e bună. Celălalt îşi urmă atunci interogatoriul abordînd problema libertății. Gabriel îşi asigură interlocutorul de întinderea ei, pe care în plus o considera convenabilă. Desigur, nu nega faptul că de curînd avusese loc o lezare incontestabilă a drepturilor sale celor mai imprescriptibile în această privință, dar, pînă la urmă, adaptîndu-se la situație, o transformase în asemenea măsură încît răpitorii lui deveniseră sclavii lui şi va dispune curînd de liberul lor arbitru după bunul său plac. Adăugă în concluzie că nu-i place ca poliția să-şi bage nasu-n treburile lui şi cum oroarea pe care i-o inspiră astfel de uneltiri nu era departe de a-i face greață, îşi scoase din buzunar un pătrat de mătase de culoarea violetelor (care nu-s albe) dar îmbibat cu "Gură de Canal", parfum de la "Fior", şi-şi tamponă cu el năsoiul.

Trouscaillon, umplut de putoare, se scuză, îl salută pe Gabriel în poziție de drepți, egzecută un stînga-mprejur reglementar, se-ndepărtă, dispăru în mulțime însoțit de văduva Mouaque, care-l urmărea alergînd uşurel.

- Bine l-ai mai pus la punct, îi zice Zazie lui Gabriel făcîndu-şi loc lîngă el. Pentru mine, o înghețată de căpşuni cu ciocolată.

- Mi se pare c-am văzut deja mutra lui pe undeva, zice Gabriel.

- Acuma că l-ai trimis la plimbare pe curcan, zice Zazie, poate c-o să-mi răspunzi. Eşti hormosesual sau nu?

- Îți jur că nu.

Şi Gabriel întinse brațul scuipînd pe jos, ceea ce-i şocă un pic pe călători. Se pregătea să le esplice acest obicei al folclorului galic, cînd Zazie, luînd-o înaintea intențiilor lui didactice, îl întrebă de ce-l acuzase atunci tipu de asta.

- Iar începe, gemu Gabriel.

Călătorii, înțelegînd vag, începeau să considere că nu mai e deloc amuzant şi se consultară cu voce joasă şi în idiomurile lor native. Unii erau de părere s-o arunce pe fată în Sena, ceilalți s-o ambaleze într-o pătură şi s-o lase la bagaje în vreo gară, după ce-au îndopat-o cu vată, s-o insonorizeze. Dacă nimeni nu voia să sacrifice o cuvertură, era bună şi o valiză, îndesînd bine totul.

Neliniştit de conciliabule, Gabriel se hotărăşte să facă unele concesii.

- Ei bine, zice, îți esplic totul diseară. Chiar mai mult, o să vezi cu ochii tăi.

- Ce-o să văd?

- O să vezi. Îți promit.

Zazie ridică din umeri.

- De-atîtea promisiuni...

- Vrei să mai trag o flegmă pe jos?

- Ajunge. Îmi umpli de salivă înghețata.

- Atunci lasă-mă dracu-n pace. O să vezi, ți-am promis.

- Ce-o să vadă fetița? întrebă Feodor Balanovici care-şi rezolvase pînă la urmă tamponarea cu sanctimontronezul care, de altfel, îşi manifestase o puternică dorință de a dispărea din zonă.

Se instalează la rîndul lui alături de Gabriel şi călătorii îi făcură loc respectuos.

- O duc diseară la Muntele-de-Pietate, răspunse Gabriel (gest), şi şi pe ceilalți.

- O clipă, zise Feodor Balanovici, nu-i prevăzut în program. Tre să-i duc la culcare devreme, că au de plecat mîine dimineață la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta-i itinerarul lor.

- În orice caz, zise Gabriel, le place.

- Nu-şi dau ei seama ce-i aşteaptă, zise Feodor Balanovici.

- Va fi o amintire pentru ei, zise Gabriel.

- Şi pentru mine, zise Zazie care urma metodic experiențele privitoare la gusturile comparate ale căpşunilor şi ale ciocolății.

- Da, dar, zise Feodor Balanovici, cine o să plătească la Muntele-de-Pietate? N-or să mai marşeze pentru un supliment.

- Îi am eu la mînă, zise Gabriel.

- Apropo, îi zise Zazie, cred că iar îmi vine în minte întrebarea pe care voiam să ți-o pun.

- Ei bine, caută-ne după colț, zise Feodor Balanovici. Nu-i deranja pe bărbați de la discuție.

Impresionată, Zazie îşi ținu pliscul.

Fincă un chelnăr se petrecea prin fața lor, Feodor Balanovici îi spuse:

- Pentru mine, un suc de bere.

- La pahar sau la cutie? întrebă chelnăru.

- La cimitir, răspunse Feodor Balanovici, care îi făcu semn că-i tot aia.

- Chestia asta-i de milioane, riscă să spună Zazie. Nici măcar generalu Vermot n-ar fi găsit ceva aşa mişto.

Feodor Balanovici nu băgă-n seamă vorbele mucoasei.

- Deci aşa, îl întrebă pe Gabriel, crezi că le putem impune o taxă pe valoarea adăugată?

- Dacă-ți zic că-i am la mînă. Tre să profităm. Uite, de egzemplu, unde-i duci la masă?

- Vai! sînt bine-ngrijiți. Li s-a reținut la Tufişul de Argint. Dar e plătit direct de la agenție.

- Fii atent. Eu ştiu o braserie pe bulevardul Turbigo, unde o să coste de-o mie de ori mai ieftin. Tu te duci la patronul bombei de lux şi îl pui să-ți ramburseze ceva din ce-o să capete de la agenție, toate lumea are numai de cîştigat şi, pă deasupra, unde ți-i duc eu, se vor distra la nebunie. Fireşte, plătim asta cu suplimentul de li-l cerem pentru Muntele-de-Pietate. Iar pleaşca de ne plesni buzunarul o facem pe din două.

- Sînteți amîndoi nişte mici şmecheri, zise Zazie.

- Nici chiar aşa, zise Gabriel, eşti de-a dreptul răutăcioasă. Eu fac totul numai pentru plăcerea lor (gest).

- Numa lasta ne gîndim, zise Feodor Balanovici. Să plece c-o amintire de neuitat din urbasta formişto de-i spunumită Partistic. Ca să mai vină.

- Ei bine, totul e-n regulă, zise Gabriel. Aşteptînd mîncarea, vom esperimenta subsolul braseriei: cinşpe biliarde, douăj dă pimponguri. Unic la Paris.

- Asta da amintire pentru ei, zise Feodor Balanovici.

- Şi pentru mine, zise Zazie. Căci între timp o să mă duc la plimbare.

- Dar în nici un caz pe Sevasto, zise Gabriel înnebunit.

- Nu-ți fă griji, zise Feodor Balanovici, cred că ştie să se descurce.

- Nu scrie nicăieri că mă-sa mi-a dat-o-n grijă ca să bîntuie între Hală şi Castelul de Apă.

- O să fac doar cîțiva paşi prin fața braseriei tale, zise Zazie împăciuitoare.

- Un motiv în plus ca să se creadă că faci trotuaru, esclamă Gabriel înspăimîntat. Mai ales cu blugii tăi. Se găsesc amatori.

- Se găsesc amatori pentru orice, zise Feodor Balanovici ca un bărbat care cunoaşte viaţa.

- Nu-i drăguţ să-mi spui asta, zise Zazie alintîndu-se.

- Dacă se-apucă acum să-ţi facă ochi dulci, zise Gabriel, numai asta ne mai lipsea.

- De ce? întrebă Zazie. E un hormo?

- Vrei să zici un normal, corectă Feodor Balanovici. E tare de tot nepoţica, nu-i aşa, unchiule?

Şi îi trase una peste coapsă lui Gabriel care fremătă. Călătorii îi priveau plini de curiozitate.

- Cred că încep să se plictisească, zise Feodor Balanovici. Ar fi vremea să-i duci la biliardele tale, să-i distrezi un pic. Nevinovaţii de ei îşi închipuie că ăsta-i Parisu.

- Uiţi că le-am arătat Sainte-Chapelle, zise Gabriel mîndru.

- Fleţule, zise Feodor Balanovici, care cunoştea în profunzime limba franceză, fiind născut la Bois-Colombes. Tu i-ai dus să viziteze Tribunalul de Comerţ.

- Vrei să mă tragi în piept, zise Gabriel incredul. Eşti sigur?

- Noroc că nu-i aici Charles, zise Zazie. Totul ar fi mai complicat.

- Dacă aia nu era Sfînta-Chestie, zise Gabriel, în orice caz, era foarte mişto.

- Sfînta-Chestie??? Sfînta-Chestie??? întrebară, neliniştiţi, cei mai francofoni dintre călători.

- Sainte-Chapelle, zise Feodor Balanovici. O bijuterie a artei gotice.

- Aşa (gest), adăugă Gabriel.

Liniştiţi, călătorii zîmbiră.

- Ei? zise Gabriel. L-esplici?

Feodor Balanovici le transghidă povestea în mai multe idiomuri.

- Mda, zise Zazie cu un aer de cunoscător, e tare slavul ăsta.

Cu atît mai mult cu cît călătorii îşi manifestau acordul scoţîndu-şi banii cu entuziasm, mărturisind astfel şi prestigiul lui Gabriel şi amplitudinea cunoştinţelor lingvistice ale lui Feodor Balanovici.

- Tocmai asta era a doua mea întrebare, zise Zazie. Cînd te-am regăsit la picioarele turnului Eiffel, vorbeai limbile străineze la fel de bine ca el. Ce te-apucase? Şi de ce nu te mai apucă?

- Asta, zise Gabriel, nu pot să-ți esplic. Sînt chestii care se-ntîmplă nu se ştie cum. E vorba de geniu, ce mai.

Îşi termină paharul de grenadină.

- Ce vrei, aşa-s artiştii.

XII

Trouscaillon şi văduva Mouaque făcuseră deja o bucată de drum încetişor unul lîngă altul dar drept înainte şi în plus în linişte, cînd îşi dădură seama că umblau unul lîngă altul încetişor dar drept înainte şi în plus în linişte. Atunci se priviră şi zîmbiră: inimile lor îşi vorbiseră. Rămaseră faţă în faţă întrebîndu-se ce-ar putea să-şi spună şi în ce limbaj. Atunci văduva propuse să comemoreze pe loc această întîlnire cu o duşcă şi să intre în acest scop în sala cafenelei Velocipedul de pe bulevardul Sevastopol, unde cîțiva precupeți îşi umezeau deja tubul ingestiv înainte de a-şi căruța legumele. O masă de marmură le-ar oferi o banchetă de catifea şi şi-ar înmuia buzele în halbe aşteptînd ca ospătărița cu carnea lividă să se-ndepărteze pentru a lăsa în sfîrşit cuvintele de iubire să se ivească printre bulele sifonate ale berilor. La ora cînd se beau sucurile de fructe în culori tari şi tăriile în culori palide, ar sta pe respectiva banchetă de catifea schimbînd, o dată cu tulburarea mîinilor înlănțuite, vocabulele prolifice în comportări sexuate într-un viitor apropiat. Dar ia stai, îi răspunse Trouscaillon, nu pot chiar acum din cauză de-uniformă; dă-mi un pic de vreme să-mi schimb țoalele. Şi-i strecură o şustă pentru aperitiv la braseria Sferoidul, mai sus pe dreapta. Căci el stătea pe strada Rambuteau.

Văduva Mouaque, revenită la singurătate, suspină. Mă țin de nebunii, zise cu jumătate de voce pentru ea însăşi. Dar aceste cuvinte nu căzură deloc în gol şi nebăgate în seamă pe trotuar: picară în radarele uneia care numai surdă nu era. Destinate pentru uz intern, aceste patru cuvinte provocară totuşi răspunsul următor: parcă numai tu. Cu un semn de întrebare, căci răspunsul era percontativ.

- Şi tu eşti pe-aici, zise văduva Mouaque.

- Mă uitam adineauri la voi, eraţi haioşi amîndoi, curcanu şi cu tine.

- În ochii tăi, zise văduva Mouaque.

- "În ochii mei"? Cum "în ochii mei"?

- Haioşi, zise văduva Mouaque. În ochii altora, nu eram haioşi.

- Ăia de nu-s haioşi, zise Zazie, îi bag în mă-sa.

- Eşti singură?

- Dar cum, măi dragă, mă plimb.

- Nu-s ceasul şi cartierul potrivit să laşi o fetiţă să să plimbe singură. Ce-i cu unchi-tu?

- Se trambalează cu călătorii. I-a dus să joace biliard. Pînă atunci, eu iau nişte aer. Fincă pă mine biliardu mă calcă pă nervi. Da tre să mă-ntîlnesc iar cu ei pentru masă. După aia mergem să-l vedem cum dansează.

- Dansează? Cine?

- Unchiu.

- Dansează elefantu ăla?

- Şi-ncă în tutu, replică Zazie mîndră.

Văduva Mouaque rămase cu gura căscată.

Ajunseseră în dreptul unei băcănii în gras şi în bucăţi; de cealaltă parte a bulevardului pe sens unic, o farmacie la fel de angrosistă şi detaliată îşi răspîndea luminile verzi asupra unei mulţimi avide de muşeţel şi pateuri, de caramele şi vermifuge, de şvaiţăr şi ventuze, o mulţime pe care vecinătatea de aspirator a gărilor începea de altfel s-o rărească.

Văduva Mouaque suspină.

- Nu te deranjează dacă te însoţesc un pic?

- Vrei să-mi supraveghezi comportamentul?

- Nu, dar mi-ai ţine puţin companie.

- De asta nu-mi pasă. Prefer să fiu singură.

Din nou, văduva Mouaque suspină.

- Şi eu, care mă simt atît de singură... atît de singură... atît de singură...

- Curu singură, zise fata cu corecţia de limbaj care-i stătea în obicei.

- Dar fii înțelegătoare cu oamenii mari, zise femeia cu vocea înecată de apă. Vai! dacă ai ştii...

- Curcanu te-a adus în halu ăsta?

- Vai, iubirea... cînd o să afli şi tu...

- Îmi ziceam eu că pînă la urmă o să te apuci să-mi debitezi porcării. Dacă mai continui, chem un curcan... altul...

- Eşti crudă, zise văduva Mouaque cu amărăciune.

Zazie ridică din umeri.

- Biata de tine... Lasă, nu-s chiar aşa de dată dracului. O să-ți țin companie o vreme, ca să-ți revii. Am un suflet bun, ai?

Înainte ca Mouaque să fi avut timp să răspundă, Zazie adăugase:

- Totuşi... un curcan... Mie mi-ar fi greață.

- Te înțeleg. Dar ce vrei, aşa s-a nimerit. Poate că dacă unchi-tu n-ar fi fost ghidnapat...

- Ți-am mai spus că-i însurat. Şi mătuşă-mea e la ani lumină de mutra ta.

- Nu-ți mai face reclamă cu familia. Mie îmi ajunge Trouscaillonul meu. Îmi va ajunge, mai bine zis.

Zazie ridică din umeri.

- Astea-s poveşti nemuritoare, zise ea. N-ai vreun alt subiect de conversație?

- Nu, zise energic văduva Mouaque.

- Ei bine, zise nu mai puțin energic Zazie, atunci, te anunț că săptămîna milei s-a terminat. La revedere.

- Mersi oricum, fata mea, zise văduva Mouaque plină de indulgență.

Traversară amîndouă separat şoseaua şi se regăsiră în fața braseriei Sferoidul.

- Ia te uită, zise Zazie, tot aici eşti. Mă urmăreşti?

- Ba să nu te văd în fața ochilor, zise văduva.

- Ştii că eşti de milioane? Cu cinci minute în urmă, nu puteam scăpa de tine, acum vrei să fugi de mine. Iubirea te-a făcut aşa?

- Ce-ți trebuie? Îți spun adevărul, am întîlnire chiar aici cu Trouscaillonul meu.

De la subsol emana ditamai tevat. Ura, ura.

- Şi eu cu unchi-meu, zise Zazie. Îs toți aici. Jos. Îi auzi cum se agită în plină preistorie? Fincă, ți-am spus, eu şi biliardu...

Văduva Mouaque examina conținutul parterului.

- Nu-i aici şmecheru tău, zise Zazie.

- Nuncă, zise femeia. Nuncă.

- Sigur. Niciodată nu intră polițiştii în bistrouri. Îi interzis.

- De data asta, zise văduva cu finețe, o să rămîi blocată. S-a dus să se-mbrace civil.

- Ş-o să fii-n stare să-l recunoşti în halu ăla?

- Îl iubesc, zise văduva Mouaque.

- Pîn-atunci, zise Zazie hotărîtă, hai jos să bei un păhărel cu noi. Poate că-i la subsol de fapt. Poate c-a făcut-o espre.

- Să nu egzagerăm. E polițai, nu şpion.

- Ce ştii tu? Ți-a făcut confidențe? Deja?

- Am încredere, zise tipa nu mai puțin extatic decît enigmatic.

Zazie ridică iar din umeri.

- Haide... un păhărel o să-ți schimbe gîndurile.

- De ce nu, zise văduva care, uitîndu-se la ceas, tocmai constatase că mai are încă zece minute de aşteptat după detectipu ei.

Din capul scărilor, se observau bile mici alunecînd iute pe mese verzi şi altele mai uşoare, zebrînd ceața care se ridica din halbele de bere şi din bretelele umezi. Zazie şi văduva Mouaque văzură grupul compact de călători, agregat în jurul lui Gabriel care era pe cale să mediteze la un carambolaj de înaltă dificultate. După ce l-a reuşit, a fost aclamat în diverse idiomuri.

- Sînt mulțumiți, ai, zise Zazie foarte mîndră de unchiul ei.

Femeia, în sinea ei, păru că-i de acord.

- Ce tîmpiți pot să fie, adăugă Zazie cu tandrețe. Şi-ncă n-au văzut nimic. Cînd o s-apară Gabriel în tutu, ce mutre vor face.

Femeia catadicsi să zîmbească.

- Ce-i de fapt o mătuşă? o întrebă familiar Zazie, ca pe o veche prietenă. O pedală? o inversată? un pedeu? un hormosesual? Există nuanțe?

- Biata mea copilă, zise suspinînd văduva, care cîteodată regăsea resturi de moralitate pentru ceilalți, printre ruinele principiilor ei pulverizate de farmecele polițaiului.

Gabriel care tocmai ratase o lovitură combinată le observă atunci şi le făcu un mic salut cu mîna. Apoi îşi reluă cu calm locul în seria lui, neglijînd eşecul ultimului carambolaj.

- Urc înapoi, zise văduva hotărîtă.

- Spor la vrăjeli, zise Zazie care se duse să vadă biliardul mai de aproape.

Bila de lovit era în f 2, cealaltă bilă albă în g 3 şi cea roşie în h 4. Gabriel voia să încerce un *massé* şi în acest scop îşi ştergea cu creta vîrful tacului. Zise:

- Ciudat de lipicioasă, baba.

- E în amor nebun cu polițaiu care a vorbit cu tine cînd am venit la bistrou.

- Mi se fîlfîie. Pentru moment, lasă-mă să joc. Fără bancuri. Calm. Sînge rece.

În mijlocul admirației generale, îşi ridică tacul în aer, pentru a lovi apoi bila astfel încît ea să descrie un arc de parabolă. Lovitura, deviind de la corecta ei aplicare, a scrijelit masa cu o dungă ce reprezenta valoarea comercială trecută la tarif de patronii localului. Călătorii care, la mesele vecine, se străduiseră să producă un rezultat asemănător fără să reuşească, îşi manifestară admirația. Era vremea să plece la cină.

După ce făcuse chetă pentru a plăti cheltuielile şi a achita nota echitabil, Gabriel, recuperîndu-şi clienții, inclusiv pe jucătorii de pimpong, îi duse să halească la suprafață. Braseria de la parter păru să-i convină în acest scop şi se prăvăli pe o banchetă, înainte de-a o vedea pe văduva Mouaque şi pe Trouscaillon la o masă din fața lui. Îi făcură semne vioaie şi Gabriel abia îl recunoscu pe polițai în costumul de duminică, strîmbîndu-se alături de babă. Fără să dea ascultare decît intermitențelor inimii sale bune, Gabriel îi pofti din gesturi să se alăture la suita sa, ceea ce ei nu întîrziară să facă. Străinii se sufocau de entuziasm pentru atîta culoare locală, în timp ce ospătari acoperiți cu ştergare începeau să servească, pe lîngă halbe de bere bolnave de răceală, vărzică putacră, presărată cu cîrnăciori grețoşi, slăninuță mucegăită, şunculiță tăbăcită şi cartofiori încolțiți, propunînd astfel aprecierii nechibzuite a gusturilor bine dispuse fffina effflorescență a bucătăriei fffranciueze.

Zazie, gustînd mîncarea, declară pe şleau că-i căcat. Poliţaiu bine crescut de mă-sa portăreasa în solida tradiţie a tocăniţei de vită, baba în ce-o priveşte expertă în fripturi autentice, Gabriel însuşi deşi obişnuit cu mîncările dubioase, care se servesc prin cabarete, se grăbiră să-i sugereze fetei acea tăcere laşă care le permite birtaşilor să corupă gustul public pe planul politicii interne iar, pe planul politicii externe, să denatureze în ochii străinilor moştenirea magnifică pe care au primit-o bucătăriile Franţei din partea galilor, cărora li se datorează, de altfel, după cum ştie toată lumea, nădragii, dogăria şi arta nonfigurativă.

- Totuşi, n-o să mă-mpiedicaţi să spun, zice Zazie, că asta (gest) -i o scîrboşenie.

- Desigur, desigur, zice Gabriel, nu vreau să te forţez. Eu sînt înţelegător, nu-i aşa, doamnă?

- Uneori, zice văduva Mouaque. Uneori.

- Nu numai de aia, zice Trouscaillon, ci din cauza politeţii.

- Curu politeţe, zice Zazie.

- Pe dumneata, îi zice Gabriel poliţaiului, te rog să mă laşi s-o cresc pe fată cum ştiu. Eu port pentru ea orice responsabilitas. Aşa-i, Zazie?

- Să zicem, zice Zazie. În orice caz, nici o şansă ca eu să halesc gunoiu ăsta.

- Ce doreşte domşoara? se interesează ipocrit un ospătar vicios care adulmeca scandalul.

- Vreau alceva, zice Zazie.

- Vărzica noastră alsaciană nu e pe gustul domşoarei? întrebă ospătarul cel vicios.

Voia să facă ironii, tîmpitu.

- Nu, zise Gabriel cu forţă şi autoritate, nu-i place.

Ospătarul privi cîteva clipe formatul lui Gabriel, apoi în persoana lui Trouscaillon adulmecă poliţaiul. Atîtea atuuri reunite într-o singură mînă de o fetiţă îl incitară să-şi închidă gura vorbăreaţă. Se pregătea să facă o demonstraţie de sluj, cînd un administrator, şi mai dobitoc, se hotărî să intervină. Îşi începu imediat recitalul farmecelor.

- Cooom, cooom, grohăí el, străini care-şi permit să critice cratiţa? Rahatu mă-sii, mari tupegii s-au făcut janghinoşii d-anu ăsta. Poate s-or apuca să pretindă că se pricep la haleală, căcănarii.

Îi interpelă pe cîţiva dintre ei (gesturi).

- Ei, ia ziceți, chiar vă închipuiți că am dus atîtea războaie victorioase ca să veniți voi să ne scuipați în ciorbă? Credeți c-o să cultivăm cu sudoarea frunților noastre marele vin roşu şi apa-de-foc ca să veniți voi să le vorbiți de rău în favoarea jegurilor voastre de cocacola sau chianti? Gaşcă de gură-cască, pe cînd voi vă mai țineați de canibalism, sugînd măduva din oasele duşmanilor voştri ciopîrțiți, strămoşii noştri Cruciați îşi pregăteau deja friptura cu cartofi prăjiți chiar înainte ca Parmentier să fi descoperit cartoful, ca să nu mai vorbim de caltaboşu cu fasoleverde pe care neam de neamu vostru n-ați fost în stare să-l fabricați. Nu vă place? Nu? De parcă v-ați pricepe la ceva!

Îşi trase respirația, pentru a continua în aceşti termeni politicoşi:

- Poate că din cauza prețului faceți mutra asta? Şi totuşi noi avem umpreț foarte cinstit. Nu vă dați seama, gaşcă de zgîrie-brînză. Cu ce nu şi-ar plăti impozitele patronu, dacă nu s-ar baza pă toți dularii voştri, cu care ş-aşa nu ştiți ce să faceți.

- Mai bați mult cîmpii? întrebă Gabriel.

Administratorul trage un strigăt de mînie.

- Ăsta pretinde că vorbeşte franțuzeşte, începe el să urle.

Se-ntoarce spre ospătarul vicios şi-i comunică impresiile sale:

- Îl auzi pe muntele ăsta de căcat, care-şi permite să mi se adreseze în dialectul nostru. E chiar culmea...

- Totuşi, nu vorbeşte rău, zise ospătarul vicios care se temea să n-o încaseze.

- Trădătorule, zise administratorul exacerbat, buimăcit şi tremurînd.

- Ce mai aştepți să-i rupi gura? îl întrebă Zazie pe Gabriel.

- Şşt, făcu Gabriel.

- Răsuceşte-i părțile virile, zise văduva Mouaque, asta o să-l învețe buna-cuviință.

- Nu vreau să văd aşa ceva, zise Trouscaillon, care înverzi. În timp ce-l operezi, o să lipsesc atîta cît e nevoie. Tocmai tre să dau un telefon la Prefectură.

Ospătarul vicios, cu o lovitură de cot în burdihanul administratorului, a subliniat cuvintele clientului. S-a schimbat calimera.

- Vazică, începu administratorul, vazică ce doreşte domşoara?

- Şmecheria pe care mi-ați adus-o aici, zise Zazie, e pur şi simplu căcat.

- A fost o greşeală, zise administratorul, cu un zîmbet amabil, a fost o greşeală, era pentru masa de alături, pentru călători.

- Sînt împreună cu noi, zise Gabriel.

- Nu vă faceți griji, zise administratorul cu un aer complice, am eu la cine să-mi pasez vărzica. Ce doriți în locul ei, domşoară?

- O altă vărzică.

- O altă vărzică?

- Da, zise Zazie, o altă vărzică.

- Numa că, zise administratorul, ailaltă n-o să fie mai bună ca astalaltă. Vă zic pe față, ca să nu-ncepeți iar cu reclamațiile.

- Pîn la urmă, aveți ceva de mîncare în birtu ăsta?

- La dispoziția mneavoastă, zise administratorul. Vai, dacă n-ar fi impozitele (suspin).

- Miam, miam, zise un călător degustînd pînă-n fund farfuria lui de vărzică.

Cu un gest, arătă că mai vrea.

- Vedeți, zise administratorul triumfal.

Şi farfuria lui Zazie, pe care ospătarul vicios tocmai o luase, reapăru în fața bulimicului.

- Fincă vă văd cunoscători, continuă administratorul, vă sfătuiesc să luați specialitatea casei, un corned bif natural. Şi voi deschide conserva chiar aici, în fața mneavoastă.

- Greu mai înțelege şi ăsta, zise Zazie.

Umilit, celălalt se îndepărta. Gabriel, bun la suflet, pentru a-l consola, îl întrebă:

- Dar grenadina? Aveți grenadină bună?

XIII

Mado Picioruş se uită la telefon cum sună timp de trei secunde, apoi într-a patra începe să asculte ce se-ntîmplă la celălalt capăt. Cum coborî instrumentul din furcă, îl auzi îndată împrumutînd vocea lui Gabriel, care-i declara că trebuie să-i spună două vorbe menajerei lui.

- Şi fuga, adăugă el.

- Nu pot, zise Mado Picioruş, îs singură, domnu Turandot nu-i aici.

- Vorbeşti, zise Verdeață, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Auzi, proasto, zise vocea lui Gabriel, dacă nu-i nimeni pui lacătu, dacă e cineva îl dai afară. Ai priceput, tîmpito?

- Da, domnu Gabriel.

Şi închise. Nu era aşa de simplu. Avea într-adevăr un client. Ar fi putut să-l lase singur, de altfel, fincă era Charles şi Charles nu era tipu ăla să cotrobăie prin casa de bani, să scoată ceva mărunțiş. Un tip cinstit, Charles. Ca dovadă că venea să-i propună un conjungo.

Mado Picioruş abia începuse să mediteze la această problemă că telefonul începe iar să sune.

- Rahat, rage Charles, nu-i cu putință să stai liniştit în tevatura asta.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeață pe care îl enerva situația, atîta ştii să faci.

Mado Picioruş luă iar receptorul în mînă şi-l auzi propulsînd un anumit număr de adjective, toate mai neplăcute unul decît celălalt.

- Nu-nchide, nătăfleațo, n-o să ştii unde să mă suni. Şi bagă viteză, eşti singură sau mai e cineva?

- Îi Charles.

- Ce-aveți cu Charles, zise Charles cu noblețe.

- Vorbeşti, vorbeşti, atîta, zise Verdeață, ştii să faci.

- El răcneşte aşa? întrebă telefonul.

- Nu, îi Verdeață. Charles îmi vorbeşte de căsătorie.

- A! s-a hotărît, zice telefonul cu indiferență. Asta nu-l împiedică s-o cheme pă Marceline, dacă nu vrei tu să iei scările-n piept. O să facă asta pentru tine, Charlesul tău.

- Să-l întreb, zice Mado Picioruş.

(un timp)

- Cică nu vrea.

- De ce?

- E supărat pe matale.

- Tîmpitu. Zi-i să-şi mişte curu la capătu firului.

- Charles, strigă Mado Picioruş (gest).

Charles nu zice nimic (gest).

Mado se neliniştează (gest).

- Ei, vine? întreabă telefonul.

- Da, zice Mado Picioruş (gest).

Pînă la urmă Charles, dînd pe gît ce-avea în pahar, s-apropie încet de receptor apoi, smulgîndu-l din mîinile eventualei lui viitoare, proferă acest cuvînt cibernetic:

- Alllooo.

- Tu eşti, Charles?

- Hăăău.

- Atunci fugi şi cheam-o pă Marceline să vorbesc cu ea, îi hurjent.

- Nu primesc ordine de la nimeni.

- Hai, hai, nu-i vorba d-asta, uşcheala dacă-ți zic, îi hurjent.

- Iar eu îți zic că nu primesc ordine de la nimeni.

Şi închide.

Apoi se-ntoarce la tejghea, în spatele căreia Mado Picioruş părea că visează.

- Ei, zice Charles, ce zici? Îi da? îi nu?

- Îț repet, susură Mado Picioruş, îm spui astaşa, fără să mprevii, îi un şoc, nu mă gîndeam, îi nevoie dă meditație, domnu Charles.

- De parcă n-ai tot meditat deja.

- Vai! domnu Charles, cît eşti de scheleptic.

Soneria şmechestiei începu iar să telefuncționeze.

- Ei, da ce-are, ce-are.

- Dă-l dracu, zice Charles.

- Nu tre să fii aşa de dur, totuşi îi un preten.

- Mda, dar cu puştoaica pă deasupra n-ajungi la capăt.

- Nu te gîndi la fată. Lanii ei nui bună dă nimic.

Fincă suna în continuare, Charles se duse iar la capătul de fir al aparatului decroşat.

- Alo, urlă Gabriel.

- Hăăău, zise Charles.

- Hai, nu fă păprostu. DutecheamopăMarceline căncepi să mă calci pă nervi.

- Înțelege, zise Charles cu un ton superior, măderanjezi.

- Astai bună, mîrîi telefonul, sauzi şi să nu crezi. Te deranjez pă tine? da ce sula poți tu să faci aşa dă important?

Charles îşi puse energic mîna pe fonatorul aparatului şi întorcîndu-se către Mado, o întrebă:

- Îi da? îi nu?

- Îi da, răspunse Mado Picioruş, roşind.

- Pă bune?

- (gest).

Charles deblocă fonatorul şi-i comunică următoarea chestie lui Gabriel, prezent în continuare la celălalt capăt al firului.

- Păi uite, tre să-ți dau o veste.

- Mă doare-n cur. Du-te după...

- Marceline, ştiu.

Apoi zise cu viteză maximă:

- Mado Picioruş şi cu mine tocma ne-am logodit.

- Bună idee. De fapt m-am gîndit, n-are rost...

- Ai înțeles ce ți-am zis? Mado Picioruş şi cu mine ne luăm.

- Dacă-ți convine. Da, Marceline n-are rost să să deranjeze. Spune-i numa c-o duc pă fată la Muntele-de-Pietate să vadă spectacolul. Sînt nişte călători distinşi aici cu mine şi cîțiva amici, o trupă-ntreagă, ce mai. Aşa că număru meu, în seara asta, o să-l fac cu mare grijă. Măcar va profita şi Zazie, îi o adevărată baftă păntru ea. Zău, şi pormă chiar aşa, ce-ar fi să vii şi tu cu Mado Picioruş, asta da sărbătoare a logodnei voastre, nu, ce zici? Tre s-o udăm cu vreo tărie, eu plătesc, şi spectacolu pă deasupra. Şi pormă Turandot, poa să vină şi el, nătăflețu, şi Verdeață dacă credeți c-o să-l amuze, şi Gridoux, nu cumva să-l uitați pă Gridoux. Afurisitu dă Gridoux.

Cu asta, Gabriel închide.

Charles lasă receptorul să spînzure de capătul firului său şi întorcîndu-se către Mado Picioruş, s-apucă să enunțe ceva memorabil.

- Deci, zice el, gata? Batem palma?

- Şi-ncă cum, zice Madeleine.

- Ne luăm noi doi cu Madeleine, îi zice Charles lui Turandot care intra.

- Bună idee, zice Turandot. Dau eu de băut ca să sărbătorim. Da nu-mi convine s-o pierd pe Mado. Lucra bine.

- Da, dar eu o să rămîn, zise Madeleine. M-aş plictisi acasă, cît timp îi el cu taxiul.

- Asta aşa-i zise Charles. În fond, nu se va schimba nimic, numa că de cîte ori o să ne-o punem, o să fim în legalitate.

- Totdeauna ajungi să-ți faci o idee, zise Turandot. Ce beți?

- Mie num pasă, zise Charles.

- De data asta, eu o să te servesc, îi zise Turandot amabil lui Madeleine, dîndu-i o palmă peste fund, ceea ce nu obişnuia să facă decît în orele de serviciu şi şi atunci numai pentru a încălzi atmosfera.

- Charles ar putea să ia un fernet alb, zise Madeleine.

- Nu-i băubil, zise Charles.

- Dar ai dat pă gît un pahar la amiază, remarcă Turandot.

- Aşa-i. Atunci mie dă-mi un beaujolais.

Ciocnesc cu toții.

- Pentru futaiurile voastre legitime, zise Turandot.

- Mersi, răspunde Charles ştergîndu-se la gură cu şapca.

Adaugă şi că mai e ceva, tre să meargă s-o anunțe pă Marceline.

- Nu te obosi, dragul meu, zice Madeleine, mă duc eu.

- Da ce-o doare pă ea că te-nsori sau nu? zice Turandot. Poate aştepta pînă mîine să afle.

- Cu Marceline, zice Charles, îi altă chestie. Gabriel a oprit-o pă Zazie la el şi ne invită pă toți şi şi pă tine la un păhărel, ca să-l vedem cum îşi interpretează numărul. La un păhărel şi sper că la şi mai multe.

- Mde, zice Turandot, văd că nu ți-e scîrbă. O să te duci la o bombă de homalăi ca să-ți sărbătoreşti logodna? Mde, repet, văd că nu ți-e scîrbă.

- Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeață, atîta ştii să faci.

- Nu vă certați, zice Madeleine, eu mă duc s-o anunț pă doamna Marceline şi să mă-mbrac mişto, ca să-l onorez pe Gaby al nostru.

Dispare. Ajunsă la etajul doi, noua logodită sună la uşă. O uşă sunată într-un mod aşa de grațios nu poate face altceva decît să se deschidă. De aceea uşa respectivă se şi deschide.

- Bună, Mado Picioruş, zice blînd Marceline.

- Uf, asta-i, zice Madeleine reluîndu-şi respirația rămasă cam pe drumuri, printre spiralele scării.

- Intră să bei un pahar de grenadină, zice blînd Marceline întrerupînd-o.

- Da tre să mă-mbrac.

- Nu văd că eşti goală, zice blînd Marceline.

Madeleine roşeşte. Marceline zice blînd:

- Şi asta n-o să te-mpiedice de la un pahar de grenadină, aşa-i? Între femei...

- Totuşi.

- Pari foarte emoționată.

- Tocma m-am logodit. Aşa că-nțelegi.

- Nu eşti gravidă?

- Deocamdată nu.

- Atunci nu mă poți refuza c-un pahar de grenadină.

- Ştii să vorbeşti bine.

- Nu prea, zise blînd Marceline coborîndu-şi ochii. Hai, intră.

Madeleine mai şopteşte nişte politețuri confuze şi intră. Îi rugată să s-aşeze şi o face. Stăpîna casei merge să facă rost de două pahare, o carafă de pişoarcă şi un litru de grinadină. Toarnă acest ultim lichid cu precauție, din belşug pentru invitata ei, numai un deget pentru ea.

- Mă tem, zice ea blînd cu un zîmbet complice.

Apoi diluează băutura, pe care o sorb amîndouă cu mici strîmbături.

- Ei? întreabă blînd Marceline.

- Păi, zice Madeleine, domnu Gabriel a telefonat c-o duce pe fată la birtul lui să-i arate programu şi şi pe noi doi, Charles şi cu mine, ca să ne sărbătorim logodna.

- Fincă îi Charles?

- Mai bine el decît altul. E serios şi, pormă, ne şi cunoaştem.

Continuau să-şi zîmbească.

- Spune-mi, doamnă Marceline, zise Madeleine, oare ce ţoale să-mi pun?

- Păi, zise blînd Marceline, pentru logodnă e nevoie de un alb palid, cu o nuanţă de virginal argintat.

- Asta cu virginalul s-o lăsăm pe altă dată, zise Madeleine.

- Aşa-i obiceiul.

- Chiar şi la un birt de homalăi?

- N-are importanţă.

- Da dar da dar da dar, dacă eu n-am o rochie de un alb palid cu o nuanţă de virginal argintat sau pur şi simplu un taior cu două încăperi şi baie cu bluză şi portjartieră cu bucătărie, ei! ce-o să mă fac? Chiar aşa, hai spune-mi, ce-o să mă fac?

Marceline îşi coborî capul dînd semnele cele mai clare de gîndire.

- Atunci, zise ea blînd, atunci în cazu ăsta de ce nu ţi-ai pune vesta roşie şi fusta plisată verde şi galbenă cu care te-am văzut într-o zi de bal la paişpe iulie?

- Mi-ai remarcat-o?

- Desigur, zise blînd Marceline, ţi-am remarcat-o (linişte). Erai minunată.

- Eşti drăguţă, zise Madeleine. Deci aşa, te mai uiţi cîteodată la mine?

- Desigur, zise blînd Marceline.

- Fincă eu, zise Madeleine, fincă eu cred că eşti foarte frumoasă.

- Într-adevăr? întrebă Marceline cu blîndeţe.

- Asta da, răspunse Mado cu vehemenţă, asta chiar că da. Eşti foarte mişto. Mi-ar plăcea al naibii s-arăt ca tine. Eşti a naibii de bine făcută. Şi de-o eleganţă rară.

- Să nu exagerăm, zise blînd Marceline.

- Ba da ba da ba da, eşti foarte mişto. De ce nu te vedem mai des? (linişte). Am vrea să te vedem mai des. Eu (zîmbet) aş vrea să te văd mai des.

Marceline coborî ochii şi roşí blînd.

- Da, reluă Madeleine, de ce nu te vedem mai des pe tine care ai o sănătate de fier pe care îmi permit să ţi-o semnalez şi atît de frumoasă, pe deasupra, da, de ce?

- Nu am o fire prea gălăgioasă, răspunse blînd Marceline.

- Dar chiar şi-aşa, ai putea...

- Nu insista, draga mea, zise Marceline.

Cu asta, rămaseră tăcute, gînditoare, visătoare. Timpul nu curgea prea repede printre ele. Auzeau departe, pe străzi, cauciucurile dezumflîndu-se încet în noapte. Prin fereastra întredeschisă, vedeau luna strălucind pe tija unei antene de teve, fără să facă prea mare zgomot.

- Ar trebui totuşi să te duci să te-mbraci, zise blînd Marceline, dacă nu vrei să ratezi numărul lui Gabriel.

- Ar trebui, zise Madeleine. Deci îmi pun vesta verde cu fusta galbenă şi portocalie de la paişpe iulie?

- Sigur.

(un timp)

- Totuşi, e cam trist să te las singură, zice Madeleine.

- Ba nu, zice Marceline. Sînt obişnuită.

- Totuşi.

Se ridicară amîndouă dintr-o singură mişcare.

- Ei bine, dacă-i aşa, zise Madeleine, mă duc să mă-mbrac.

- Vei fi fermecătoare, zise Marceline apropiindu-se blînd.

Madeleine o priveşte în ochi.

Cineva bate la uşă.

- Vii odată? strigă Charles.

XIV

Rabla se umplu şi Charles demară. Turandot se aşează lîngă el, Madeleine în spate, între Gridoux şi Verdeață.

Madeleine se uită la papagal pentru a-i întreba apoi pe ceilalți:

- Credeți c-o să-l amuze spectacolul?

- Nu-ți bate capul, zise Turandot care dăduse la o parte geamul despărțitor, ca s-audă ce se vorbeşte pe la spatele lui, ştii bine că se amuză pe cont propriu, cînd are chef. Aşa că de ce nu şi privindu-l pe Gabriel?

- Animalele ăstea, declară Gridoux, nu se ştie niciodată la ce se gîndesc.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeață, atîta ştii să faci.

- Vedeți, zise Gridoux, pricep ele mai multe decît credem noi în general.

- Asta-i adevărat, aprobă Madeleine cu ardoare. E cît se poate de adevărat. De altfel, noi oare pricepem oriceofi din oriceofi?

- Ceofi din ceofi? întrebă Turandot.

- Din viață. Uneori ai zice că-i un vis.

- Astea-s chestii pe care le spui cînd te duci să te căsătoreşti.

Şi Turandot trage o palmă sonoră peste coapsa lui Charles cu riscul de-a da peste cap taxiul.

- Nu mă-nerva, zise Charles.

- Nu, zise Madeleine, nu-i asta, nu mă gîndeam doar la măritiş, mă gîndeam aşa.

- E singura posibilitate, zise Gridoux pe un ton de cunoscător.

- Singura posibilitate pentru ce?

- Pentru ceea ce-ai spus.

(linişte)

- Egzistența asta-i ca o colică, reluă Madeleine (suspin).

- Ba nu, zise Gridoux, ba nu.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeață, atîta ştii să faci.

- Totuşi, zise Gridoux, văd nu prea schimbă placa.

- Insinuezi cumva că-i tîmpit? strigă Turandot pe deasupra umărului.

Charles, pe care Verdeață nu-l interesase niciodată prea mult, se aplecă spre propetaru lui pentru a-i strecura cu juma de voce:

- Ia-ntreabă dacă mai vrea să să mărite.

- Pă cine să-ntreb? Pă Verdeață?

- Nu mai fă pă prostu.

- Nu mai poate omu să glumească, zise Turandot cu voce emolientă.

Şi strigă peste umăr:

- Mado Picioruş!

- Aicia-s, zise Madeleine.

- Charles întreabă dacă-l mai vrei de bărbat.

- Da, răspunse Madeleine cu voce fermă.

Turandot se întoarse spre Charles şi-l întrebă:

- O mai vrei pe Mado Picioruş de nevastă?

- Da, răspunse Charles cu voce fermă.

- Atunci, zise Turandot cu voce nu mai puțin fermă, vă declar uniți prin legătura căsătoriei.

- Amin, zise Gridoux.

- E o tîmpenie, zise Madeleine furioasă, i-un banc tîmpit.

- De ce? întrebă Turandot. Vrei sau nu? Ar trebui să ne-nțelegem.

- De banc ziceam că nu-i amuzant.

- Nu glumeam. De mult timp doresc să vă văd căsătoriți, pe voi doi cu Charles.

- Vezi-ți de curu tău, domle Turandot.

- Ea a avut ultimul cuvînt, zise Charles placid. Am ajuns. Toată lumea coboară. Mă duc să-mi las maşina şi mă-ntorc.

- Cu atît mai bine, zise Turandot, începea să-mi înțepenească gîtul. Nu te superi pe mine?

- Nu, zise Madeleine, eşti prea prost să se supere cineva pe tine.

Un amiral în mare ținută veni să deschidă portierele.

Esclamă.

- Vai mititica, făcu el observînd papagalul. Şi ea-i homo?

Verdeață bombăni:

- Vorbeşti, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Ei bine, zise amiralul, s-ar zice că s-a supărat.

Şi către noii veniți:

- Voi sînteți invitații Gabriellei? Se vede din avion.

- Bagă de seamă, bă inversatule, zise Turandot, nu fi obraznic.

- Şi ea vrea s-o vadă pe Gabriella?

Se uita la papagal cu aerul că are aerul că are inima cuprinsă de dezgust.

- Te deranjează? întrebă Turandot.

- Un pic, răspunse amiralul. Genul ăsta de animale mă complexează.

- Tre să te duci la un psittaco-analist, zise Gridoux.

- Am încercat deja să-mi analizez visele, răspunse amiralul, da-s nasoale. N-am reuşit nimic.

- Ce visezi? întrebă Gridoux.

- Doici.

- Ce scîrbos, zise Turandot care voia să facă băşcălie.

Charles găsise un loc să-şi parcheze rabla.

- Da ce, zise Charles, n-aţi intrat încă?

- Iată o fetiţă rea, zise amiralul.

- Nu-mi place să rîdă cineva de mine, zise taximetristul.

- Am reţinut, zise amiralul.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă...

- Faceţi tărăboi, zise Gabriel care a apărut. Intraţi odată. Nu vă temeţi. Clientela n-a sosit încă. Nu-s decît călătorii. Şi Zazie. Intraţi odată. Intraţi odată. Imediat o să vă distraţi teribil.

- De ce ne-ai spus să venim special în seara asta? întrebă Turandot.

- Tu care, continuă Gridoux, aruncai vălul pudic al ostracismului pe circumscripţia activităţii tale.

- Şi care, adăugă Madeleine, n-ai vrut niciodată pentru ca să te admirăţionăm în exerciţionarea artei tale.

- Da, zise Verdeaţă, nu înţelegem hic-ul acestui nunc şi nici quid-ul acestui quod.

Neglijînd intervenţia papagalului, Gabriel răspunse în felul următor interlocutorilor săi precedenţi:

- De ce? Mă-ntrebaţi de ce? A, ce ciudată întrebare, cînd nu ştii că cine ce cum să-ţi răspunzi ţie însuţi. De ce? Da, de ce? Mă-ntrebaţi de ce? O! lăsaţi-mă, în această clipă atît de plăcută, să evoc fuziunea existenţei şi a aproape deceului, care se produce în creuzetele ipotecii şi ale arvunelor. De ce de ce de ce, mă-ntrebaţi de ce? Ei bine, nu auziţi cum se înfioară gloxiniile de-a lungul epitalamilor?

- Cu noi vorbeşti? întrebă Charles care se ocupa adesea de cuvinte încrucişate.

- Nu, deloc, răspunse Gabriel. Dar, priviţi! Priviţi!

O perdea de catifea roşie se desfăcu magnific în două pe baza unei linii mediane, lăsînd să apară în faţa privirilor uimite ale vizitatorilor barul, mesele, scena şi ringul Muntelui-de-Pietate, cel mai celebru dintre toate birturile de homalăi din capitală, care nu

de-aşa ceva ducea lipsă, la orasta încă doar slab animat de prezența aberantă şi uşor anormală a discipolilor ghidului Gabriel în mijlocul cărora trona şi perora copilul Zazie.

- Faceți loc, nobili străini, le zise Gabriel.

Avînd toată încrederea în el, se urniră pentru a da voie noilor veniți să se insereze în mijlocul lor. După efectuarea amestecului, Verdeață a fost instalat la capătul unei mese. Îşi manifestă satisfacția împrăştiind semințe de floarea-soarelui cam peste tot în jurul lui.

Un scoțiană, simplu ospătar angajat al crîşmei, îl cîntări din priviri pe personaj şi-şi împărtăşi cu voce tare opiniile.

- Ăştia-s țăcăniți rău, declară el. Homalăi cu aripi încă n-am văzut.

- Băi fătălăule, zise Turandot. Te crezi grozav cu fust-aia scurtă?

- Lasă-l în pace, zise Gabriel, ăsta-i instrumentul lui de lucru. Cît despre Verdeață, adăugă el pentru scoțiană, eu l-am chemat, aşa că mai țineți fleanca şi păstrează-ți impresiile.

- Bine zis, adăugă Turandot privindu-l pe scoțiană cu un aer victorios. Şi deci, adăugă, ce luăm? Şampanie sau ce?

- Aici e obligatoriu, zise scoțiana. Doar dacă nu vreți uiski. Dacă ştiți ce-i aia.

- Pă mine măntreabă, esclamă Turandot, pă mine care-s din branşă!

- Io numa v-am spus, zise scoțiana periindu-şi fustița cu dosul mîinii.

- Bine, zise Gabriel, adă-ne tăria casei.

- Cîte sticle?

- Depinde de preț, zise Turandot.

- Dacă-ți zic că eu plătesc, zise Gabriel.

- Îți apăr interesele, zise Turandot.

- Mare zgîrcită mai eşti, remarcă scoțiana trăgîndu-i un bobîrnac cafegiului şi îndepărtîndu-se imediat. Aduc una babană.

- Ce babană? întrebă Zazie amestecîndu-se brusc în conversație.

- Vrea să spună douăşpe duzini de sticle, esplică Gabriel care are planuri mari.

Zazie binevoi să se ocupe atunci de noii veniți.

- Ei, omu cu taxiu, îi zise lui Charles, să pare că ne-nsurăm?

- Să pare, răspunse succint Charles.

- Pîn la urmă, ai găsit pă cineva pă gustul tău.

Zazie se aplecă să se uite la Madeleine.

- Ea e?

- Bună ziua, domnişoară, zise amabil Madeleine.

- Salut, zise Zazie.

Se-ntoarse lîngă văduva Mouaque s-o pună la curent.

- Ăia doi, zise arătînd cu degetul persoanele în cauză, să căsătoresc.

- Vai! ce emoționant, esclamă văduva Mouaque. Şi bietul meu Trouscaillon care poate că tocmai acum pățeşte ceva, în noaptea asta întunecoasă. În sfîrşit, (suspin), el şi-a ales meseria asta (linişte). Ar fi amuzant dacă aş deveni văduvă a doua oară, chiar înainte să mă fi măritat.

Izbucni într-un rîs scurt şi ascuțit.

- Cine-i proasta asta? îl întreabă Turandot pe Gabriel.

- Habar n-am. Deaz după masă se ține după noi c-un curcan pă care l-a cules pă drum.

- Care-i curcanu?

- S-a dus să facă o tură.

- Nu-mi place deloc compania asta, zise Charles.

- Da, zise Turandot. Nu-i sănătoasă.

- Nu vă bateți capu, zise Gabriel. Vă-ngrijorați degeaba. Uite, a venit pileala. Urra! Faceți-vă comozi, prieteni şi călători, şi tu, iubită nepoată, şi voi, dragi logodnici. Aşa-i! să nu-i uităm pe logodnici. Un toast! Un toast pentru logodnici!

Călătorii, înduioşați, cîntară în cor hepibărsdei tuiu şi cîteva scoțiene ospătari, emoționați, îşi striviră lacrima care le-ar fi stricat rimelul.

Apoi Gabriel lovi într-un pahar cu un tirbuşon şi obținînd îndată atenția generală, căci ăsta era prestigiul lui, se aşeză călare pe un scaun şi spuse:

- Ei, mieluşeilor şi voi, doamnele mele oițe, veți avea îndată o imagine de ansamblu a talentelor mele. De mult timp ştiți desigur, iar pentru unii dintre voi nu mai reprezintă un secret de puțină vreme, că am făcut din arta coregrafică țîța principală a mamelei cîştigurilor mele. Trebuie să trăieşti, nu? Şi din ce trăieşti? vă întreb. Din aerul vremii, fireşte - cel puțin parțial, aş zice eu, şi se şi moare din cauza lui - dar în mod

fundamental din esența-sta divină care-s biştarii. Acest produs melifluent, sapid şi poligen se evaporă cu cea mai mare uşurință, în schimb nu se dobîndeşte decît cu sudoarea frunții, cel puțin de către esploatații acestei lumi printre care mă situez eu şi între care primul se numără Adam pe care Elohim l-au tiranizat aşa cum ştie fiecare. Chiar dacă pitirea lui în Eden nu pare oneroasă pentru ei, în ochii şi după judecata ființelor umane actuale, l-au expediat în colonii să scormonească pămîntul ca să cultive grepfrut în timp ce le interziceau hipnotizatorilor s-o ajute pe consoartă în timpul naşterilor şi-i obligau pe ofidieni să le pună călcîiele pe cap. Palavre, fleacuri şi biblisme de trei parale. Oricum ar fi, eu mi-am uns încheieturile genunchilor cu pomenita sudoare a frunții şi în felul ăsta edenic şi adamic îmi cîştig pîinea. O să mă vedeți la treabă peste cîteva clipe, dar atenție! să nu vă fentați, că n-o să vă prezint un simplu sliptiz, ci artă! O artă cu a mare, băgați la cap! O artă cu patru litere, iar cuvintele cu patru litere sînt incontestabil superioare atît față de cuvintele cu trei litere care cară atîtea bădărănii prin curentul maiestuos al limbii franceze, cît şi față de cuvintele cu cinci care tot aşa se poartă. Ajuns la capătul discursului, nu-mi mai rămîne decît să vă împărtăşesc toate mulțumirile şi recunoştința mea pentru aplauzele nenumărate pe care le veți dedica întru onoarea şi gloria mea măreață. Mulțumesc! Mulțumesc dinainte! Încă o dată, mulțumesc!

Şi, ridicîndu-se dintr-o mişcare de o suplețe pe cît de unică, pe atît de neaşteptată, uriaşul execută cîteva sărituri de balet, agitîndu-şi mîinile prin spatele omoplaților, pentru a imita zborul fluturelui.

Acest scurt rezumat al talentului său a suscitat în rîndul călătorilor un entuziasm considerabil.

- Hai, frumoaso, strigară ei pentru a-l încuraja.

- Dă-i-nainte, urlă Turandot care nu mai băuse aşa o chestie grozavă.

- Vai, înflăcărata, zise un ospătar scoțiană.

În timp ce noi clienți soseau în cete, debarcați din autocarele cunoscute prin partea locului, Gabriel s-a-ntors brusc să se aşeze, cu un aer sinistru.

- Ce nu-i în regulă, domnu Gabriel? întrebă amabil Madeleine.

- Am trac.

- Sula şi căciula, zise Charles.

- Aşa am eu baftă, zise Zazie.

- Doar n-o să ne faci asta, zise Turandot.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeață, atîta ştii să faci.

- Bagă apropouri, animalu, zise un ospătar scoțiană.

- Nu te lăsa impresionat, Gaby, zise Turandot.

- Închipuie-ți că sîntem nişte oameni ca toți ceilalți, zise Zazie.

- Ca să-mi faci o plăcere, zise văduva Mouaque alintîndu-se.

- De tine, zise Gabriel, mă doare-n cur. Nu, prieteni, adăugă el pentru ceilalți, nu, nu-i numai asta (suspin) (linişte) dar mi-ar fi plăcut aşa de mult să mă fi putut admira şi Marceline.

Cineva anunța că spectacolul va începe cu o caromba dansată de martinicani foarte mişto.

XV

Marceline adormise într-un fotoliu. Ceva a trezit-o. Se uită clipind din ochi la ceas, nu trase din asta nici o concluzie specială şi, în sfîrşit, înțelese că cineva bătea la uşă, foarte discret.

Stinse imediat lumina şi nu făcu nici o mişcare. Nu putea fi Gabriel, căci la întoarcerea cu toți ceilalți vor face desigur un tărăboi de vor trezi tot cartierul. Nu era nici poliția, avînd în vedere că încă nu se luminase de ziuă. Cît despre ipoteza unui spărgător rîvnind la economiile lui Gabriel, îi venea să rîdă.

Se aşternu liniştea, apoi celălalt apăsă de cîteva ori pe clanță. Neobținînd nici un rezultat, începu să scormonească prin broască. Asta dură o vreme bună. E prea uşor, îşi zise Marceline. Uşa se deschise pînă la urmă.

Tipu nu intră imediat. Marceline respira atît de încet şi viclean că celălalt n-avea cum s-o audă.

În sfîrşit, făcu un pas. Pipăia căutînd comutatorul. Reuşi să-l găsească şi se făcu lumină în hol.

Marceline recunoscu de îndată silueta tipului: era aşa-zisul Pedro-surplus. Dar cînd aprinse lumina în camera unde era ea, Marceline crezu că s-a înşelat, căci personajul prezent nu purta nici mustăți, nici ochelari fumurii.

Îşi ținea bocancii în mînă şi zîmbea.

- Faci pe tine de frică, ai? întrebă el amabil.

- Nu prea, răspunse blînd Marceline.

Şi în timp ce, aşezîndu-se, îşi reîncălța bărcile în linişte, ea constată că nu se înşelase în prima ei identificare. Era chiar tipu pe care Gabriel îl zburase pe scară.

O dată încălțat, se uită iar zîmbind la Marceline.

- De data asta, zise el, aş accepta un pahar de grenadină.

- De ce "de data asta"? întrebă Marceline rotunjind ultimele cuvinte ale întrebării ei între ghilimele.

- Nu mă recunoşti?

Marceline ezită, apoi fu de acord (gest).

- Te întrebi ce caut pe-aici la ora asta?

- Eşti un fin psiholog, domle Pedro.

- Domle Pedro? De ce "domle Pedro"? întrebă tipu foarte intrigat, împodobindu-l pe domle Pedro cu cîteva ghilimele.

- Pentru că aşa te numeai azi dimineață, răspunse blînd Marceline.

- A, da? făcu tipu cu un aer dezinvolt. Uitasem.

(linişte)

- Ei bine? reluă el, nu mă-ntrebi ce caut pe-aici la ora asta?

- Nu, nu te întreb.

- Păcat, zise tipu, fincă ți-aş fi răspuns că am venit să accept paharul de grenadină.

Marceline îşi adresă în linişte cuvîntul ei înseşi pentru a-şi comunica următoarea cugetare:

- Are chef să-i spun că-i un pretext tîmpit, dar n-o să-i fac pe plac, asta nu.

Tipu se uită în jurul lui.

- E aici înăuntru (gest)?

Arătă bufetul în stil grețos.

Cum Marceline nu răspunde, el ridică din umeri, se ridică, deschide, scoate sticla şi două pahare.

- Bei şi tu un pic? propune.

- Mi-ar alunga somnul, răspunde blînd Marceline.

Tipu nu insistă. Bea.

- Chiar că-i scîrbos, remarcă el întîmplător.

Marceline nu comentează nimic.

- Încă nu s-au întors? întreabă tipu numai ca să zică ceva.

- Vezi bine. Altfel ai fi deja pe la parter.

- Gabriella, face tipul visător (un timp). Mişto (un timp). Chiar că-i mişto.

Îşi termină paharul.

- Uah, murmură el.

Se aşterne o nouă linişte între ei.

Pînă la urmă, tipu se hotărăşte.

- Iată, zice el, trebuie să-ți pun vreo cîteva întrebări.

- N-ai decît, zice blînd Marceline, dar n-o să-ți răspund.

- Trebuie, zice tipu. Sînt inspectorul Bertin Poirée.

Marceline pufneşte în rîs.

- Iată legitimația mea, zice tipu jignit.

Şi, de departe, i-o arată lui Marceline.

- E falsă, zice Marceline. Se vede din avion. Şi pe urmă, dacă ai fi un adevărat inspector, ai şti că nu aşa se face o anchetă. Nici măcar nu te-ai obosit să citeşti un roman polițist, unul francez desigur, de unde ai fi avut de învățat. Ai multe de plătit: intrare prin efracție, violare de domiciliu...

- Şi poate violare de altceva.

- Poftim? întrebă blînd Marceline.

- Păi iată, zise tipu, sînt mort-copt după tine. Îndată ce te-am văzut, mi-am spus: n-aş mai putea trăi pe pămînt dacă nu pun gheara pă ea într-o zi, şi apoi am adăugat: cu cît mai repede, cu atît mai bine. Eu nu pot să aştept. Sînt un nerăbdător: aşa-i firea mea. Şi-atunci mi-am spus: diseară o s-am baftă căci ea, divina - adică tu - va fi singurică în cuibul ei, fincă restu casei inclusiv tîmpitu de Turandot vor merge la Muntele-de-Pietate să admire țopăielile Gabriellei. Gabriella! (linişte). Mişto (linişte). Chiar că-i mişto.

- Da de unde ştii toate astea?

- Pentru că sînt inspectorul Bertin Poirée.

- E clar c-o zgudui puternic, zise Marceline schimbînd brusc vocabularul. Recunoaşte că eşti un curcan fals.

- Crezi că un curcan - cum zici tu - nu se poate îndrăgosti?

- Tu eşti prea prost.

- Sînt şi curcani nu foarte deştepți.

- Da tu bați toate recordurile.

- Deci ăsta-i tot efectul pe care ți-l face declarația mea? Declarația mea de dragoste?

- Doar nu-ți închipui c-o să trec pe orizontală aşa: la cerere.

- Cred sincer că farmecul meu personal nu te va lăsa indiferentă, pînă la urmă.

- Nici vorbă de aşa ceva!

- Vei vedea. Un pic de conversație, şi puterea mea de seducție va acționa.

- Şi dacă nu acționează?

- Atunci sar pe tine. Scurt pe doi.

- Ei bine, haide. Încearcă.

- Nu, am timp. Doar în ultimă instanță voi recurge la acest mijloc pe care conştiința mea nu-l aprobă în întregime, trebuie s-o spun.

- Ar trebui să te grăbeşti. Gabriel o să se întoarcă nu peste mult timp.

- Vai, nu. În noaptea asta, spectacolul durează pînă la şase dimineața.

- Biata Zazie, zise blînd Marceline, va fi foarte obosită, ea care trebuie să ia trenul înapoi la şase şaizeci.

- Mi se fîlfîie de Zazie. Puştoaicele mă scîrbesc, sînt acrişoare, puah. În timp ce o tipă aşa bună ca tine... r-aşalnaibii.

- Totuşi, azi dimineață te țineai după ea, biata fetiță.

- Nu s-ar zice. Eu v-am adus-o înapoi. Şi apoi îmi începeam doar ziua. Dar cînd te-am văzut pe tine...

Musafirul serii o privi pe Marceline construindu-şi un aer de adîncă melancolie, apoi înşfăcă energic sticla de grenadină, pentru a umple cu această băutură un pahar al cărui conținut îl înghiți, punînd la loc pe masă partea incomestibilă, cum se procedează cu osul din cotlet sau cu spinarea de peşte.

- Puuaahh, făcu el înghiţind băutura pe care şi-o alesese el însuşi şi pe care o tratase în modul expeditiv care e folosit pentru votcă.

Îşi şterse buzele cleioase cu dosul mîinii (stîngi) şi, cu asta, începu şedinţa de farmec anunţată.

- Eu, zise el, am gusturi schimbătoare. Mucoasa aia de ţărăncuţă nu mă interesa, în ciuda poveştilor ei criminale. Mă refer la azi dimineaţă. Dar, în timpul zilei, unde nu dau peste una importantă, din prima-ncercare. Baroana Mouaque. Văduvă. M-am băgat pe sub pielea ei. În cinci minute, i-am dat toată viaţa peste cap. Tre să zic că pe-atunci eram înţolit cu cea mai frumoasă ţinută de agent de circulaţie. Ador asta. Mă amuz cu uniforma asta cum nici nu-ţi poţi închipui. Cea mai mare bucurie pentru mine e să fluier după un taxiu şi să urc în el. Gîndacu de la volan nici nu se prinde. Şi-l pun să mă ducă pîn-acasă. Gîndacu-i pă spate dă uimire (linişte). Poate mă crezi cam snob?

- Fiecare cu gusturile lui.

- Tot nu-ţi sucesc minţile?

- Nu.

Bertin Poirée tuşi uşurel de două-trei ori, apoi reluă în felul următor:

- Tre să-ţi povestesc cum am întîlnit-o pă vădană.

- Mă doare-n cur, zise blînd Marceline.

- În orice caz, am pus mîna pă ea la Muntele-de-Pietate. Pă mine evoluţiile Gabriellei (Gabriella!) îţi dai seama că mă lasă rece. Pe cînd tu... tu mă faci să ejaculez.

- Vai: domle Pedro-surplus, nu ţi-e ruşine?

- Ruşine... ruşine... uşor de spus. Dar să-mi răcesc gura de pomană e frumos? (un timp) Şi p-ormă, nu-mi mai spune Pedro-surplus. Mă enervează. Îi o persoană pă care mi-am inventat-o pă loc, aşa, de dragul Gabriellei (Gabriella!), dar nu-s obişnuit cu ea, n-am folosit-o niciodată. Însă am altele, care-mi convin perfect.

- Ca Bertin Poirée?

- De egzemplu. Sau aia pe care o împrumut cînd mi-o îmbrac în agent de poliţie. (linişte)

Păru neliniştit.

- Mi-o îmbrac, repetă el cu durere. O fi corect aşa: mi-o îmbrac? Mă car, da, dar: mi-o îmbrac? Ce crezi, frumoasa mea?

- Ei bine, cară-te.

- Nici n-am de gînd. Deci, cînd mi-o îmbrac...

- Deghizez...

- Ba nu! deloc!! nu-i o deghizare!!! cine ți-a zis că nu-s cu adevărat curcan?

Marceline ridică din umeri.

- Ei bine, îmbracă-te.

- Îmbracă-ți-o, frumoasa mea. Se zice: îmbracă-ți-o.

Marceline se-ndoí de rîs.

- Îmbracă-ți-o! îmbracă-ți-o! Eşti un zero barat. Se zice: îmbracă-te.

- N-o să cred asta niciodată.

Părea jignit.

- Uită-te în dicționar.

- Un dicționar? dar n-am la mine un dicționar. Nici măcar acasă. Doar nu-ți închipui că am timp să citesc. Cu atîtea ocupații.

- Îi unu p-acolo (gest).

- I-auzi, zise el impresionat. Înseamnă că în plus mai eşti şi intelectuală.

Dar nu se clintea.

- Vrei să ți-l caut eu? întrebă blînd Marceline.

- Nu, mi-o car eu.

Cu o mutră neîncrezătoare, se duse să ia cartea de pe etajeră, străduindu-se să n-o piardă din vedere pe Marceline. Apoi, întorcîndu-se cu cărțoiul, se apucă să-l consulte bîjbîind şi se adînci complet în această muncă.

- Ia să vedem... imbaba... imberie şi margarona... imbros... imhotep, medic din Egipt... nu-i aici.

- Înainte de paginile roz trebuie să te uiți.

- Şi-n paginile roz ce-i? nişte porcărele, pun pariu... ştiam eu bine, uite că-i în latină... "iş bin besser als mein ruf, ignoti nulla cupido, impavidi progrediamur", nici aici nu-i.

- Ți-am zis: înainte de paginile roz.

- Un căcat, prea-i complicat p-aici... A! în sfîrşit, cuvinte de-ale noastre, de le ştie toată lumea... îmbolbojí... îmboldorí... îmbolnăví... năvesc... îmbondorí... gata! Aicia-i!

Şi-ncă în vîrful paginii. Îmbrăcá. Are ş-un accent înclinat. Da: îmbrăcá. Eu mă îmbrac, tu te îmbraci... tu te îmbraci... chiar c-aşa-i... tu te îmbraci... mişto... zău că-i mişto... Ce chestie... Dar dezbrăcá?... să ne uităm la dezbrăcá... ia să vedem... dezbiná... dezbobiná... dezbrăcá... Uite-l. Dezbrăcá ve te se conj ca îmbrăcá. Deci se zice dezbracă-te. Ei bine, urlă el brusc, ei bine, frumoasa mea, dezbracă-te! Şi rapid! Goală! goală!

Iar ochii lui erau injectaţi de sînge. Cu atît mai mult, de altfel, cu cît Marceline se eclipsase total şi la fel de brusc.

Ţinîndu-se de perete la coborîş, cu o valiză în mînă, ea se deplasa de-a lungul zidului cu cea mai mare uşurinţă şi nu mai avea decît un mic salt de trei metri şi ceva pentru a-şi sfîrşi itinerarul.

Dispăru la colţul străzii.

XVI

Trouscaillon îşi îmbrăcase iar uniforma de poliţai. În piaţa mică din apropierea Muntelui-de-Pietate, aştepta, melancolios, închiderea birtului. Se uita gînditor (pare-se) la un grup de vagabonzi, care dormeau pe grilajul unei guri de metrou, bucurîndu-se de boarea mediteraneană care ieşea din groapă şi pe care greva n-a reuşit s-o răcorească. Astfel medită cîteva clipe la fragilitatea lucrurilor omeneşti şi la proiectele şoarecilor care nu se împlinesc mai mult decît ale antropoizilor, apoi începu să invidieze - doar pentru cîteva clipe, să nu egzagerăm - soarta acestor nenorociţi, or fi nenorociţi, dar sînt lipsiţi de povara servituţilor sociale şi a convenţiilor mondene. Trouscaillon suspină.

Un oftat mai rău îi răspunse ca ecou, ceea ce tulbură visul trouscaillonesc. Cinei cinei cinei, îşi spuse visul trouscaillonesc îmbrăcînd la rîndul lui uniforma de poliţai şi, făcînd un tur de orizont prin întuneric cu un ochi minuţios, descoperi originea intervenţiei sonore în persoana unui kutărikă stînd tăcut p-o bancă. Trouscaillon se apropie de el nu fără a-şi fi luat obişnuitele măsuri de prevedere. Vagabonzii continuau să doarmă, fincă auziseră multe la viaţa lor.

Individul pretindea că-i aţipit, ceea ce nu-l linişti pe Trouscaillon, dar nici nu-l împiedică să i se adreseze în felul următor:

- Ce faci p-aici? La o oră aşa de tîrzie?

- Ce-ți pasă? răspunse numitul X.

Trouscaillon îşi pusese de altfel aceeaşi întrebare în timp ce vorbea. Da, de ce i-o fi păsînd? Din cauza meseriei, a meseriei de acoperire, dar, de cînd o pierduse pe Marceline, ar fi avut tendința să-şi moaie scoarța comportamentului în sperma refulărilor sale. Luptînd împotriva acestei funeste înclinații, continuă astfel conversația:

- Da, zise el, îmi pasă.

- Atunci, zise omul, în cazul ăsta, e altceva.

- Deci îmi dai voie să-mi formulez iar propoziția interogativă pe care acum cîteva clipe o enunță în fața ta?

- Enunțai, zise întunecatul.

- Enunțaşi, zise Trouscaillon.

- Enunțai fără şî.

- Enunțai, zise în sfîrşit Trouscaillon. Vai! gramatica nu e punctul meu forte. Asta mi-a jucat şi cîteva renghiuri. Să lăsăm. Deci?

- Deci ce?

- Întrebarea mea.

- Păi, zise celălalt, am uitat-o. De-atîta timp.

- Atunci tre s-o iau de la capăt?

- Aşa s-ar zice.

- Ce oboseală.

Trouscaillon îşi înghiți un suspin, temîndu-se de o reacție din partea interlocutorului său.

- Haide, îi zise acesta cordial, fă un mic efort.

Trouscaillon făcu un efort baban:

- Numele prenumele data naşterii locul naşterii numărul de înmatriculare la asigurările sociale numărul de cont în bancă libretul de la casa de economii chitanța de chirie chitanța de apă chitanța de gaz chitanța de lumină abonamentul săptămînal de metrou abonamentul săptămînal de autobuz legitimația prospectul de frigider legătura de chei cartelele de masă specimenul de semnătură permisul de trecere bula papală şi tutti frutti ieşi pe interval urgent şi fără vorbă cu toată documentația. Şi-ncă nu zic nimic de

maşină actele de proprietate ochiul de pisică paşaportul internațional şi tutti quanti fincă ăstelalte nu cred că le ai la îndemînă.

- Domle agent, vezi autocarul (gest) de colo?

- Da.

- Eu îl conduc.

- Ah.

- Păi, ia vezi, nu eşti prea grozav. Tot nu m-ai recunoscut?

Trouscaillon, un pic mai liniştit, se duse să se aşeze lîngă el.

- Îmi dai voie? întrebă.

- Sigur.

- Chit că nu-i foarte regulamentar.

(linişte)

- Îi drept, reluă Trouscaillon, cît priveşte regulamentul, am sărit peste cal astăzi.

- Probleme?

- Probelele.

(linişte)

Trouscaillon adăugă:

- Din cauza femeilor.

(linişte)

Trouscaillon continuă:

- ... tare-mi vine să mă spovedesc... spovedania... mă rog, povesteala, ce mai... aş avea şi eu multe de trăncănit...

(linişte)

- Sigur, zise Feodor Balanovici.

Un țînțar a zburat prin conul de lumină al unui felinar. Voia să se încălzească puțin înainte de a înțepa alte piei. A reuşit. Trupul lui calcinat a căzut încet pe asfaltul galben.

- Atunci dă-i drumul, zise Feodor Balanovici, dacă nu, povestesc eu.

- Nu, nu, zise Trouscaillon, să mai vorbim un pic despre mine.

După ce s-a scărpinat în bostanul flocos cu o unghie rapace şi nemiloasă, pronunță nişte cuvinte cărora reuşi să le dea o tentă de imparțialitate şi chiar de noblețe. Iată aceste cuvinte:

- N-o să-ți spun nimic despre copilăria mea şi nici despre tinerețea mea. Despre educația mea să nu mai vorbim, nu am aşa ceva, şi nu mă voi referi la instruirea mea, căci e prea puțină. La acest din urmă punct, eu cam atît am avut de spus. Ajung deci acum la serviciul militar asupra căruia nu voi insista. Sînt celibatar din cea mai fragedă copilărie, viața m-a făcut ceea ce sînt.

Se întrerupse ca să mai viseze un pic.

- Bine, continuă, zise Feodor Balanovici. Dacă nu, încep eu.

- Hotărît lucru, zise Trouscaillon, ceva nu e-n regulă... şi asta numai din cauza femeii pe care o întîlni azi dimineață.

- Pe care o întîlnii.

- Pe care o întîlnişi.

- Pe care o întîlnii fără şî.

- Pe care o întîlnii.

- Baba care se ține după Gabriel?

- A, nu. Nu aia. De altfel, aia m-a decepționat. M-a lăsat să-mi văd de treburile mele, şi ce treburi, fără să facă nici un fel de nazuri pentru a mă opri lîngă ea, tot ce voia era s-o vadă dansînd pe Gabriella. Gabriella... mişto... chiar că-i mişto.

- Ăsta-i cuvîntul, zise Feodor Balanovici. Nimic nu se poate compara cu numărul lui Gabriel, în zona Parisului, şi te asigur că mă cam pricep la bai-naiturile din oraş.

- Eşti băftos, zise Trouscaillon distrat.

- Dar am văzut aşa de des numărul lui Gabriel că acum m-am săturat, e cazul să-ți spun. Şi apoi, nu-l reînnoieşte. Artiştii, ce vrei, de multe ori fac aşa. Cînd au dat de o şmecherie, o esploatează pîn la capăt. Tre să recunoaştem că toți facem cam aşa, fiecare în felul lui.

- Eu nu, zise Trouscaillon simplu. Eu îmi schimb şmecheriile în mod constant.

- Fincă n-ai găsit-o încă p-aia bună. Asta-i: încă te mai cauți. Dar îndată ce vei obține un rezultat apreciabil, o să te ții de el. Fincă pînă-n prezent ai obținut doar rezultate nu prea grozave. E destul să te uiți la tine: ai un aer jalnic.

- Chiar şi-n uniformă?

- Asta nu te-ajută cu nimic.

Copleşit, Trouscaillon tăcu.

- Şi, reluă Feodor Balanovici, ce sens are?

- N-am idee. O aştept pe doamna Mouaque.

- Ei bine, eu îi aştept pur şi simplu pe tîmpiții mei ca să-i duc înapoi la hanul lor, căci trebuie să plece în zori la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta-i itinerarul lor.

- Sînt băftoşi, şopti Trouscaillon discret.

Feodor Balanovici ridică din umeri şi nu catadicsi să comenteze cuvintele astea.

Atunci se auziră cîteva strigăte: se închidea Muntele-de-Pietate.

- Cam tîrziu, zice Feodor Balanovici.

Se scoală şi se îndreaptă spre autocarul lui. Pleacă aşa, fără vreo formulă de politețe.

Trouscaillon se scoală şi el. Ezită. Vagabonzii dorm. Țîntarul a murit.

Feodor Balanovici claxonează de cîteva ori ca să-şi adune mieluşeii. Aceştia se felicită pentru buna, pentru excelenta seară pe care au petrecut-o şi turuie de zor pe păsăreşte, vrînd să transmită acest mesaj în limba autohtonă. Şi-au luat adio. Elementele feminine vor să-l pupe pe Gabriel, cele masculine nu îndrăznesc.

- Mai lăsați gălăgia, zice amiralul.

Călătorii urcă încet încet în autobuz. Feodor Balanovici trage un căscat.

În colivia lui, ținută în mînă de Turandot, Verdeață a adormit. Zazie rezistă curajos: nu-l va imita pe Verdeață. Charles s-a dus să-şi aducă maşina.

- Ei, ştrengarule, zise văduva Mouaque văzîndu-l pe Trouscaillon, te-ai distrat bine?

- Nu prea, nu prea, zise Trouscaillon.

- Noi ne-am distrat teribil. Domnu îi mişto de tot.

- Mersi, zice Gabriel. Totuşi, nu uitați arta. Nu-i numai distracția, mai e şi arta.

- Nu s-arată prea repede ăsta cu maşina, zice Turandot.

- S-a distrat bine? întreabă amiralul uitîndu-se la pasărea cu ciocul sub aripă.

- Va rămîne cu o mulțime de amintiri, zice Turandot.

Ultimii călători şi-au ocupat locurile. Vor trimite vederi (gesturi).

- Oho! strigă Gabriel, adios amigos, cin cin, pe curînd...

Iar autocarul se îndepărtează ducîndu-i pe străinii încîntați. În aceeaşi zi, în zori, vor pleca la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta-i itinerarul lor.

Taxiul lui Charles se opreşte la marginea trotuarului.

- Sîntem prea mulți, remarcă Zazie.

- N-are nici o importanță, zice Gabriel, acum mergem să halim o supă de ceapă.

- Mersi, zice Charles. Eu plec.

Aşa, scurt.

- Ei, Mado, vii?

Madeleine urcă şi se aşează lîngă viitorul ei.

- La revedere la toată lumea, strigă prin portieră, şi mersi pentru buna... mersi pentru ecs...

Dar nu se mai aude restul. Taxiul e deja departe.

- Dacă am fi în America, zise Gabriel, le-am fi aruncat orez în cap.

- Ai văzut asta în filmele vechi, zise Zazie. Acuma la sfîrşit se căsătoresc tot mai rar. Mie îmi place cînd crapă toți.

- Eu prefer orezul, zise văduva Mouaque.

- Nu ți-a cerut nimeni părerea, zise Zazie.

- Domnişoară, zise Trouscaillon, ar trebui să fii mai politicoasă cu o persoană în vîrstă.

- Ce drăguț e cînd îmi ia apărarea, zise văduva Mouaque.

- La drum, zise Gabriel. Vă duc la Nictalopii. Acolo io-s ăl mai cunoscut.

Văduva Mouaque şi Trouscaillon urmează grupul.

- Ai văzut? îi zise Zazie lui Gabriel, baba şi curcanul iar sapă urma la turmă.

- Nu-i putem împiedica, zise Gabriel. Sînt liberi.

- Nu poți să-i sperii? Nu mai vreau să-i văd.

- Trebuie să dovedeşti mai multă înțelegere omenească în viață.

- Un curcan, zise văduva Mouaque care auzise totul, e totuşi un om.

- Dau şi eu o duşcă, zise Trouscaillon timid.

- Asta, zise Gabriel, în nici un caz. În seara asta eu fac cinste.

- Doar una mică, zise Trouscaillon cu voce imploratoare. Vin muscat, de egzemplu. Ceva cît să-mi pot permite.

- Lasă că te lefteresti, zise Gabriel, cu mine-i altă chestie.

- De altfel, zise Turandot, n-o să ne plăteşti absolut nimic. Uiți că eşti curcan. Io, că lucrez în branşă, n-aş servi niciodată p-un curcan care aduce cu el o trupă la băute.

- Nu prea le aveți, zise Gridoux. Nu-l recunoaşteți? Îi satirul de azi dimineață.

Gabriel se aplecă să-l examineze mai atent. Toată lumea, chiar şi Zazie care era foarte mirată şi jignită în acelaşi timp, aşteptă rezultatul inspecției. Trouscaillon, mai ales, păstra o linişte prudentă.

- Ce-ai făcut cu mustățile? îl întrebă Gabriel cu voce paşnică şi înfricoşătoare totodată.

- Să nu-i faceți nimic rău, zise văduva Mouaque.

Cu o mînă, Gabriel îl înhață pe Trouscaillon de reverul vestonului şi-l duse sub lumina unui felinar pentru a-şi completa studiile.

- Da, zise el. Şi mustățile?

- Le-am lăsat acasă, zise Trouscaillon.

- Şi-n plus, e adevărat că eşti curcan?

- Nu, nu, strigă Trouscaillon. E o deghizare... doar ca să mă amuz... ca să vă amuz... îi ca şi tutu-ul tău... îi doar o fasoleală...

- Mie-mi place fasolea bătută, zise Gridoux inspirat.

- Să nu-i faceți nimic, zise văduva Mouaque.

- Trebe să ne dea esplicații, zise Turandot, depăşindu-şi neliniştea.

- Vorbeşti, vorbeşti... zise încet Verdeață şi adormi la loc.

Zazie tăcea chitic. Depăşită de evenimente, ruptă de oboseală, încerca să găsească o atitudine adecvată şi pentru situație, şi pentru demnitatea ei personală, dar nicicum nu reuşea.

Ridicîndu-l pe Trouscaillon de-a lungul felinarului, Gabriel se uită iar la el în linişte, îl puse delicat înapoi pe picioare şi i se adresă în felul următor:

- Şi de ce ne urmăreşti tot timpul?

- Nu pe voi vă urmăreşte, zise văduva Mouaque, pe mine.

- Aşa-i, zise Trouscaillon. Poate nu ştiți... dar cînd eşti lulea după o fişneață...

- Ce vrei (vai! ce drăguț) să insinuezi (mi-a zis) pe seama mea (că-s fîşneață), spuseră, în sincron, Gabriel (şi văduva Mouaque), unul cu furie, (alta cu fervoare).

- Sărmană prostuță, continuă Gabriel întorcîndu-se către femeie, nu-ți povesteşte el tot ce face.

- Încă n-am avut timp, zise Trouscaillon.

- E un satir scîrbos, zise Gabriel. Azi dimineață, a urmărit-o pe fetiță pînă acasă la ea. Infamul.

- Ai făcut tu asta? întrebă văduva Mouaque răvăşită.

- Încă nu te cunoşteam, zise Trouscaillon.

- Mărturiseşte! urlă văduva Mouaque.

- A mărturisit! urlară Turandot şi Gridoux.

- A! mărturiseşti! zise Gabriel cu voce tare.

- Iertare! strigă Trouscaillon, iertare!

- Porcule! răcni văduva Mouaque.

Aceste exclamații vociferante făcură să apară din întuneric doi bicicleți.

- Scandal nocturn, urlară cei doi bicicleți, tărăboi sub clar de lună, gălăgie somnivoră, chef cu răcnete, ei, asta chiar că-i chiar că, urlau cei doi bicicleți.

Gabriel, discret, lăsă din mînă reverele vestonului lui Trouscaillon.

- O clipă, strigă Trouscaillon, dînd dovadă de foarte mare curaj, o clipă, nu v-ați uitat la mine? Adspicați uniforma. Io mi-s curcan, priviți-mi penele.

Şi îşi agita penelerina.

- Tu de unde ai apărut, zise biciclețaiul calificat pentru a purta un dialog. Nu te-am văzut niciodată prin zonă.

- Se poate, răspunse Trouscaillon animat de o îndrăzneală pe care un scriitor bun n-ar putea s-o califice altfel decît nesăbuită. Se poate, şi totuşi, curcan sînt, curcan rămîn.

- Dar ăştialalți, zise biciclețaiul cu un aer răutăcios, ăştialalți (gesturi) toți-s curcani?

- Nici chiar aşa. Dar sînt blînzi ca isopul.

- Nu arată a uşă de biserică, zise biciclețaiul care vorbea.

Celălalt se mulțumea să facă mutre. Teribil.

- Totuşi, eu mi-am făcut prima împărtăşanie, replică Trouscaillon.

- O! iată o afirmație care nu prea miroase a curcan, strigă bicicleţaiul care vorbea. Se vede că citeşti fiţuicile alea revoltate, care vor să convingă de alianța dintre popime şi poliţime. Dar, să ştiţi (şi li se adresează tuturor) pe poliţişti îi doare de popi uite-aici (gest).

Această mimică a fost primită cu rezervă, în afară de Turandot, care zîmbi slugarnic. Gabriel ridică în mod clar din umeri.

- Tu, îi zise bicicleţaiul care vorbea. Tu, tu puţi (un timp). A măghiran.

- A măghiran, strigă Gabriel cu milă. Asta-i "Gură de Canal", de la "Fior".

- O! zise bicicleţaiul neîncrezător. Ia să vedem.

Se apropie pentru a mirosi haina lui Gabriel.

- Măi să fie! zise apoi convins. Ia uită-te şi tu, adăugă el către colegul său.

Celălalt începu şi el să miroasă haina lui Gabriel.

Clătină din cap.

- Dar, zise cel care ştia să vorbească, n-o să mă las impresionat. Pute a măghiran.

- Mă-ntreb la ce s-or fi pricepînd tîmpiţii ăştia, zise Zazie căscînd.

- Hopa, zise bicicleţaiul care ştia să vorbească, ai auzit şi tu, subordonatule? Puştoaica frizează că-njură.

- Ba nu-i o frizură, zise Zazie moale, îi un permanent.

Şi pentru că Gabriel şi Gridoux se prăpădeau de rîs, adăugă pentru uzul şi plăcerea lor.

- Chestia asta am găsit-o tot în Memoriile generalului Vermot.

- Ei, nici chiar aşa, zise bicicleţaiul. Uite o mucoasă care ne ia la mişto ca şi ălălalt cu măghiranul lui.

- Nu-i adevărat, zise Gabriel. Vă repet: "Gură de Canal", de la "Fior".

Văduva Mouaque se apropie să miroasă şi ea.

- Are dreptate, le zise ea celor doi bicicleţai.

- Nu ţi-a cerut nimeni părerea, zise cel care nu ştia să vorbească.

- Asta aşa-i, mormăí Zazie. I-am zis şi eu mai-nainte.

- Băgaţi de seamă şi fiţi politicoşi cu doamna, zise Trouscaillon.

- Tu, zise bicicleţaiul care ştia să vorbească, ai face mai bine să stai în banca ta.

- Băgați de seamă, repetă Trouscaillon cu un curaj care o emoționă pe văduva Mouaque.

- Mai bine te-ai duce la culcare, că-i tîrziu.

- Vai, vai, zise Zazie.

- Ia arată-ne actele tale, îi zise lui Trouscaillon bicicleţaiul care ştia să vorbească.

- Cine-a mai văzut aşa ceva, zise văduva Mouaque.

- Tu, babo, ciocu mic, zise bicicleţaiul care nu ştia să vorbească.

- Vai, vai! zise Zazie.

- Fiți politicoşi cu doamna, zise Trouscaillon care devenea îndrăzneț.

- Încă o vorbă de necurcan, zise bicicleţaiul care ştia să vorbească. Actele, urlă el, şi urgent.

- Ce distracție grozavă, zise Zazie.

- Ei, totuşi e prea mult, zise Trouscaillon. Acum îmi cereți mie actele, iar ăstorlalți (gest) nu le cereți nimic.

- Asta, zise Gabriel, nu-i prea frumos.

- Ce scîrbos, zise Gridoux.

Dar bicicleţaii nu se răzgîndeau cu una, cu două.

- Actele, urla cel care ştia să vorbească.

- Actele, urla cel care nu ştia.

- Scandal nocturn, supraurlară în clip-aia alți gabori completați de o dubă. Tărăboi sub clar de lună, gălăgie somnivoră, chef cu răcnete, ei, asta chiar că-i chiar că...

Cu un fler perfect, îi mirosiră pe vinovați şi fără să ezite îi îmbarcară pe Trouscaillon şi pe cei doi bicicleţai. Totul dispăru într-o clipă.

- Există totuşi o dreptate pe lumea asta, zise Gabriel.

Văduva Mouaque se smiorcăia.

- Nu tre să plîngi, îi zise Gabriel. Era uns cu toate alifiile, tipu tău. Şi pormă tot ne era acru de cît s-a ținut după noi. Hai să mînci şi tu o supă de ceapă. Supa de ceapă care vindecă şi consolează.

XVII

O lacrimă căzu pe un cruton fierbinte şi se evaporă.

- Haide, haide, îi zise Gabriel văduvei Moacă, revino-ți în fire. Ai pierdut unul, o să găseşti alți zece. Nasoală cum eşti, n-o să-ți fie greu să-ți agăți iar vreun şmecher.

Ea suspină, nesigură. Crutonul alunecă în lingură şi văduva şi-l proiectează, aburind, în esofag. O arde.

- Cheamă pompierii, îi spune Gabriel.

Şi îi umple iar paharul. Fiecare înghițitură mouaquiană e astfel udată cu vin sec.

Zazie a urmat exemplul lui Verdeață cu soileala. Gridoux şi Turandot se căznesc în linişte să radă tot din farfurie.

- Grozavă, bă, le zice Gabriel, supa asta de ceapă. De parcă tu (gest) ai băgat în ea nişte branțuri de pantofi şi tu (gest) ai turnat peste ele apa de pe vase. Dar aşa-mi place mie: fără farafastîcuri, natural. Puritate, ce mai.

Ceilalți aprobă, dar fără comentarii.

- Ei bine, Zazie, nu-ți mănînci supa?

- Las-o să doarmă, zice văduva Mouaque cu voce jalnică. Lăsați-o să viseze.

Zazie deschide un ochi.

- Ia te uită, zice ea, tot p-aicia-i cîrtița asta hodoroagă.

- Tre să-ți fie milă de nenorociți, zice Gabriel.

- Eşti foarte bun, zice văduva Mouaque. Nu eşti ca ea (gest). Copiii, se ştie foarte bine: sînt lipsiți de inimă.

Îşi goli paharul şi-i făcu semn lui Gabriel că doreşte din tot sufletul să i-l umple iar.

- Cîte prostii poate să debiteze, zise Zazie încet.

- Mde, zise Gabriel. Ce contează? Nu-i aşa, rîşniță bătrînă? adăugă el către principala interesată.

- Vai, tu eşti bun, zise ea. Nu eşti ca ea. Copiii, se ştie foarte bine. Sînt lipsiți de inimă.

- Ne mai bate mult la cap? îl întrebă Turandot pe Gabriel, profitînd de o deglutiție reuşită.

- Şi tu eşti prea aspru, zise Gabriel. E totuşi necăjită, moara asta stricată.

- Mersi, zise văduva Mouaque cu efuziune.

- N-ai pentru ce, zise Gabriel. Şi, ca să revenim la supa de ceapă, trebe să recunoaşteţi că-i o invenţie cu totul remarcabilă.

- Asta de-aici, întrebă Gridoux care, ajuns la capătul consumaţiei, răzuia energic fundul farfuriei, pentru a scoate un ce profit din şvaiţărul lipit de faianţă, asta în particular sau supa de ceapă în general?

- În general, răspunse Gabriel hotărît. Eu vorbesc totdeauna numai în general. Nu mă ţin de jumătăţi de măsură.

- Ai dreptate, zise Turandot care de asemenea îşi terminase lăturile, să nu căutăm nod în papură. Egzemplu: vinul e pe ducă, baba uscă tot.

- Înseamnă că nu-i rău, zise văduva Mouaque zîmbind fericită. Şi eu vorbesc în general, cînd vreau.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, tresărind în somn dintr-un motiv necunoscut tuturor şi lui însuşi, atîta ştii să faci.

- Nu mai vreau, zise Zazie împingînd la o parte porţia ei.

- Stai puţin, zise Gabriel, trăgînd brusc farfuria în faţa lui, termin eu asta. Şi să vină două sticle de vin muscat şi o grenadină, adăugă spre un chelnăr care circula prin preajmă. Dar el (gest), am uitat de el. Poate c-ar cronţăni ceva?

- Hei, Verdeaţă, zise Turandot, ţi-e foame?

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atîta ştii să faci.

- Asta, zise Gridoux, înseamnă că da.

- N-o să mă-nveţi tu ce vrea să spună, zise Turandot de sus.

- Nu mi-aş permite, zise Gridoux.

- Şi totuşi aşa a făcut, zise văduva Mouaque.

- Nu mai puneţi paie pe foc, zise Gabriel.

- Înţelegi, îi zise Turandot lui Gridoux, eu înţeleg ce înţelegi tu la fel de bine ca tine. Nu-s mai tîmpit ca altul.

- Dacă înţelegi cît mine, zise Gridoux, înseamnă că nu eşti aşa de tîmpit cum pari.

- Şi de părut, zise văduva Mouaque, pare.

- Hoaşca-i băgăreaţă rău, zise Turandot. Mă împroaşcă de insulte.

- Iată ce-nseamnă să n-ai prestigiu, zise Gridoux. Orice pîrlit te scuipă în plină mutră. Cu mine n-ar îndrăzni.

- Toți oamenii sînt tîmpiți, zise văduva Mouaque cu o bruscă energie. Inclusiv tu, adăugă ea pentru Gridoux.

Căpătă imediat o palmă zdravănă.

O dădu înapoi la fel de repede.

Dar Gridoux avea încă una rezervată, care răsună pe chipul Moacei.

- Mnezeiimăsii, urlă Turandot.

Şi începu să țopăie printre mese, încercînd vag s-o imite pe Gabriella în numărul din *Moartea lebedei*.

Zazie, din nou, dormea. Verdeață, fără îndoială din dorință de răzbunare, încerca să proiecteze în afara coliviei un excrement proaspăt.

Între timp, scatoalcele umblau de zor între Gridoux şi văduva Mouaque, iar Gabriel se strîmba de rîs, văzîndu-l pe Turandot cum încearcă să-şi onduleze piciorul.

Dar lucrurile nu erau pe placul ospătarilor de la Nictalopii. Doi dintre ei, specializați în acest gen de munci, îl înhățară brusc pe Turandot fiecare de-o mînă şi încadrîndu-l vioi nu le fu greu să-l ducă afară pentru a-l proiecta pe asfaltul şoselei, întrerupînd astfel plimbarea cîtorva taxiuri libere şi mahmure în aerul cenuşiu şi împrospătat al primilor zori de ziuă.

- Nici chiar aşa, zise Gabriel. Chiar aşa: nu!

Se ridică şi, înhățîndu-i pe cei doi ospătari care se întorceau mulțumiți spre ocupațiile lor menajere, le buşi bostanele unul de altul cu atîta forță şi îndemînare că cei doi fanfaroni se prăbuşiră seceraţi.

- Bravo! strigară în cor Gridoux şi văduva Mouaque care, de comun acord, şi-au întrerupt schimbul de corespondență.

Un al treilea ospătar, care se pricepea în materie de scandaluri, a vrut să obțină o victorie fulger. Luînd în mînă un sifon, îşi propunea să-l pună în vibrație la contactul cu căpățîna lui Gabriel. Dar Gridoux prevăzuse contraofensiva. Un alt sifon, nu mai puțin compact, care şi-a luat avînt cu ajutorul lui, a ajuns cu bine la destinația traiectoriei sale, provocînd unele pagube pe căpşorul şmecherului.

- Mnezeiimăsii! urlă Turandot care, recăpătîndu-şi echilibrul pe şosea cu prețul opririi cîtorva maşini nocturne deosebit de matinoase, pătrundea iar în birt, manifestîndu-şi o mîndră dorință de luptă.

De-acum, armate întregi de ospătari apăreau din toate părțile. Niciodată naifi crezut căs atîția. Ieşeau de prin bucătării, beciuri, birouri, budă. Masa lor strînsă îl absorbi pe Gridoux, apoi pe Turandot aventurat printre ei. Dar nu reuşeau să-l reducă pe Gabriel aşa de uşor. Ca şi coleopterul atacat de o coloană mirmidonă, ca şi boul asaltat de o armată hirudinară, Gabriel se scutura, se răsucea, se zbătea, proiectînd în diferite direcții proiectile umane care se grăbeau să rupă mesele şi scaunele sau să se facă sul printre picioarele clienților.

Zgomotul acestei controverse sfîrşi prin a o trezi pe Zazie. Văzîndu-şi unchiul căzut pradă haitei chelnereşti, urlă: curaj, unchiule! şi punînd mîna pe o carafă, o aruncă la nimereală în mulțime. Iată cît de mare e spiritul milităros printre fiicele Franței. Urmînd acest exemplu, văduva Mouaque împrăştie cu scrumiere în jurul ei. Iată cît de mult îi ajută spiritul de imitație pe cei mai puțin dotați. Atunci se auzi o zarvă considerabilă: Gabriel tocmai se prăbuşise printre vase, trăgînd după el între resturi şapte ospătari dezlănțuiți, cinci clienți care luaseră parte şi un epileptic.

Sculîndu-se dintr-o singură mişcare, Zazie şi văduva Mouaque se apropiară de magma umană, care se agita printre bucăți de lemne şi faianță. Cîteva lovituri de sifon bine aplicate eliminară din competiție cîteva persoane cu căpățîna fragilă. Mulțumită acestui lucru, Gabriel putu să se ridice, sfîşiind ca să zicem aşa perdeaua formată de adversarii săi, totodată dezvăluind prezența stîlcită a lui Gridoux şi Turandot, întinşi pe jos. Cîteva jeturi sifonate îndreptate spre bostanul lor de către elementul feminin şi brancardier îi repuseră în situație. Din acea clipă, soarta luptei era pecetluită.

În vreme ce clienții osteniți sau indiferenți se uşcheau pe scurtătură, încăpățînații şi ospătarii, cu răsuflarea tăiată, se dezumflau sub pumnul sever al lui Gabriel, palma uluitoare a lui Gridoux, piciorul virulent al lui Turandot. După ce erau bătuți pînă se făceau covrig, Zazie şi Mouaque îi ştergeau de pe suprafața Nictalopilor şi-i tîrau pe trotuar, unde nişte trecători amatori, de buni la suflet ce erau, îi puneau grămadă. Singurul care nu lua parte la hecatombă era Verdeață, care fusese rău atins de la începutul păruielii de un fragment de supieră. Zăcînd pe fundul coliviei, murmura gemînd: ce seară minunată, ce seară minunată; traumatizat, schimbase placa.

Chiar şi fără ajutorul lui, victoria a fost curînd totală.

După eliminarea ultimului antagonist, Gabriel îşi frecă mîinile mulțumit şi zise:

- Acum aş da pe gît o cafea cu lapte.

- Bună idee, zise Turandot care trecu în spatele tejghelei, în timp ce ceilalți patru îşi sprijineau coatele pe ea.

- Dar Verdeață?

Turandot plecă în căutarea animalului, pe care-l găsi tot bombănind. Îl scoase din colivie şi începu să-l mîngîie numindu-l găinuşa lui verde. Verdeață înseninat îi răspunse:

- Vorbeşti, vorbeşti, atîta ştii să faci.

- Asta chiar că-i adevărat, zise Gabriel. Ce-i cu cafeaua?

Liniştit, Turandot închise papagalul la loc în colivie şi se apropie de maşini. Încercă să le pornească dar, necunoscînd acel model, începu prin a-şi opări o mînă.

- Auauau, zise el foarte simplu.

- Mare bleg mai eşti, zise Gridoux.

- Sărăcuțul de el, zise văduva Mouaque.

- Căcat, zise Turandot.

- Cafeaua, pentru mine, zise Gabriel: cu mult lapte.

- Şi pentru mine, zise Zazie: cu pieliță deasupra.

- Aaaaaaahh, răspunse Turandot, care tocmai îşi expediase un jet de aburi în plină mutră.

- Mai bine am pune pe cineva de-al casei, zise Gabriel placid.

- Aşa-i, zise Gridoux, mă duc să caut pe vreunul.

Se duse să aleagă din grămadă pe cel mai nepocit în bătaie. Pe care-l remorcă.

- Ai fost cel mai tare din parcare, îi zise Zazie lui Gabriel. Hormosesuali ca tine cred că nu găseşti cu una, cu două.

- Şi cum doreşte domşoara cafeaua cu lapte? întrebă ospătarul care-şi băgase mințile-n cap.

- Cu pieliță, zise Zazie.

- De ce insişti să mă califici de hormosesual? întrebă Gabriel calm. Acum, după ce m-ai văzut la Muntele-de-Pietate, cred c-ai o idee fixă.

- Hormosesual sau nu, zise Zazie, în orice caz ai fost într-adevăr de milioane.

- Ce vrei, zise Gabriel, nu-mi plăceau manierele lor (gest).

- Vai, domnu, zise ospătarul desemnat, ne pare foarte rău, să ştiți.

- Asta pentru că mă jigniseră, zise Gabriel.

- Aici, domnu, zise ospătarul, n-aveți dreptate.

- Ba da, zise Gabriel.

- Nu-ți bate capul, îi zise Gridoux, totdeauna te jigneşte cîte cineva.

- Bine gîndit, zise Turandot.

- Şi acum, îl întrebă Gridoux pe Gabriel, ce-ai de gînd?

- Păi, să-mi beau cafeaua.

- Şi pormă?

- Să trec p-acasă şi s-o duc pă fată la gară.

- Te-ai uitat afară?

- Nu.

- Ei bine, du-te să vezi.

Gabriel se duse.

- Evident, zise el, întorcîndu-se.

Două divizii blindate de paznici de noapte şi un escadron de spahii jurasieni tocmai luaseră poziție în jurul pieții Pigalle.

XVIII

- Poate c-ar trebui s-o sun pă Marceline, zise Gabriel.

Ceilalți continuară să-şi bea cafeaua în linişte.

- Se-ngroaşă gluma, zise ospătarul cu juma de voce.

- Nu ți-a cerut nimeni părerea, replică văduva Mouaque.

- O să te duc înapoi de unde te-am luat, zise Gridoux.

- Gata, gata, zise ospătarul, acuma nu mai e de glumit.

Gabriel se întorcea.

- Ciudat, zise. Nu răspunde.

A vrut să-şi bea cafeaua.

- Rahat, adăugă, e rece.

O puse la loc pe tejghea, scîrbit.

Gridoux se duse să se uite.

- Se apropie, anunță el.

Părăsind tejgheaua, ceilalți se grupară în jurul lui, în afară de ospătarul care se camuflă pe jos în caserie.

- Nu par foarte mulțumiți, remarcă Gabriel.

- Nu-i prea mişto, murmură Zazie.

- Sper că Verdeață n-o să aibă necazuri, zise Turandot. El n-a făcut nimic.

- Dar eu, zise văduva Mouaque. Eu ce-am făcut?

- O să te-ntîlneşti cu Trouscaillon al tău, zise Gridoux ridicînd din umeri.

- Dar el e! strigă ea.

Păşind peste grămada de resturi, care formau un fel de baricadă în fața intrării de la Nictalopii, văduva Mouaque manifestă intenția de a se năpusti către atacatorii care înaintau încet şi precis. Un mănunchi de gloanțe de mitralieră opri brusc această tentativă. Văduva Mouaque, ținîndu-şi măruntaiele în mîini, se prăbuşi.

- Ce prostie, murmură. Eu care aveam rentă.

Şi moare.

- Se strică treaba, remarcă Turandot. Numai să n-o pățească şi Verdeață.

Zazie leşinase.

- Ar trebui să aibă grijă, zise Gabriel furios. Sînt copii p-aici.

- O să le poți spune observațiile tale, zise Gridoux. Iată-i.

Indivizii, înarmați pînă-n dinți, se găseau acum pur şi simplu de cealaltă parte a geamurilor, apărare cu atît mai slabă cu cît cele mai multe se făcuseră praf în lupta precedentă. Indivizii, înarmați pînă-n dinți, se opriră în linie, în mijlocul trotuarului. Un personaj, cu umbrela agățată pe braț, se desprinse din grup şi, păşind peste cadavrul văduvei Mouaque, pătrunse în birt.

- Ia te uită, făcură în cor Gabriel, Turandot, Gridoux şi Verdeață.

Zazie era tot leşinată.

- Da, zise omul cu umbrelă (nouă), eu sînt, Harun al-Raşid. Eu sînt eu, cel pe care l-ați cunoscut şi uneori nu l-ați recunoscut. Prinț al acestei lumi şi al mai multor teritorii învecinate, îmi place să mă plimb pe domeniul meu sub diferite aspecte, luînd aparențele incertitudinii şi ale greşelii care, de altminteri, îmi aparțin. Poliţai agramat şi defalcat, vagabond noctangiu, nehotărît urmăritor de văduve şi orfane, aceste imagini fugitive îmi

permit să-mi asum fără teamă riscurile minore ale ridicolului, ale cuvintelor umflate şi ale efuziunii sentimentale (gest nobil, în direcţia răposatei văduve Mouaque). Abia îndepărtat din conştiinţele voastre uşuratice, reapăream triumfător şi chiar fără nici o modestie. Priviţi! (Nou gest mai puţin nobil, dar înglobînd de această dată ansamblul situaţiei.)

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atîta...

- Iată cineva care-mi pare numai bun de friptură, zise Trouscaillon, pardon: Harun al-Raşid.

- Niciodată! strigă Turandot strîngînd colivia la inimă. Mai bine moartea!

La aceste cuvinte, începu să se scufunde în pămînt, de altfel ca şi Gabriel, Zazie şi Gridoux. Liftul de marfă coboară totul în pivniţa de la Nictalopii. Cel care manevrează liftul de marfă, scufundat în întuneric, le spune blînd, dar ferm, să-l urmeze şi să se grăbească. Agită o lanternă, totodată în semn de prietenie şi ca dovadă că are baterii excelente. Pe cînd la parter indivizii înarmaţi pînă-n dinţi, sub efectul emoţiei, îşi trăgeau rafale de mitralieră între picioare, micul grup urmînd ordinul precis şi lumina susnumite, se deplasa cu o viteză notabilă printre rafturile burduşite cu sticle de grenat şi muscadină. Gabriel o ducea pe Zazie tot leşinată, Turandot pe Verdeaţă tot morocănos, iar Gridoux nu ducea nimic.

Coborîră pe o scară, apoi trecură pragul unei uşiţe şi se pomeniră într-un canal. Puţin mai departe, trecură pragul unei alte uşiţe şi se pomeniră pe un coridor cu cărămizi lăcuite, încă întunecos şi gol.

- Acum, zise blînd lampadoforul, dacă nu vrem să fim reperaţi, fiecare trebuie să plece singur. Tu, adăugă el către Turandot, o să ai necazuri cu păsăroiu tău.

- O să-l vopsesc în negru, zise Turandot cu un aer sumbru.

- Chestia asta, zise Gabriel, nu-i amuzantă.

- Al naibii Gabriel, zise Gridoux, totdeauna ar vrea să rîdă.

- Eu, zise lampadoforul, o s-o duc pe fată. Tu, Gabriel, eşti cam vizibil. Şi apoi, i-am luat eu valiza. Dar probabil c-am uitat cîte ceva. M-am grăbit.

- Povesteşte-mi şi mie.

- Nu-i momentul.

Luminile se aprinseră.

- Gata, zise blînd celălalt. Porneşte metroul. Tu, Gridoux, ia-o în direcția Etoile, iar tu, Turandot, în direcția Bastilia.

- Şi se descurcă fiecare cum poate? zise Turandot.

- Cînd n-ai încotro, zise Gabriel, trebe să dai dovadă de imaginație.

- Ce-ar fi să mă bag eu în colivie, zise Turandot, şi să mă ducă Verdeață?

- E o idee.

- Eu, zise Gridoux, mă-ntorc acasă. Cizmăria este, din fericire, una din temeliile societății. Şi prin ce se deosebeşte un cizmar de alt cizmar?

- Evident.

- Deci, la revedere, băieți! zise Gridoux.

Şi se îndepărtă în direcția Etoile.

- Deci, la revedere, băieți! zise Verdeață.

- Vorbeşti, vorbeşti, zise Turandot, atîta ştii să faci.

Şi zburară în direcția Bastilia.

XIX

Jeanne Găoază se trezi brusc. Se uită la ceasul de mînă pus pe noptieră; era trecut de şase.

- Să nu mai pierd vremea.

Întîrzie totuşi cîteva clipe pentru a-l examina pe gagiul ei care, gol, sforăia. Îl privi în gros, apoi în detaliu, considerînd mai ales cu plictiseală şi placiditate obiectul care îi dăduse atîta de furcă timp de o zi şi două nopți şi care acum semăna mai mult cu un bebeluş după supt decît cu un verde grenadier.

- Şi ce prost arată aşa.

Se îmbrăcă în viteză, aruncă diferite lucruri în sacoşă, se vopsi grăbită pe față.

- Nu cumva să-ntîrzii. Dacă vreau s-o recuperez pe fată. Cum îl cunosc eu pe Gabriel. Vor fi în mod sigur punctuali. Numai dacă nu i s-a-ntîmplat ceva.

Îşi strînse rujul la inimă.

- Sper că nu i s-a-ntîmplat nimic.

Acum, era gata de drum. Îl privi pe gagiul ei încă o dată.

- Dacă vine iar după mine. Dacă insistă. Poate că n-o să zic nu. Dar n-o să mai fug eu după el.

Închise încetişor uşa după ea. Recepționerul îi chemă un taxi, iar la şi jumătate era la gară. Aşteptă douăj dă minute şi coborî pe peron. Puțin mai tîrziu, apăru Zazie însoțită de un tip care-i ducea valiza.

- Ia te uită, zise Jeanne Găoază. Marcel.

- După cum vezi.

- Dar doarme de-a-mpicioarelea!

- Am fost la talcioc. Iart-o. Şi şi pe mine tre să mă ierți dac-o şterg.

- Înțeleg. Dar Gabriel?

- Nu-i prea grozav. Am întins-o. Salut, fetițo.

- La revedere, domle, zise Zazie foarte absentă.

Jeanne Găoază o ajută să urce în compartiment.

- Ei, te-ai distrat bine?

- Aşa ş-aşa.

- Ai văzut metroul?

- Nu.

- Atunci, ce-ai făcut?

- Am îmbătrînit.

PSEUDOPOSTFAȚĂ

Cronologie privind "aventura" românească a romanului *Zazie dans le métro* de Raymond Queneau

1991 - Laszlo Alexandru realizează pe cont propriu traducerea efectivă (şi transcrierea în manuscris) a romanului.

5 nov. 1991 - L.A. se adresează Ed. Gallimard, Paris, pentru a se interesa de *copy right.*

18 nov. 1991 - Ed. Gallimard confirmă în scris disponibilitatea drepturilor de autor ale lui *Zazie...* pentru România, dar refuză să trateze cu traducătorul (persoană particulară).

1992 - Laszlo Alexandru ia legătura cu Marian Papahagi, în calitatea acestuia de coproprietar al Ed. Echinox, făcîndu-i două oferte (volume gata traduse, dactilografiate): Raymond Queneau, *Zazie dans le métro* şi Massimo Bontempelli, *La vita intensa*. M. Papahagi acceptă ambele manuscrise (+ volumele originale), spre lectură. Făcînd referiri la corespondența anterioară a lui Laszlo Alexandru cu editura franceză, M.P. solicită *copy right*-ul pentru *Zazie...*

1993 - cele două romane se află "în lucru", la Ed. Echinox (adică, mai pe româneşte, zac într-un sertar).

10 ian. 1994 - Laszlo Alexandru se prezintă la concurs, pentru ocuparea postului de asistent universitar, la colectivul de italiană al Facultății de Litere a Universității "Babeş-Bolyai", Cluj. În urma examenului, desfăşurat sub directa coordonare a prof. Marian Papahagi, L.A. este respins, cu o diferență de 11% la medie, comparativ cu rezultatul obținut de contracandidata sa, I.S. (La comunicarea rezultatelor, M.P. îi recomandă lui L.A. să renunțe la spiritul său polemic şi să-i frecventeze mai des pe membrii comisiei, pentru a primi sfaturi şi bibliografie de specialitate - eventualitate în care i se promite apropiata cooptare - în cîteva luni - la catedră, mai întîi ca suplinitor, iar apoi ca titular.)

11 ian. 1994 - Consiliul Facultății, prin vot secret, se pronunță în legătură cu examenul respectiv (18 voturi pentru Laszlo Alexandru; 11 voturi pentru I.S.). Motivația

Consiliului: conform actelor anexate, L.A. are 7 volume (proprii, traduse sau îngrijite; tipărite, în curs de apariție sau în manuscris); de asemenea, cîteva zeci de articole, în diverse reviste culturale. **I.S. nu are nici un rînd publicat.** În concluzie, candidații nu obțin două treimi din sufragii şi sînt respinşi amîndoi; postul rămîne vacant.

tot 11 ian. 1994 - M. Papahagi adresează un memoriu vehement Decanului Facultății de Litere. Dintre ideile exprimate, iată cîteva: 1) M.P. consideră rezultatul votului ca pe o jignire personală, adusă competențelor sale de italienist (urmează trecerea în revistă a activității şi a "sacrificiilor" de timp liber făptuite de M. Papahagi). 2) Susține că *"publicațiile domnului Laszlo nu au nici o legătură cu domeniul italienisticii: el a îngrijit fotocopierea unei ediții româneşti a **Coranului**, a publicat cîteva articole de polemică (nu de analiză) în **România literară** şi a tradus o carte din limba franceză"*. Fondul acestei afirmații e contrazis atît de dosarul de concurs, cît şi de unul din celelalte 2 volume traduse de candidat (şi pitite de M. Papahagi în propriile sertare), precum şi de un *Dicționar italian-român şi român-italian* (de 1.200 de pagini, elaborat de Laszlo Alexandru şi aflat în manuscris) - fapte bine cunoscute de semnatarul "protestului". 3) M.P. susține că, oricum, *"un concurs pentru postul de asistent nu pune - din punct de vedere strict legal - condiții de pregătire ştiințifică"*. Altfel spus, sofismul este următorul: a) **un lector, un conferențiar sau un profesor universitar nu susțin examen de capacitate, ci sînt promovați pe baza dosarului ştiințific, al titlurilor publicate.** b) **Pentru postul de asistent, se susține examen de capacitate.** Deci: c) **asistentul candidat nu trebuie să dovedească existența unor titluri ştiințifice proprii** (!!?). 4) M.P. *"declară răspicat că nu-l va accepta pe dl. Laszlo în colectiv, introdus pe uşa din dos"* (?!). 5) M.P. *"pretinde o imediată reparație morală"* (culmea! el însuşi!) şi amenință că *"dacă acest vot nu este imediat anulat* (...) *sînt gata să vă ofer demisia mea"*.

14 ian. 1994 - Laszlo Alexandru, jignit de rezultatul concursului, dar mai ales de manevrele cu *"uşa din dos"* şi cea cu *"reparația morală"* (care-i amintesc de povestea hoțului prins cu mîna în buzunarul altcuiva, dar care, cu tupeu, îşi acuză victima că fură), L.A., deci, adresează un *Memoriu* Rectorului Universității (prof. dr. Andrei Marga), Decanului Facultății de Litere (prof. dr. Mircea Muthu) şi Şefului de Catedră (prof. dr. Ioan Baciu). Două idei mai importante: 1) L.A. reaminteşte întreaga sa activitate ştiințifică (inclusiv în domeniul limbii italiene). 2) L.A. contestă nu **competența profesională**, ci **obiectivitatea** comisiei animate de prof. dr. M. Papahagi şi, ca atare, solicită constituirea unei alte comisii, neutre, care să recorecteze lucrările scrise. (Astfel,

s-ar fi putut dovedi că nici povestea cu cele 11% nu prea stătea în picioare...) *Memoriul* îşi aşteaptă, pînă în ziua de azi, răspunsul.

februarie 1994 - Senatul Universității, întrunit spre a valida rezultatele admiterilor în noile posturi universitare, confirmă decizia Consiliului Facultății: ambii candidați sînt declarați respinşi. Un amănunt interesant: Cancelarul Universității, prof. dr. Ioan Baciu, citeşte în plen un document, semnat de fostul secretar de stat la Ministerul Învățămîntului (prof. dr. Marian Papahagi), unde se afirmă răspicat criteriul **activității ştiințifice** şi al **titlurilor publicate**, valabil pentru promovarea **în toate treptele învățămîntului superior**, de la preparator, la profesor universitar! Prof. dr. Ioan Baciu întreabă, în plenul Senatului, dacă trebuie să-l creadă pe ministrul Papahagi (care una spune), sau pe profesorul Papahagi (care alta face)...

(Paranteză: fireşte că amenințarea cu demisia din învățămînt, aruncată ca element de şantaj sentimental, este făcută uitată, cînd nu mai convine. În schimb, M. Papahagi se lamentează peste tot că este persecutat în propria Universitate - al cărei prorector a fost.)

febr.-martie 1994 - Prin intermediul Anei Covaciu (soția de atunci a lui Laszlo Alexandru şi asistenta universitară a profesorului M. Papahagi - între timp, a demisionat şi ea de la catedră), traducătorul îl întreabă pe editor de soarta celor 2 cărți. M. Papahagi îi răspunde repetat că el nu amestecă **afacerile** şi **şcoala**: în ciuda diferențelor de opinii, cărțile "vor apărea în cîteva luni".

ianuarie 1995 - Laszlo Alexandru revine personal cu întrebarea: ce se întîmplă cu cele 2 cărți? Răspunsul lui M.P.: Ed. Echinox nu e interesată de editarea lui Bontempelli. (Ca atare, după alte cîteva şicane şi o întîlnire neonorată de editor, L.A. reintră în posesia manuscrisului şi a volumului italian.) În schimb, pentru Queneau există 2 soluții: 1) Dacă L.A. îşi găseşte un editor, care să-l publice *"în cîteva săptămîni"*, M.P. (cu condiția să-şi consulte asociații) ar putea fi de acord să vîndă, la prețul de achiziționare, *copy right*-ul obținut de la Ed. Gallimard. 2) Însă, dacă L.A. are răbdare, Queneau va apărea, *"în cîteva luni"*, la Ed. Echinox, care, din păcate, trece printr-o pasă financiară proastă etc., etc. L.A., neinspirat, alege a doua variantă. Se scurg, din nou, cele *"cîteva luni"*.

24 septembrie 1995 - Laszlo Alexandru îl invită, în scris, pe Marian Papahagi, să lămurească situația editorială a romanului scris de Queneau. Îi impune, ca termen limită de clarificări, data de **15 oct. 1995**, avertizînd că, în caz contrar, va recurge la *"un şir de răspunsuri care, credeți-mă, le va întrece în virulență pe celelalte, precedente"*. M.

Papahagi îl asigură, oral, pe Laszlo Alexandru, că este de acord cu vînzarea *copy right*-ului (care oricum era deja în fază scadentă), către editorul pe care şi-l va găsi traducătorul.

De atunci nimic nou pe frontul de vest... Manuscrisul original al traducerii continuă să se odihnească şi azi în sertarele Editurii Echinox ("editorul-universitar" refuzînd să i-l restituie traducătorului, în ciuda solicitărilor acestuia). Marian Papahagi, **fără să încheie vreun contract de colaborare şi fără să plătească nici un ban**, s-a făcut stăpîn pe munca lui Laszlo Alexandru, blocîndu-i o carte, timp de peste 3 ani, şi o altă carte, aproape 4 ani. (Ca să nu mai vorbim de un post universitar, care nu intră la socoteli acum, în această ordine de lucruri.)

Drept pentru care am încheiat prezenta cronologie azi, 1 martie 1996.

Laszlo Alexandru